

global witness

ការផ្ទេរខ្សាច់

វិធីដែលតម្រូវការរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីចំពោះខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា គំរាមកំហែងដល់ប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សី និងធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់ អភិបាលកិច្ចល្អ

មាតិកា

សេចក្តីសង្ខេប	2
1. ខ្សាច់ត្រូវបានធ្វើឱ្យវិនាសអន្តរាយ : វិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានផ្ទេរដោយគ្រួសារវិទ្យាសាស្ត្រនៅក្នុង ប្រទេសជាតិលក់	5
2. អាហារដែលទទួលបានធ្វើឱ្យមានជំងឺ : អ្នកដើរតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ ២០១០	7
3. បូមខ្សាច់បង្កើនផលិត : ផលប៉ះពាល់នៃវិស័យខ្សាច់ដែលមិនបានគ្រប់គ្រងរបស់ប្រទេសកម្ពុជា	18
4. ការផ្ទេរខ្សាច់ : បរាជ័យនៃក្របខណ្ឌច្បាប់ដើម្បីគ្រប់គ្រងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា	22
5. តួនាទីប្រទេសសង្គមប្តី : អ្នកនាំចូលខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា	27
6. ប្រធានខ្សាច់ : ម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា - តើនេះជានិយមន័យមានប្រសិទ្ធភាពដែរឬទេ?	34
7. អនុសាសន៍	36

សេចក្តីសង្ខេប

ជាមួយនឹង GDP ក្នុងម្នាក់ៗចំនួន 50,000 ដុល្លារអាមេរិក ប្រទេសសិង្ហបុរី ស្ថិតនៅក្នុងចំណោមប្រជាជាតិមានជាងគេបំផុតនៅក្នុងពិភពលោក - ប៉ុន្តែបើតាមទឹកដីវិញ ប្រទេសនេះខ្សោយណាស់។ រដ្ឋរបស់ក្រុងនេះ មានទំហំដីដងកន្លះនៃក្រុងវ៉ាស៊ីនតោនឌីស៊ី ដែលមានប្រជាជនច្រើនស្ទើរតែ ប្រាំបីដង។¹ ភាពខ្ពង់ខ្ពស់ដ៏តិចតួចស្តែងរបស់ខ្លួន មិនទាន់បំពេញមហិច្ឆិតាផ្ទាល់ខ្លួននៅឡើយទេ។

ដើម្បីរក្សាបាននូវស្ថានភាពរបស់ខ្លួនជា មជ្ឈមណ្ឌលហិរញ្ញវត្ថុសកលមួយ ប្រទេសសិង្ហបុរីបានពង្រីកផ្ទៃដីរបស់ខ្លួនចំនួន 22% ចាប់តាំងពីទសវត្សឆ្នាំ 1960 មក ដែលជាប្រតិបត្តិការមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការរុករានដី និងការសាងសង់យ៉ាងទូលំទូលាយ - លើ ក្រោម និងទៅខាងក្រៅ។

ដំណើរការនេះ តម្រូវឱ្យមានបរិមាណខ្លាំងដ៏ច្រើនសំបើម។ ប្រទេសសិង្ហបុរី ត្រូវការប្រភពធនធាននេះពីខាងក្រៅព្រំដែនប្រទេសរបស់ខ្លួន ហើយ តម្រូវការនេះស្ទើរឃើញថា កាន់តែលំបាកធ្វើឡើងៗ។

ក្នុងចំណោមប្រទេសជិតខាងរបស់ខ្លួន រដ្ឋាភិបាលម្តងមួយៗបានកម្រិត ឬហាមការនាំចេញ ខ្លាំងទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដោយសារតែមានសញ្ញាអាសន្នផ្នែកបរិស្ថានធ្ងន់ធ្ងរដែលអាច មានរបស់ខ្លួន។ ប្រទេសទាំងនេះរួមមាន ប្រទេស ឥណ្ឌូនេស៊ី ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី និងប្រទេសវៀតណាម។ នៅពេលបញ្ឈប់និមួយៗ ប្រទេសផ្សេងទៀតចូលមកវិញម្តង។ នាពេលថ្មីៗចុងក្រោយនេះ ប្រទេសកម្ពុជាបានក្លាយជាអ្នកផ្គត់ផ្គង់ខ្លាំងដ៏ធំមួយឱ្យប្រទេសសិង្ហបុរី។

Picker / William Cho

ប្រទេសសិង្ហបុរី - ការកើនឡើងខ្លាំងនាំមុខពីក្រៅព្រំដែនប្រទេសរបស់ខ្លួន។ ផ្ទៃដីរបស់ប្រទេសបានពង្រីក ច្រើនជាង 20% ចាប់តាំងពីទសវត្សឆ្នាំ 1960

ក្នុងឋានៈជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល (NGO) អន្តរជាតិមួយពាក់ព័ន្ធនឹងអភិបាលកិច្ចធនធានធម្មជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជា គួបលទ្ធផលបាន ស្តើបអង្កេតពីឧស្សាហកម្មខ្លាំងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើរវាងឆ្នាំ 2009 និង 2010 . ការងារនេះ បង្កើតឡើងផ្នែកតាមភស្តុតាងដែលបានបោះពុម្ព ផ្សាយនៅក្នុងខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៩ ពីវិធីដែលគំរូនៃអំពើពុករលួយ និងការឧបត្ថម្ភ ត្រូវបានរកឃើញនៅក្នុងវិស័យព្រៃឈើរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ហើយ ត្រូវបានកត់ត្រាទុកដោយគួបលទ្ធផលវិធានអស់ដប់បីឆ្នាំ ឥឡូវនេះកំពុងត្រូវបានចម្លងដូចគ្នានៅក្នុងឧស្សាហកម្មដកស្រង់ធនធានរបស់ប្រទេសនេះ។

ឯកសារនេះ អធិប្បាយពីឥទ្ធិពលបង្កើនបង្ហាញ នៃពាណិជ្ជកម្មខ្លាំងក្នុងតំបន់នេះទៅលើប្រទេសកម្ពុជា ព្រមទាំងតម្រូវការបន្ទាន់សម្រាប់រាល់ភាគី ពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ឱ្យចាត់វិធានការណ៍បន្ទាន់ ដើម្បីសម្រាលផលប៉ះពាល់សង្គម បរិស្ថាន និងអភិបាលកិច្ច។ លទ្ធផលរកឃើញចំបងៗនៃរបាយការណ៍ មានដូចខាងក្រោម ៖¹

តម្រូវការខ្លាំងរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី កំពុងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានឧស្សាហកម្មនេះនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

- រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជាអះអាងថា បានចេញបទបញ្ញត្តិ រួមទាំង "បានហាម" ការនាំចេញខ្លាំងផងដែរ។ ទោះយ៉ាងណា ឧស្សាហកម្មខ្លាំង របស់ប្រទេសនេះ នៅតែកំពុងកើនឡើង ហើយវិធានការណ៍របស់រដ្ឋាភិបាល ហាក់បីដូចជាបានសម្របសម្រួល ជាជាងបានកម្រិតប្រតិបត្តិការ មួយខ្លាំង។
- ប្រទេសសិង្ហបុរីគឺជាអ្នកប្រើប្រាស់ខ្លាំងដែលបាននាំចេញពីប្រទេសកម្ពុជាចំបង។
- អាជ្ញាប័ណ្ណធ្វើអាជីវកម្ម និងនាំចេញ ត្រូវបានចេញឱ្យតាមរយៈសម្របសម្រួលរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ប្រតិបត្តិការពីខេត្តតែមួយ ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថា មានតម្លៃប្រមាណ 248 លានដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយឆ្នាំ តាមតម្លៃលក់រាយនៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរី។
- ពាណិជ្ជកម្មនេះ ហាក់បីដូចជាស្ថិតនៅក្រៅពីកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្ម ធម្មតា - អាជ្ញាប័ណ្ណមួយខ្លាំងមួយចំនួនក្នុងចំណោមនេះដែលបានទទួល ដោយគួបលទ្ធផលវិធាន មានត្រារបស់មន្ត្រីប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងស្ថានទូត ប្រចាំទីក្រុង។

ឧស្សាហកម្មនេះនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបាន គ្រប់គ្រងដោយបុគ្គលពីររូបដែលជិតស្និទ្ធនឹងនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងគណបក្សកាន់អំណាច CPP ។

- មហាសេដ្ឋីទាំងនេះ គឺជាព្រឹទ្ធសមាជិកទាំងពីរនៃគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាកាន់អំណាច (CPP) ហើយពិសេសបានទទួលប្រយោជន៍ពី កិច្ចព្រមព្រៀង និងសម្បទានរដ្ឋាភិបាលដែលបង្កើតបំផ្លាញធនធានធម្មជាតិផ្សេងទៀត។ ពួកគេគឺ :
  - ឯកឧត្តម ម៉ុង ឫទ្ធិ
  - ឯកឧត្តម លី យ៉ុងផាត់
- មានការខ្វះខាតតម្លាភាព និងការទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុង ជុំវិញការផ្តល់ឱ្យ និងអ្នកទទួលប្រយោជន៍នៃអាជ្ញាប័ណ្ណខ្លាំងទាំងនេះ ហើយ គួបលទ្ធផលវិធាន បានរកឃើញភស្តុតាងពីការបង់ប្រាក់ចំណាយមិនធម្មតាជាច្រើន។

1 សេចក្តីយោងសម្រាប់បណ្តាចំណុចទាំងឡាយដែលបានរៀបរាប់ក្នុងផ្នែកនេះ អាចមើលឃើញបានក្នុងខ្លឹមសារខាងក្នុងនៃរបាយការណ៍។

គំរូបប្រតិបត្តិការ

ស្តុកខ្សាច់ដែលគ្រប់គ្រងដោយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group កំពុងរៀបចំការសាងសង់ ត្រូវបានថតនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ក្នុងខេត្តពោធិ៍សាត់ ប្រទេសកម្ពុជា ។

- បណ្តាក្រុមហ៊ុនដែលយកធនធានខ្សាច់ពីបុគ្គលទាំងនេះ គឺជាអ្នកផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់ដែលបានចុះបញ្ជីនៅរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ។

ប្រាក់រាប់លានដុល្លារអាមេរិក ប្តូរពីម្ចាស់មួយទៅមួយទៀត តែមិនមានវិធីតាមដានថាតើស្វយសារ ពន្ធដារ និង ប្រាក់ចំណូលផ្សេងទៀតដែលរកបានពី ឧស្សាហកម្មបូម និងនាំចេញខ្សាច់ បានទៅដល់ដែរឥតអាគារជាតិដែរឬអត់ ។

ដោយសារការខ្វះខាតឥទ្ធិពលនេះ អត្ថប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិពីការបូមធនធានធម្មជាតិដ៏មានតម្លៃនេះ ជាធម្មតាមិនមានភាពច្បាស់លាស់ ។

បណ្តាក្រុមហ៊ុនដែលប្រតិបត្តិការនៅក្នុងវិស័យខ្សាច់ ក៏ដូចជាភ្នាក់ងារចេញបញ្ជីរបស់ប្រទេសកម្ពុជា កំពុងព្រមព្រៀងឆ្លើយថែរក្សាការពារ បរិស្ថាន និងសង្គមជាតិរបស់ខ្លួន និងការអនុវត្តប្រសើរបំផុតនៃឧស្សាហកម្មអន្តរជាតិ ។ ផលវិបាកនៃបរិស្ថាន កំពុងបំផ្លិចបំផ្លាញផងដែរណាស់ ។

- អាជ្ញាប័ណ្ណបូមខ្សាច់ កំពុងត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនៅតាមបណ្តាទន្លេ និងមាត់សមុទ្រតាមឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។ សម្បទានជាច្រើន ត្រូវបាន ផ្តល់ឱ្យនៅក្នុងតំបន់ការពារ និងជិតបរិវេណប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សី និងលំនៅដ្ឋានសារៈសំខាន់ជាអន្តរជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជាដែលរង

គ្រោះថ្នាក់បំផុតមួយចំនួនរបស់ពិភពលោក ។ គ្រាន់តែមួយថ្ងៃ នាវាបូមខ្សាច់ចំនួនប្រាំបួន ត្រូវបានប្រទះឃើញដោយគូបុលវិភាគនៅក្នុង តំបន់ការពារមួយ ។

- ស្របពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ប្រទេសសាឡាហិកតំបន់តូចៗត្រូវបាន ដឹងពីភាពរបស់ពួកគេត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញ ដោយសារការប្រមូលផលត្រី និងក្តាម បានធ្លាក់ចុះយ៉ាងរហ័ស ចាប់តាំងពីនាវាបូមខ្សាច់បានមកដល់ ។
- ការព្រមព្រៀងឆ្លើយថែរក្សាការពារទាំងនេះ គឺជាការបំពានបញ្ញត្តិ នៃច្បាប់ជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ការប្តេជ្ញាចិត្តជាអន្តរជាតិក្នុងការការពារសិទ្ធិ មនុស្ស កាតព្វកិច្ចអភិរក្សជីវចម្រុះ និងការអនុវត្តគ្រប់គ្រងបរិស្ថានប្រសើរបំផុតនៃឧស្សាហកម្មបូមខ្សាច់ ។

ប្រទេសសិង្ហបុរី មិនកំពុងធ្វើបានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសម្រាលផល ប៉ះពាល់អវិជ្ជមានពីការប្រើប្រាស់ខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ហើយចំណុចនេះធ្វើឱ្យ អន្តរាយដល់តួនាទីរបស់ខ្លួនជា អ្នកនាំមុខផ្នែកបរិស្ថាននៅក្នុងតំបន់ ។

- ទោះបីជាមានគោលនយោបាយទំនើបបំផុតសម្រាប់ការពារបរិស្ថាននៅក្នុងតំបន់ក៏ដោយ បណ្តាភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ហាក់ បីដូចជាយកធនធានខ្សាច់តាមរយៈ ក្រុមហ៊ុនដែលមានកិច្ចព្រមព្រៀងទិញខ្សាច់ពីបណ្តាក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលគ្រប់គ្រងដោយមន្ត្រី ថ្នាក់ខ្ពស់ៗ ហើយប្រតិបត្តិការរបស់ពួកគេ ហាក់បីដូចជាព្រមព្រៀងឆ្លើយថែរក្សាការពារបរិស្ថាន និងសង្គម ។ ចំណុចនេះ ៖
- ហាក់បីដូចជាមិនអនុវត្តតាមតម្រូវការដែលថា បណ្តាក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីដែលប្រតិបត្តិការក្រៅប្រទេស ត្រូវអនុវត្តតាម ក្របខណ្ឌច្បាប់របស់ប្រទេសប្រភពដើម

- មិនស្របតាមតម្រូវការលទ្ធកម្មរបស់រដ្ឋាភិបាលមួយចំនួន ក្នុងការដាក់ជូននូវការវាយតម្លៃបរិស្ថាននៃសម្បទានវិទ្យុរ៉ែ និង
- ធ្វើឱ្យអន្តរាយដោយផ្ទាល់ដល់ការប្រែរចនាទីត្តិចំពោះចរន្តដែល បានរៀបរាប់របស់រដ្ឋាភិបាល ។
- ការយកធនធានខ្សាច់ប្រកបដោយចរន្តពិតប្រាកដ (ដែលត្រូវបាន បញ្ជាក់ដោយការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន) ត្រូវបានស្នើឡើងនៅក្នុង សភារបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី តែកិច្ចពិភាក្សាបានសន្និដ្ឋានថា រដ្ឋាភិបាលមិន បានពិចារណាសមរម្យ ដើម្បីដាក់បញ្ញត្តិលើតម្រូវការដល់បណ្តា អ្នកនាំចេញ ។
- គូបលីតណេស បានជួបប្រជុំជាមួយរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ដើម្បីពិភាក្សាពីពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ ។ ពួកគេបាន ព្រមព្រៀងជួបប្រជុំម្តងទៀតនៅក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ដើម្បីពិភាក្សាពីលទ្ធផលរកឃើញពីការស៊ើបអង្កេតនេះ តែបន្ទាប់មកបានសម្រេចថា កិច្ចប្រជុំតាមដានអាចមិនមានភាពចាំបាច់ ហើយបានឆ្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរចំពោះបណ្តាសំណួរទាំងឡាយ ។
- នៅក្នុងខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2010 ប្រទេសសិង្ហបុរី នឹងធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះរៀបចំកិច្ចប្រជុំបណ្តាទីក្រុងលើពិភពលោក ដើម្បីបង្ហាញពីភាពជាអ្នកនាំមុខផ្នែក បរិស្ថានរបស់ខ្លួន ។ គូបលីតណេស នឹងអំពាវនាវឱ្យប្រទេសសិង្ហបុរីបង្កើតតម្រូវការស៊ើបអង្កេតសម្រាប់បណ្តាក្រុមហ៊ុន និងភ្នាក់ងាររបស់ ប្រទេសសិង្ហបុរីសម្រាប់ការយកធនធានខ្សាច់ ជាកត្តាដ៏សំខាន់នៃភាពជាអ្នកនាំមុខនេះ ។

ម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មិនកំពុងធ្វើបានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីជម្រុញឱ្យមានអភិបាលកិច្ច ធនធានធម្មជាតិរបស់ប្រទេសកាន់តែប្រសើរនោះទេ ។

- គូបលីតណេសជឿជាក់ថា បរាជ័យនៃអភិបាលកិច្ចនៅក្នុងវិស័យខ្សាច់របស់ ប្រទេសកម្ពុជា ប្រាប់ឱ្យដឹងពីបរាជ័យរបស់ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិកាន់ តែខ្លាំងឡើង ក្នុងការប្រើប្រាស់អានុភាពរបស់ពួកគេដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដថា រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជាគ្រប់គ្រងយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពនូវ ទ្រព្យសម្បត្តិធម្មជាតិដ៏មានសារៈសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍នេះ សម្រាប់គោលដៅកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ស្របពេលដែលរដ្ឋាភិបាល និងសហគមន៍ ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិ រៀបចំសំណើ និងកិច្ចសន្យាផ្តល់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នៅឯវេទិកាសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ ប្រទេសកម្ពុជាដែលនឹងមកដល់នា ពេលខាងមុខ គូបលីតណេសសូមអំពាវនាវឱ្យម្ចាស់ជំនួយធ្វើឱ្យប្រាកដថា មូលនិធិ ត្រូវបានផ្តល់ជូនបន្ទាប់ពីរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបានកំណែទម្រង់ គ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និងប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេប្រកបដោយតម្លាភាព និងភាពទទួលខុសត្រូវតែប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់ ត្រូវបានចាត់ទុកនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 នៅក្នុងតំបន់សម្បទានរបស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group នៅស្ទឹងតាត ខេត្តកោះកុង ។ ការបូមខ្សាច់ កើតឡើងនៅខាងស្តាំក្បែរព្រៃកោងកាងដែលត្រូវ បានការពាររបស់ខេត្តកោះកុង និងនៅក្នុងជម្រកសត្វព្រៃពាមក្រសោប ។

រូបថតដោយ លីយ៉ា ធីន

1. ខ្នាច់ត្រូវបានធ្វើឱ្យវិនាសអន្តរាយ :

វិស័យខ្នាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានផ្ទេរដោយគួបលីវីតណេសនៅក្នុង ប្រទេសជាតិលក់

នៅក្នុងខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2009 គួបលីវីតណេសបានចេញផ្សាយឯកសារ ប្រទេសជាតិលក់ : របៀបដែលពួកវិជនកម្ពុជាបានចាប់ក្តាប់ឧស្សាហកម្មដឹក ស្រង់ធនធានរបស់ប្រទេស ។ⁱⁱ ដោយបានបង្កើតជោគវាសនារបស់ពួកគេពី ការកាប់ឈើដីច្រើននៃធនធានព្រៃឈើរបស់ប្រទេស របាយការណ៍នេះបាន កត់ត្រាពីរបៀបដែលពួកវិជនកម្ពុជា បានពង្រីកផលប្រយោជន៍ពាណិជ្ជកម្មរបស់ពួកគេ ដើម្បីគ្របដណ្តប់ទម្រង់ទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋផ្សេងទៀត - ដី ជលផល កោះត្រូពិច និងឆ្នេរសមុទ្រ រ៉ែ និងប្រេងឥន្ធនៈ ។ របាយការណ៍បានកត់ត្រាពីរបៀបដែលសិទ្ធិចំពោះធន ធានទាំងនេះ ត្រូវបានផ្តល់ជូនជា សម្ងាត់ និងក្នុងលក្ខណៈដែលគួរឱ្យសង្ស័យ ។ វាបានបង្ហាញភស្តុតាងថា ម្ចាស់ទទួលប្រយោជន៍ពីរ៉ែ និងក្រុមហ៊ុនដែលបានទទួលអន្តរាគមន៍ប្រេង មាន ទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយយោធា និងរដ្ឋាភិបាល ។ រង្វាន់ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដែលបានបង្កើតឱ្យរដ្ឋាភិបាលដើម្បីធានាឱ្យបានសម្បទាន ដែលមានទឹកប្រាក់ សរុបរបស់លាភដុល្លារអាមេរិក ហាក់បីដូចជាមិនបានទៅដល់រតនាគារជាតិទេ ។ⁱⁱⁱ ដោយសារសេដ្ឋកិច្ចតូចរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ប្រសិនបើមូលនិធិ ទាំងនេះបានទៅដល់រតនាគារជាតិ នោះពួកគេអាចរួមចំណែកបានយ៉ាងច្រើនដល់គោលដៅកាត់បន្ថយភាពក្រីក្ររបស់ប្រទេស ។

គួបលីវីតណេស

ព្រឹទ្ធសមាជិក លី យ៉ុង ផាត់ ដែលបានរាយការណ៍នៅក្នុងប្រទេសសម្រាប់លក់ថា គ្រប់គ្រងវិស័យខ្នាច់របស់ខេត្តកោះកុង តាមរយៈក្រុមហ៊ុនរបស់គាត់ឈ្មោះ L.Y.P. Group ។

ករណីមួយក្នុងចំណោមបណ្តាករណីដែលបានស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងឆ្នាំ 2008 គឺឧស្សាហកម្មរុករករ៉ែខ្នាច់របស់ខេត្តកោះកុង ។ ប្រតិបត្តិការ វិស័យ ខ្នាច់ⁱⁱⁱⁱ ទាំងមូល ហាក់បីដូចជាត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយព្រឹទ្ធសមាជិកគណបក្ស CPP ឈ្មោះ លី យ៉ុងផាត់ តាមរយៈក្រុមហ៊ុនរបស់គាត់ L.Y.P. Group Co Ltd

ហើយហេតុនេះហើយ គឺជាឧទាហរណ៍ មួយផ្សេងទៀតរបស់វិជន ទាក់ទងនឹងឧស្សាហកម្មរុករករ៉ែរបស់ ប្រទេសកម្ពុជា ។⁴ ភស្តុតាង បានបង្ហាញពីស្ថានភាពស្មុំស្រួល ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកទិញ និងអ្នកលក់ជាច្រើន ដែលបានប៉ាន់ស្មានថាមានតម្លៃប្រចាំ ឆ្នាំសរុបយ៉ាងហោចណាស់ 8.6 លានដុល្លារអាមេរិក នៅចំណុចដឹកស្រង់ធនធាន នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និង 35 លានដុល្លារអាមេរិកនៅក្នុង

តម្លៃរាយក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរី នៅក្នុង ឆ្នាំ 2008. ^{5 iv}

ប្រទេសជាតិលក់ ក៏បានពិនិត្យផងដែរពីតួនាទីនៃម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជា នៅក្នុងឧស្សាហកម្មដឹកស្រង់ធនធានដែលមានការកើន ឡើងរបស់ប្រទេសនេះផងដែរ ។ ប្រទេសកម្ពុជា បន្តជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសត្រីក្របបំផុតរបស់ពិភពលោក ហើយផ្នែកខ្លាំងទៅលើ ជំនួយបរទេស ដើម្បីបំពេញនោះថវិកាជាតិ ។⁶ ផលប៉ះពាល់ជាក់ស្តែងពីជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នេះ នៅតែត្រូវបានរារាំងដោយស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល និងអំពើ ពុករលួយកម្រិតខ្ពស់ ។ ការចរចា និងការពិភាក្សាជាច្រើនឆ្នាំនៅឯកិច្ចប្រជុំម្ចាស់ជំនួយ-រដ្ឋាភិបាល មាននូវតម្លៃលិចត្រួតលើភាពមិនត្រឹមត្រូវនៃ ទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា ។ ចំណុចប្រសើរជាច្រើន បានរៀបចំឆ្ពោះ ទៅកាន់ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវតម្លៃភាព និង អភិបាលកិច្ចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា តែងតែត្រូវបានលុបចោល និងមិនបានបំពេញ តែជំនួយរបស់ម្ចាស់ជំនួយបានបន្តហូរចូលជាទិច ។⁷ គួបលីវីតណេស បានសន្និដ្ឋានថា ប្រការនេះមិនបានឱ្យសញ្ញាឡើយសម្រាប់លទ្ធភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិរបស់ខ្លួន ឆ្ពោះ ទៅកាន់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ។ ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវតែចាត់វិធានការណ៍ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ ឬបើពុំទោះទេនៅតែ ប្រឈមនឹងការបាត់បង់កាលានុវត្តភាពប្រសើរបំផុតមួយជំនាន់ ដើម្បីយកប្រទេសកម្ពុជាចេញពីភាពក្រីក្រ ។

ii ផ្អែកតាមរបាយការណ៍ចំណុចឆ្នាំ 2006 ឬឆ្នាំ 2007 ពីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ (MEF) ។
iii របាយការណ៍នេះប្រើប្រាស់ពាក្យ "វិស័យខ្នាច់" ដើម្បីពណ៌នាអំពីឧស្សាហកម្មរុករករ៉ែខ្នាច់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយបណ្តាភ្នាក់ងាររបស់រដ្ឋាភិបាល និងក្រុមហ៊ុនជាច្រើនបានពាក់ព័ន្ធនឹង វិស័យនេះ ។
iv កម្មករនៅដើម្បីមួយបានប្រាប់គួបលីវីតណេសថា ក្នុងបីថ្ងៃ ពួកគេអាចទាក់ទំពេញនាវាចំណុះ 15,000 តោនមួយសម្រាប់ការនាំចេញ ។ អ្នកលក់ខ្នាច់ម្នាក់បានដាក់តម្លៃខ្នាច់នៅក្នុង ខេត្តកោះកុងឆ្នាំ 2008 ថាមានតម្លៃ 11 ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយតោន ហើយដោយសន្មតថាជាអត្រាមធ្យមក្នុងមួយកំប៉តទំហំនេះចេញពីប្រទេសកម្ពុជារៀងរាល់សប្តាហ៍ នេះអាចមានន័យ ថា ប្រាក់ចំណូលប្រចាំឆ្នាំសម្រាប់ឧស្សាហកម្មខ្នាច់របស់ខេត្តកោះកុងមានចំនួន 8.6 លានដុល្លារអាមេរិក ។ ពេលដែលនៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរី តម្លៃខ្នាច់គុណនឹងបួន ដែលស្មើនឹង 45 ដុល្លារ អាមេរិកក្នុងមួយតោន នោះនាំឱ្យតម្លៃលក់រាយនៃការនាំចេញរបស់ខេត្តកោះកុងទៅកាន់ទីនោះមាន 35 លានដុល្លារអាមេរិកជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។

បីខែបន្ទាប់ពីការបោះពុម្ពផ្សាយប្រទេសជាតិលក់ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រទេសកម្ពុជាបានប្រកាសហាមការនាំចេញខ្សាច់ ដែលត្រូវបានសន្មតថា ជាការឆ្លើយតបនឹងការតវ៉ាក្នុងតំបន់ ដោយមានគោលបំណងកែលម្អបទបញ្ញត្តិនៃវិស័យនេះ និងធានាឱ្យបានការការពារបរិស្ថាន។^៦ គួបលើកលែង បានស្វាគមន៍ចំពោះ វិធានការណ៍នេះ តែប្តេជ្ញាចិត្តស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតពីបណ្តាលក្នុងខណ្ឌនៃបទបញ្ញត្តិនេះ និងការអនុវត្តរបស់វា។ អ្វីដែលយើង បានរកឃើញគឺថា ជាការពិតណាស់ខ្លឹមសារនៃច្បាប់គ្រាន់តែហាមការនាំចេញខ្សាច់ទន្លេ តែប៉ុណ្ណោះ មិនមែនខ្សាច់សមុទ្រនោះឡើយ។ ជាងនេះទៀត ភស្តុតាងដែលបានប្រមូលអំឡុងឆ្នាំ 2009 និង 2010 បង្ហាញថា គណៈកម្មការអន្តរក្រសួងដែលមានកាតព្វកិច្ចអនុវត្ត បទបញ្ញត្តិនេះ បានបន្ថយលំដាប់អាជ្ញាប័ណ្ណធ្វើអាជីវកម្មការនាំចេញខ្សាច់ប្រភេទទាំងពីរ ស្របជាមួយនឹងការបរាជ័យធានាឱ្យបានការអនុវត្តតាមក្របខណ្ឌច្បាប់បរិស្ថាន និង សេដ្ឋកិច្ចសង្គមផ្សេងទៀតរបស់ប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ។

ផ្នែកដំបូងនៃរបាយការណ៍នេះ បង្ហាញភស្តុតាងពីការស៊ើបអង្កេតរបស់យើងលើវិស័យ ខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ផ្នែកបន្ទាប់ៗ វាយតម្លៃ ផលប៉ះពាល់នៃពាណិជ្ជកម្មនេះ លើបរិស្ថាន និងជីវភាពរស់នៅក្នុងតំបន់ ព្រមទាំងវិភាគក្របខណ្ឌច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា និងបទបញ្ញត្តិទី១ដែល ចេញដោយខុសកាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រីសំរាប់វិស័យនេះ។ ផ្នែកបន្ទាប់ បង្ហាញនូវតួនាទីដែលប្រទេសកម្ពុជាមានតួនាទីនៅក្នុងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេស កម្ពុជា។ ជាចុងក្រោយ តួនាទីនៃសហគមន៍ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិ ត្រូវបានវាយតម្លៃយោងតាមតម្រូវការកែលម្អអភិបាលកិច្ចនៃធនធានធម្មជាតិរបស់ ប្រទេសកម្ពុជា។ របាយការណ៍ បញ្ចប់ដោយការផ្តល់អនុសាសន៍សម្រាប់រាល់ភ្នាក់ងារទាំងអស់ ដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា។

គូបលើកលែង

នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រកាសពី "ការហាមឃាត់" ការនាំខ្សាច់ចេញ នៅក្នុងខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ដោយមានគោលបំណងកែលម្អបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់នៃវិស័យនេះ និងធានាឱ្យបានការការពារបរិស្ថាន

សេហេរេស្តេរេស្តេ

ប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់ប្រមាណ 30km ពីផ្នែកសមុទ្រខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា។ គួបលើកលែងចំនួនពីពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់របស់ខេត្តកោះកុងមាន 28.7 លានដុល្លារប្រចាំឆ្នាំនៅចំណុចស្រង់ធនធាននៅក្នុងឆ្នាំ 2009 ។

2. អាហារដែលទទួលបានធ្វើឱ្យមានជំងឺ :

អ្នកដើរតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ 2009 - 2010

ចាប់តាំងពីមានការប្រកាសដោយខុទ្ទកាល័យរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីស្តីពីបញ្ញត្តិនៃច្បាប់សំរាប់វិស័យនេះ ជាការពិភាក្សា ការប្តូរខ្លួនបានជ្រើសរើសឆ្លោះសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា។ ដូចដែលបានកត់ត្រាពីមុនដោយគូបលីវីតណេស ដោយសារការខ្វះខាតនូវឥទ្ធិកម្មនៅក្នុងការផ្តល់សម្បទាន វាមិនមានការច្បាស់លាស់ថា តើបណ្តាក្រុមហ៊ុនទទួលបានឱកាសដ៏សម្បើមនេះតាមរបៀបណានោះឡើយ។ ប្រតិបត្តិការប្តូរខ្លួនមួយចំនួន ត្រូវបាន ផ្តល់ឱ្យនូវអាជ្ញាប័ណ្ណនៅក្នុងតំបន់ការពារ។ ជាងនេះទៀត ប្រភពព័ត៌មានមួយចំនួនបានប្រាប់គូបលីវីតណេសថា បណ្តាក្រុមហ៊ុនដែលនាំចេញខ្សាច់ពី ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវតែធ្វើការបង់ប្រាក់ចំណាយក្រៅផ្លូវការឱ្យអាជ្ញាធរទាំងឡាយរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា។⁹ តួលេខពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ក្នុងតំបន់ និងការចុះទៅដល់មូលដ្ឋានដោយផ្ទាល់របស់គូបលីវីតណេសបង្ហាញថា ប្រទេសសិង្ហបុរីគឺជាគោលដៅចំបងនៃវិស័យខ្សាច់នាំចេញរបស់ប្រទេស កម្ពុជា។ តម្លៃប្រចាំឆ្នាំនៃពាណិជ្ជកម្មនេះ ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថាមាន 28.7 លានដុល្លារអាមេរិកនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាពីខេត្តកោះកុងតែមួយគត់ និង 248 លានដុល្លារអាមេរិកនៅក្នុងតម្លៃលក់រាយក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរី។

បណ្តាក្រុមហ៊ុនដែលត្រូវបានស្នើសុំអង្កេតស្ទើរតែទាំងអស់ មានទំនាក់ទំនងជាមួយប្រទេសសិង្ហបុរី ហើយមួយចំនួនត្រូវបានចុះបញ្ជីជាមួយភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់សម្ភារៈសំណង់ រួមទាំងខ្សាច់ផងដែរ។

ជាងនេះទៀត គូបលីវីតណេសបានឃើញអាជ្ញាប័ណ្ណបូម និងនាំចេញខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានក្រា និងហត្ថលេខារបស់តំណាងស្ថានទូតប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។¹⁰ ផ្តោតទៅលើ ពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ខេត្តកោះកុង ហាក់បីដូចជាស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់មហាសេដ្ឋីឈ្មោះបំផុតរបស់ប្រទេសកម្ពុជាពីររូប - ព្រឹទ្ធសមាជិក ស៊ី យ៉ុងផាត់ និងព្រឹទ្ធសមាជិក ម៉ុង ឬទ្វី។ ការពាក់ព័ន្ធរបស់ពួកគេ ត្រូវបានកត់ត្រានៅខាងក្រោម។ គូបលីវីតណេសបានសរសេរលិខិតទៅកាន់ក្រុមហ៊ុន និងបុគ្គលទាំងអស់ដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ និងបានទទួលការឆ្លើយតបតែពីរគត់ ពីក្រុមហ៊ុន **Mong Reththy Group Co Ltd** និងមួយទៀតពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិនៃរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី។

ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group Co Ltd

ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group Co Ltd (L.Y.P. Group) និងម្ចាស់របស់ក្រុមហ៊ុន ព្រឹទ្ធសមាជិកគណបក្ស CPP ស៊ី យ៉ុងផាត់ បានរក្សាការគ្រប់គ្រង លើសលុបលើវិស័យខ្សាច់របស់ខេត្តកោះកុង ដែលត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងប្រទេសជាតិលក់។ នៅថ្ងៃទី 24 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 ក្រុមហ៊ុនបានទទួល ការអនុញ្ញាតពី "គណៈកម្មការគ្រប់គ្រងធនធានខ្សាច់" ("គណៈកម្មការខ្សាច់") ស្ថិតក្រោមក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម (MoWRAM) ឱ្យបន្ត ប្រតិបត្តិការខ្សាច់របស់ខ្លួនសម្រាប់ការនាំចេញ។¹¹

ការប្តូរខ្សាច់ដែលបានចំនួន 02 របស់ក្រុមហ៊ុន Riverton ទៅក្នុងកប៉ាល់កាន់តែធំនៅខាងក្រោយវា នៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា នៅតំបន់សម្បទានរបស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group នៅលើខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា។ ក្រុមហ៊ុន Riverton គឺជាក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដែលបានស្នាក់នៅដោយគូបលីវីតណេសនាំចេញខ្សាច់ពីប្រទេសកម្ពុជា។

^v សំណៅបកប្រែក្រៅផ្លូវការនៃ "សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការបង្កើតគណៈកម្មការគ្រប់គ្រងធនធានខ្សាច់" ពីឆ្នាំ 2006 ប្រើប្រាស់ពាក្យថា "គណៈកម្មការ" ទោះជាយ៉ាងណាក៏សារព័ត៌មានស្រដៀងគ្នា ទឹក និងឧតុនិយម ហៅអង្គការនេះថា "គណៈកម្មាធិការ" ដែលជាពាក្យត្រូវបានប្រើប្រាស់ទាំងស្រុងក្នុងរបាយការណ៍នេះ។

គូបលីវីតណេស

នេះហាក់បីដូចជាការពន្យារពេលមួយលើអាជ្ញាប័ណ្ណរបស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ពីឆ្នាំ 2007 និង 2008 ដែលចេញដោយក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល (MIME) ។ ការអនុញ្ញាតខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 នេះ អនុញ្ញាតឱ្យ ក្រុមហ៊ុនបូមខ្សាច់ជម្រៅរវាង 0.5 ទៅ 6m នៅក្នុងស្ទឹងបី - ស្រែអំបិល តាតែ និងកោះពោធិ (ត្រូវបានបង្ហាញលើផែនទី 1 និង 2 ខាងក្រោម) ។¹³

ទោះយ៉ាងណា អាជ្ញាធរខេត្តបានប្រាប់ដូចលើវិធានការថា ការពិតក្រុមហ៊ុនគ្រប់គ្រងរាល់ទីតាំងបូមខ្សាច់របស់ខេត្តកោះកុង ទាំងអស់ ។¹⁴

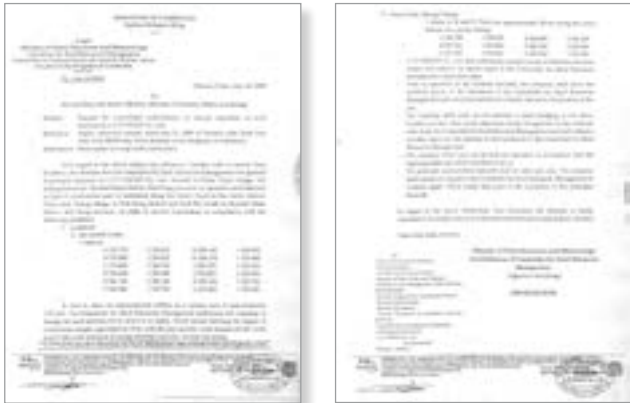
ក្រុមហ៊ុនក៏មានដើម្បីខ្សាច់ធំៗពីរនៅនាម្បាញស្ទឹងកោះពោធិ ឆ្នងពីក្រុងកោះកុង ។¹⁵ លិខិតអនុញ្ញាតសម្រាប់ការបូមខ្សាច់នៅក្នុងបណ្តាស្ទឹង ទាំងបីនេះ គឺជាការបំពានដោយផ្ទាល់លើប្រការ 1.2 នៃ

សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិតលើការធ្វើអាជីវកម្មខ្សាច់ (“សេចក្តីសម្រេចការធ្វើអាជីវកម្មខ្សាច់”)

ដែលបានហាមការបូមខ្សាច់ទន្លេសម្រាប់ការនាំចេញ ។¹⁶

នេះនាំឱ្យមានចម្ងល់ពីយុត្តាធិការ និងសមត្ថភាពរបស់គណៈកម្មការ ខ្សាច់ ដែលទទួលខុសត្រូវទាំងការអនុវត្តប្រកាសដែលមាន និងការចេញលិខិតអនុញ្ញាតនាំចេញខ្សាច់ជាថ្មី ។

ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group បានចុះកិច្ចសន្យាបន្តនូវសិទ្ធិបូម និងនាំចេញខ្សាច់ទាំងនេះទៅឱ្យក្រុមហ៊ុនជាច្រើន យោងតាមភស្តុតាងដែលបានពិនិត្យ ដោយគ្រូបលវិធាន ។ ក្រុមហ៊ុនមួយឈ្មោះថា Winton Enterprises Ltd (Winton) ប្រតិបត្តិការដៃគូជាមួយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ដើម្បីនាំចេញខ្សាច់ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី ហើយនាំវាមកក្រុមហ៊ុនត្រូវបានចែកដោយគ្រូបលវិធាន ដោយមានផ្ទុកខ្សាច់នៅក្នុងតំបន់សម្បទាន ស្ទឹងតាតែរបស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group នៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។¹⁷ ក្រុមហ៊ុន Winton ត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅទីក្រុងហុងកុង តែនាយកពីរ ក្នុងចំណោមនាយកជាច្រើនរបស់ក្រុមហ៊ុនគឺជាជនជាតិសិង្ហបុរី ។¹⁸ ជនជាតិសិង្ហបុរីដែលមានឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានដូចគ្នានៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរីដែល ជានាយកម្នាក់ក្នុងចំណោមនាយកទាំងនេះ ក៏គឺជានាយកក្រុមហ៊ុនប្រទេសសិង្ហបុរីមួយឈ្មោះ

សេចក្តីចម្លងពីការយល់ព្រមជាគោលការណ៍របស់ក្រុមហ៊ុន LYP Group ដើម្បីបូមខ្សាច់នៅក្នុងស្រែអំបិល តាតែ និងទន្លេកោះពោធិ ចេញដោយក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ថ្ងៃទី 24 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 ។

ថាក្រុមហ៊ុន Camb Resources PTE Ltd ដែលត្រូវ បានចុះបញ្ជីនៅអាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ (BCA) របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ “សំភារៈសំណង់មូលដ្ឋាន” ។¹⁹ BCA ពណ៌នាខ្លួនឯងថាជា “ភ្នាក់ងារស្ថិតក្រោមក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ” ទទួលខុសត្រូវគ្រប់គ្រងគម្រោងសាងសង់ ហើយ “បញ្ជីឈ្មោះអ្នកម៉ៅការ” របស់ខ្លួន គឺជាបញ្ជីឈ្មោះ ក្រុមហ៊ុនដែលបានចុះ បញ្ជីជាមួយខ្លួន ដើម្បីបម្រើដល់តម្រូវការលទ្ធកម្មរបស់រដ្ឋាភិបាល ។²⁰ និយមន័យ “សំភារៈសំណង់មូលដ្ឋាន” របស់ BCA រួមមានខ្សាច់ផងដែរ ។²¹

ក្រុមហ៊ុនដែលបានចុះបញ្ជីនៅប្រទេសសិង្ហបុរី Riverton Group (S) PTE Ltd (Riverton) ក៏កំពុងបានធ្វើសកម្មភាពបូមខ្សាច់នៅក្នុងខេត្ត កោះកុងផងដែរ ដែលប្រតិបត្តិការចេញពីការិយាល័យមួយនៅ Lam Dam ។²² ប្រភពឧស្សាហកម្មមួយបានប្រាប់ដូចលើវិធានការថា Riverton បានចុះកិច្ចសន្យាបន្តដោយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ដើម្បីនាំចេញខ្សាច់ពីសម្បទានរបស់ខ្លួនទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី

កប៉ាល់ Winton T188 ជាមួយនឹងកប៉ាល់បូមខ្សាច់ផ្សេងទៀតនៅខាងក្រោយ ត្រូវបានចែកនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 នៅតំបន់សម្បទានរបស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group នៅក្នុងខាងត្បូងជម្រកសម្លៀកស្រោប និងតំបន់វារីសារកោះពោធិ ខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា ។ ក្រុមហ៊ុន Winton Enterprises ត្រូវបានរាយការណ៍ដៃគូជាមួយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ដើម្បីនាំចេញខ្សាច់ពីប្រទេសកម្ពុជា ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី ។

vi អត្ថបទនេះ និងការវិភាគខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សាច់ខាងក្រោមនេះ ផ្អែកទៅលើសំណេរកែប្រែពីភាសាខ្មែរទៅភាសាអង់គ្លេសក្រៅផ្លូវការ ។

ផ្ទៃដីស្រែអំបិល

តួបលីតណេស

នាវា Bina Sarana 68 នាវាសណ្តោះ Bina Sarana 88 ត្រូវបានចតនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 នៅទន្លេកោះពោធិ ខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា។ ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីនាវា Bina Sarana 88 បានចូលចតនៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរី។ ឯកសារជាច្រើនបានឱ្យដឹងថា នាវានេះ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ដើម្បីដឹកខ្នាតចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី។

ហើយថាក្រុមហ៊ុនមាន កិច្ចសន្យាមួយដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ក្រុមហ៊ុន Jurong Town Corporation (JTC) ។²³ ក្នុងការឆ្លើយឆ្លងជាមួយតួបលីតណេស រដ្ឋាភិបាលប្រទេស សិង្ហបុរីបានពណ៌នា JTC ថាជា "ក្រុមប្រឹក្សាតាមច្បាប់ស្ថិតក្រោមក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និងឧស្សាហកម្មនៃរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី"។ គេហទំព័របស់ JTC ពណ៌នាខ្លួនឯងថាជា "ភ្នាក់ងារពាក់កណ្តាលឯករាជ្យ"²⁴ ក្រុមហ៊ុន Riverton ក៏ត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅ ពេល រស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ សំភារៈសំណង់មូលដ្ឋានផងដែរ។²⁵ នាវារបស់ក្រុមហ៊ុន Riverton ត្រូវបានចតដោយតួបលីតណេសថា កំពុងដឹកខ្នាតនៅតំបន់សមុទ្ររបស់ ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group នៅកោះពោធិ ។²⁶

ភស្តុតាងបង្ហាញថា ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ក៏មានភាពជាដៃគូជាមួយក្រុមហ៊ុន Ta Chang Selindo Cambodia Co Ltd ជាក្រុមហ៊ុនមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងក្រុមហ៊ុន Selindo Global (S) PTE Ltd ដែលជាក្រុមហ៊ុនចុះបញ្ជីនៅប្រទេសសិង្ហបុរី។²⁷ ក្រុមហ៊ុន Ta Chang Selindo Cambodia Co Ltd បញ្ជាក់ថាពិបាកបានផ្គត់ផ្គង់ខ្នាតឱ្យ ក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី Song and Song ដែលតួបលីតណេសជឿជាក់ថាជា ក្រុមហ៊ុន Song and Song Resources PTE Ltd ។²⁸ ក្រុមហ៊ុននេះមានសញ្ជាតិខ្មែរ ដែលបានចុះឈ្មោះ នាយកម្នាក់ក្នុងចំណោមនាយក ជាច្រើនរបស់ក្រុមហ៊ុន ហើយក៏ត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅ BCA ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់សំភារៈសំណង់មូលដ្ឋានផងដែរ។²⁹

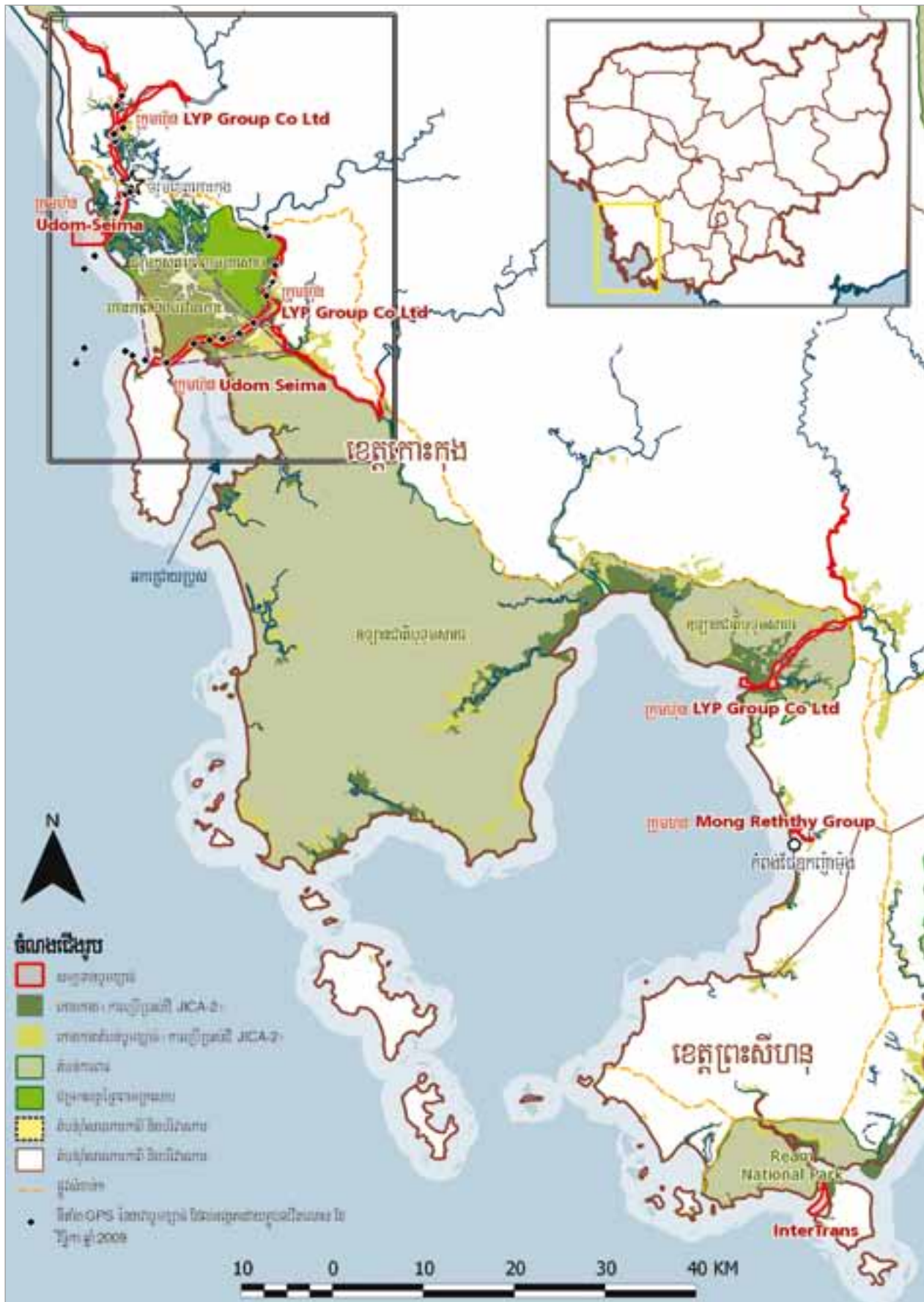
តួបលីតណេសបានទទួលឯកសារជាច្រើនដែលបង្ហាញថា លើសពីប្រាំបីថ្ងៃនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ហាក់បីដូចជាបាន នាំចេញខ្នាតយ៉ាងហោចណាស់ 77,236 តោនទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី តាមរយៈការដឹកជញ្ជូនប្រាំមួយលើក តាមក្រុមហ៊ុនដឹកជញ្ជូនបី។³⁰ តួបលីតណេសជឿជាក់ថា មួយក្នុងចំណោមក្រុមហ៊ុនទាំងនេះគឺក្រុមហ៊ុន Teelek Resource Management ដែលជាក្រុមហ៊ុនមួយចុះបញ្ជី នៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរីជាក្រុមហ៊ុនឥដ្ឋ និងខ្មាច់ ។³¹

មួយទៀតគឺក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី Wan Qi PTE Ltd ដែលត្រូវបានចុះឈ្មោះនៅ BCA ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់សំភារៈសំណង់មូលដ្ឋាន។³² តួបលីតណេស បានឃើញការចុះបញ្ជីទំនិញសម្រាប់នាវាដឹកទំនិញតាមសមុទ្រ Bina Sarana 88 ដែលធ្វើដំណើរពីកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា កាលពីថ្ងៃទី 17 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ដោយមានក្រុមហ៊ុន Wan Qi PTE ជាអ្នក ទទួលបញ្ជីទូករបស់ខ្លួន។³³ ទំនិញរបស់ក្រុមហ៊ុនគឺខ្នាតសមុទ្រ 3,200 តោន ដែលផ្គត់ផ្គង់ដោយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ។ អំឡុងសប្តាហ៍ទីពីរនៃខែ វិច្ឆិកា

...លើសពីប្រាំបីថ្ងៃនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ហាក់បីដូចជាបាននាំចេញខ្នាតយ៉ាងហោចណាស់ 77,236 តោនទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី តាមរយៈការដឹកជញ្ជូនប្រាំមួយលើក ... ។

vii មិនមែននៃ អ្នកទទួលបញ្ជីទូក : "មនុស្ស ឬក្រុមហ៊ុន (ជាធម្មតា អ្នកទិញ)" ដែលត្រូវបានហៅដោយ អ្នកផ្ញើ (ជាធម្មតា អ្នកលក់) នៅក្នុងឯកសារដឹកជញ្ជូន (ដូចជា វិក្កយប័ត្រ airway bill ឬវិក្កយប័ត្រ bill of lading) ដែលជាការកិច្ចសន្យាបញ្ជីទូករបស់ខ្លួន បញ្ជីនឹងត្រូវបានដឹកជញ្ជូនដល់កំពុងផែនការដោះ ។ អ្នកទទួលបញ្ជីទូក ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ម្ចាស់នៃបញ្ជីសម្រាប់គោលបំណងដាក់ជូនទូកប្រតិបត្តិទំនិញ និងសម្រាប់ការបង់ពន្ធ និងអាករ ។ ទោះយ៉ាងណា ភាពជាម្ចាស់ (កម្មសិទ្ធិ) ផ្លូវការនៃបញ្ជី ផ្ទេរទៅឱ្យអ្នកទទួលបញ្ជីទូកតែនៅ ពេលដែលការបង់ប្រាក់គ្រប់គ្នាវិក្កយប័ត្ររបស់អ្នកលក់តែប៉ុណ្ណោះ ។ បញ្ជីរាយឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានអាជីវកម្ម (Business Directory) : <http://www.businessdictionary.com/definition/consignee.html> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 22 ខែមីនា ឆ្នាំ 2010) ។

រូបភាពទី ១: សម្បទានបូមខ្សាច់ដែលបានដឹង នៅក្នុងខេត្តកោះកុង និងខេត្តព្រះសីហនុ ប្រទេសកម្ពុជា

សម្បទានបូមខ្សាច់ដែលបានដឹង នៅតាមឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងការដាំដុះដំណាំកៅស៊ូ និងដំណាំផ្សេងៗទៀត ។ ផែនទី ២ ផ្តោតទៅលើប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់នៅក្នុងខេត្តកោះកុង សំរាប់តំបន់ដែលបានបង្ហាញដោយស្តីនៅក្នុងផែនទី ១ ។

រែកណឺមី 2: សម្បទាន និងប្រតិបត្តិការបូមខ្នាច់នៅជុំវិញជម្រកសត្វព្រៃពាមក្រសោបល់អិត

សម្បទានតាមរយៈសម្របសម្រួលប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យយ៉ាងច្បាស់សំរាប់ខ្នាច់ទន្លេ ទោះបីជាមានការហាមប្រាមបូមខ្នាច់ទន្លេសំរាប់ការនាំចេញក៏ដោយ ក៏ដូចជាមាននៅក្នុង និងតាមព្រំដែនតំបន់ការពារផងដែរ ។ ចំណុចខ្លះ ចង្ហាញពីកន្លែងដែលត្រូវលើកលែង បានប្រទះឃើញការបូមខ្នាច់ដែលកើតឡើងនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។ នៅមួយថ្ងៃ យ៉ាងហោចណាស់នាំប្រាំបួន ត្រូវបានឃើញថាបូមខ្នាច់ និងផ្ទុកខ្នាច់ក្នុងនាវានៅខាងក្នុង ព្រំដែនជម្រកសត្វព្រៃពាមក្រសោប និងតំបន់វិសាភោគកាពិ ។ នាវាបីក្នុងចំណោមទាំងនេះ មានអក្សរ "Singapore" នៅខាងលើគ្រោង ក្រោមឈ្មោះរបស់នាវា និងមួយមានទង់ជាតិប្រទេសសិង្ហបុរី ។

ឆ្នាំ 2009 នាវាត្រូវបានថតនៅលើទន្លេនៅ កោះពោធិ ដោយមានខ្នាច់កំពស់តែមួយរបស់នាវា³⁴ ហើយនៅថ្ងៃទី 5 ខែ ធ្នូ នាវាបានចូលចតនៅកំពង់ផែប្រទេសសិង្ហបុរី³⁵ នៅថ្ងៃដដែល Bina Sarana 88 ត្រូវបានថតនៅក្នុងកោះពោធិ នាវាដឹកខ្នាច់ផ្សេងទៀតប្រាំមួយមានទំហំស្រដៀងគ្នា ក៏ត្រូវបានថតនៅតាមទន្លេ ដែលជាតំបន់ សម្បទានរបស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ។³⁶ រាល់នាវាដឹកទំនិញទាំងនេះ បានចូលចតនៅប្រទេសសិង្ហបុរីភ្លាមៗក្រោយមក ។³⁷

តួបលវិភាគមានសក្តានុពលដែលបង្ហាញថា ការបង់ប្រាក់ចំណាយដ៏ច្រើន ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអ្នកម៉ៅការបន្តពីរ ដើម្បីធានាឱ្យបានសិទ្ធិរបស់ ពួកគេដូចខាងក្រោម ។ ក្រុមហ៊ុនពីរបានបញ្ជាក់ថា ពួកគេត្រូវបានតម្រូវដោយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ឱ្យបង់ប្រាក់ 200,000 ដុល្លារអាមេរិកជា ប្រាក់តម្កល់ ដើម្បីធានាបាននូវកិច្ចសន្យាបន្តរបស់ពួក គេសម្រាប់ការលក់ខ្នាច់ពីសម្បទានបូមខ្នាច់របស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ។ តួបលវិភាគបានឃើញប័ណ្ណទទួលប្រាក់ដែលបញ្ជាក់ពីប្រតិបត្តិការនេះ ពីក្រុមហ៊ុនមួយក្នុងចំណោមក្រុមហ៊ុនទាំងនេះ គឺក្រុមហ៊ុន Ta Chang Selindo Cambodia Co Ltd ។ ស្ថានភាពនៃការបង់ប្រាក់ចំណាយពីអាជីវកម្មទៅអាជីវកម្មទាំងនេះ គឺមិនមានភាពច្បាស់លាស់ឡើយ ។ ប្រាក់កម្រៃផ្លូវការដែលត្រូវបង់ឱ្យ បណ្តាអាជ្ញាធរសម្រាប់ការផ្ទេរអាជ្ញាប័ណ្ណធនធានរ៉ែដោយយោងតាម ប្រកាស គួរតែត្រឹមតែ 500 ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងអាជ្ញាប័ណ្ណមួយតែប៉ុណ្ណោះ ។³⁹ តួបលវិភាគ មិនអាចស្វែងរកបញ្ញត្តិនៃច្បាប់បន្ថែមទៀតណាមួយ ដែលរៀបរាប់លំអិតអំពីការបង់ប្រាក់ ចំណាយជាក់លាក់ទាំងនេះឡើយ ។ តម្រូវការដោយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group និងម្ចាស់របស់ក្រុមហ៊ុន សម្រាប់ការបង់ប្រាក់ចំណាយដើម្បីធានាឱ្យ បានកិច្ចសន្យា ហាក់បីដូចជាធ្វើតាមនិន្នាការពីមុនដែលបានកំណត់ឃើញដោយតួបលវិភាគ ។ របាយការណ៍ពីមុនបានកត់ត្រាពីវិធីដែលមន្ត្រីថ្នាក់ ខ្ពស់ ម្នាក់ៗ -

ដែលត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវសម្បទានដ៏សម្បើមជាសម្ងាត់ - ត្រូវបានបង់ប្រាក់ឱ្យដោយអ្នកទាំងឡាយណា ដែលចង់ទទួលបានបណ្តាធនធាន ដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋ ។⁴⁰ តួបលវិភាគបានសរសេរលិខិតទៅកាន់ក្រុមហ៊ុនពាក់ព័ន្ធទាំងពីរ តែមិនមានការឆ្លើយតបណាមួយ ត្រូវបានទទួលបាន មកទល់កាលបរិច្ឆេទនៃការបោះពុម្ពផ្សាយនេះ ។

សំណុំអាជីវកម្មរបស់ព្រឹទ្ធសមាជិក លី យ៉ុងផាត់ និងក្រុមហ៊ុនរបស់គាត់ មានវិសាលភាពដល់កាស៊ីណូ សណ្ឋាគារ និងសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ។ ការបណ្តេញចេញកសិករដោយបង្ខំប្រកបដោយហិង្សាដើម្បី ធ្វើផ្លូវសម្រាប់ការដាំដុះដោយក្រុមហ៊ុន បាននាំឱ្យមានការ រិះគន់ខ្លាំងពីក្រុមសិទ្ធិ មនុស្ស ។⁴¹ នាពេលថ្មីៗនេះ ថ្ងៃទី 22 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំនេះ

ប័ណ្ណទទួលប្រាក់ដែលបញ្ជាក់ពីការបង់ប្រាក់ចំណាយដែលបានធ្វើឡើងដោយក្រុមហ៊ុន Ta Chang Selindo Cambodia Co Ltd ទៅឱ្យក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group សំរាប់កំរន់ US\$200,000 ដើម្បីធានាឱ្យបានសិទ្ធិយកខ្នាច់ពីសម្បទានបូមខ្នាច់របស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ។

នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រកាសថា ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group បានព្រមព្រៀងឧបត្ថម្ភ ដល់អង្គការជំនួយបច្ចេកទេសនៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ ជា "ទំនាក់ទំនងឧបត្ថម្ភ" រវាងអង្គការជំនួយបច្ចេកទេស និងបណ្តាក្រុមហ៊ុនកងជន។ គួបលើកលែង បានបង្ហាញពីការពារយ៉ាងខ្លាំងអំពីការបង់ចំណាយប្រាក់នេះ ឱ្យយោធពលខេមរភូមិន្ទដោយបណ្តាអាជីវកម្មកងជន នៅក្នុងការចេញផ្សាយ ព័ត៌មានកាលពីថ្ងៃទី 5 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ។⁴³ មួយខែបន្ទាប់ពីការជូនដំណឹងនេះ ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group បានប្រើប្រាស់កងវរសេនាតូចលេខ 313 នៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ ដែលខ្លួនកំពុងឧបត្ថម្ភតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងឧបត្ថម្ភ ឱ្យការពារដំណាំ ទប់ទល់នឹងបណ្តាសហគមន៍ដែលតវ៉ាថា ដីគឺជាប្រសិទ្ធភាពស្របច្បាប់។⁴⁴

គួបលើកលែងបានសរសេរលិខិតទៅកាន់ព្រឹទ្ធសមាជិក លី យ៉ុងផាត់ ក្នុងឋានៈជានាយកក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group នៅក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ស្នើសុំយោបល់លើសេចក្តីបញ្ជាក់អះអាងទាំងនេះ។ មកទល់ពេលបោះពុម្ពផ្សាយនេះ មិនបានទទួលការឆ្លើយតបណាមួយឡើយ។

ផែនទី 1 និង 2 បង្ហាញពីសម្បទានបូមខ្សាច់ដែលបានដឹងដោយគួបលើកលែងគិតត្រឹមខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ។ ដោយការមាននូវព័ត៌មានមិន គ្រប់គ្រាន់ក្នុងវិស័យសាធារណៈ គួបលើកលែងជឿជាក់ថា ផែនទីនេះមិនមានលក្ខណៈពេញលេញ ទោះបីយ៉ាងណាវាបង្ហាញពីវិសាលភាព ដៃ សកម្មភាពបូមខ្សាច់នៅក្នុងខេត្តកោះកុង ហើយនិងតំបន់ជិតខាងនឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីសំខាន់ៗជាអន្តរជាតិ ។ សម្បទានរបស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ពង្រីកកាន់តែឆ្ងាយខ្សែទឹកខាងលើ និងមានទីតាំងនៅខាងក្នុងជម្រកសត្វព្រៃពាមក្រសោប និងតំបន់វាសារកោះកាតិ ។ នៅមួយថ្ងៃយ៉ាង ហេតុណាស់នាវាប្រាំបួន ត្រូវបានអង្កេតឃើញបូមខ្សាច់ និងផ្ទុកខ្សាច់ទៅលើនាវាខាងក្នុងព្រំដែនតំបន់ការពារទាំងនេះ។^{viii} នាវាបីក្នុងចំណោមនាវា ទាំងនេះមានអក្សរ "Singapore" នៅលើសំបក ក្រោមឈ្មោះរបស់នាវា និងនាវាមួយមានទង់ជាតិប្រទេសសិង្ហបុរី។⁴⁵

ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group Co Ltd

ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group Co Ltd (Mong Reththy Group) ត្រូវបានចេញអាជ្ញាប័ណ្ណឱ្យដោយក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល នៅថ្ងៃទី 1 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 សំរាប់ការធ្វើអាជីវកម្មខ្សាច់សំរាប់ការនាំចេញនៅក្នុងតំបន់ព្រៃកម្ពុជានៃស្រុកស្រែអំបិល ខេត្តកោះកុង។⁴⁶ អាជ្ញាប័ណ្ណនេះ បានធ្វើតាមការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ដែលថា ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group អាចបូមខ្សាច់សំរាប់ការនាំចេញ ដែលចេញ ដោយគណៈកម្មការខ្សាច់នៅថ្ងៃទី 28 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2009 ។⁴⁷ អាជ្ញាប័ណ្ណកិច្ចការប្រាប់គួបលើកលែងថា ក្រុមហ៊ុនពិរដ្ឋឡើង (ក្រៅពី ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group) បានអាជ្ញាប័ណ្ណសំរាប់ការធ្វើអាជីវកម្ម និងនាំចេញខ្សាច់នៅក្នុងខេត្តកោះកុង គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍នោះគឺក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group មិនមែនជាក្រុមហ៊ុនមួយក្នុងចំណោមក្រុមហ៊ុនដែលមាន រាយឈ្មោះនោះ។⁴⁸ តំបន់សម្បទាន ត្រូវបានគូសនៅលើផែនទី ខាងលើ ។ ជាថ្មីម្តងទៀត សម្បទាននេះ គឺ សំរាប់ខ្សាច់ទន្លេ ដែលផ្ទុយនឹងប្រការនៃសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើ អាជីវកម្មខ្សាច់ ។ ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group និងផលប្រយោជន៍អាជីវកម្មរបស់ព្រឹទ្ធសមាជិកគណបក្ស CPP ឌុកញ៉ា ម៉ុង ឬទី⁴⁹ ដែលជាម្ចាស់ក្រុមហ៊ុន ល្បីឈ្មោះចំពោះ គួបលើកលែង ហើយត្រូវបានកត់ត្រានៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ 2007 របស់យើងស្តីពី ស្រឡាយអ្នកលក់ជាតិខ្មែរ។⁵⁰ សំណុំអាជីវកម្មរបស់គាត់រួម មាន ការដាំដំណាំ ពាណិជ្ជកម្មទំនិញ សំណង់ និង អចលនទ្រព្យ។⁵¹ ប្រជាជនក្នុងតំបន់ ត្រូវបានបណ្តេញចេញដោយបង្ខំពីដីនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ដើម្បី

ព្រឹទ្ធសមាជិក ម៉ុង ឬទី ម្ចាស់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ជាមួយព្រឹទ្ធសមាជិក លី យ៉ុង ផាត់ ដែលគ្រប់គ្រងវិស័យខ្សាច់របស់ខេត្តកោះកុង។

ធ្វើផ្លូវទៅកាន់គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ ទីក្រុងដែលគ្រប់គ្រងដោយក្រុមហ៊ុន⁵² ហើយសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចរបស់គាត់នៅក្នុងខេត្តស្ទឹងត្រែង គឺធំជាងដំបូង ទំហំដែលបានអនុញ្ញាតដោយច្បាប់ភូមិបាលរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។⁵³ ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ក៏បានព្រមព្រៀងឧបត្ថម្ភអង្គការពិរ នៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទតាមការប្រកាសដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន នៅក្នុងខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំនេះផងដែរ។⁵⁴

អាជ្ញាប័ណ្ណរបស់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ដើម្បីយកខ្សាច់ចាប់ពីថ្ងៃទី 1 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ចេញដោយក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល ហើយដែលមានត្រា និងហត្ថលេខារបស់លោក Milton KS Goh ក្រោយមកជាលេខាធិការទីមួយរបស់ស្ថានទូតប្រទេសសិង្ហបុរីប្រចាំកម្ពុជា។

viii "តំបន់វាសារ" គឺជាតំបន់ដីសើមដែលត្រូវបានកំណត់ទុកការពារបរិស្ថានពិសេស ដោយស្ថិតក្រោមអនុសញ្ញាស្តីពីដីសើមដែលមានសារៈសំខាន់ជាអន្តរជាតិ ជាសន្និសីទអន្តររដ្ឋាភិបាលដែល ផ្តល់ក្របខណ្ឌសម្រាប់ការការពារ និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិសម្រាប់ការអភិរក្ស និងការប្រើប្រាស់ប្រកបដោយភាពយល់ឆ្លាតវៃស្តីពី ដីសើម និងធនធានរបស់ដីសើម : http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-home/main/ramsar/1%5E7715_4000_0_ (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។ កោះកាតិ និងបរិវារកោះ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយស្ថិតក្រោមអនុសញ្ញាវាសារនៅក្នុងឆ្នាំ 1999 : <http://www.ramsar.org/pdf/sitelist.pdf> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។

សេចក្តីចម្លងរបស់ក្រុមហ៊ុននៃប្រទេសសិង្ហបុរី ឧត្តមសេនីយ៍ត្រី សឹម ម៉េង ជា "ទីប្រឹក្សាករឧត្តម ហ៊ឹង ប៊ុនហៀង" និងត្រូវបានផ្តល់អារកិក្ខិយសង្ខ័យ "មហាសេនា" ដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន កាលពីថ្ងៃទី 28 ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2008 ។

កសួតាងបង្ហាញថា ខ្នាច់ពីសម្បទានរបស់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group កំពុងត្រូវបាននាំចេញទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី។ ក្នុងលវីតណេស ត្រូវបានជូនដំណឹងដោយអាជ្ញាធរខេត្តថា ក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីមួយ ត្រូវបានជូនជាស្រេចទិញខ្នាច់សំរាប់នាំចេញពីក្រុមហ៊ុន។⁶⁵ អាជ្ញាប័ណ្ណ របស់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ពីក្រសួងឧស្សាហកម្មរ៉ែ និងថាមពល និងការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ពីក្រសួងធនធានទឹក និង ឧត្តមនិយម ទាំងពីរត្រូវបានចុះហត្ថលេខាដោយតំណាងរបស់ស្ថានទូតសាធារណរដ្ឋសិង្ហបុរីប្រចាំទីក្រុងភ្នំពេញ : Milton KS Goh លេខាធិការទីមួយ នាពេលបន្ទាប់ នៅថ្ងៃទី 4 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ។⁶⁶ មូលហេតុសំរាប់ការចុះហត្ថលេខានេះ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ឡើយ ។ ក្នុងលវីតណេសបាន សរសេរលិខិតទៅកាន់លោក Goh និងក្រសួងកិច្ចការបរទេសរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ស្នើសុំការបញ្ជាក់ ។ មកទល់ពេលការបោះពុម្ពផ្សាយ លោក Goh បានឆ្លើយតបទេ តែការឆ្លើយតបមួយពីរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីបានឱ្យដឹងថា "អ្នកបានសាកសួរអំពីតួនាទីរបស់លេខាធិការទីមួយ ... នៅក្នុង ស្ថានទូតប្រទេសសិង្ហបុរីប្រចាំក្រុងភ្នំពេញ ។ ភាគព្រឹក្សារបស់អ្នកកាន់ ឱ្យតំណែងជាលេខាធិការទីមួយ រួមមានផ្តល់សេវាសារការិយាល័យ ការបញ្ជាក់ថា ឯកសារពិតជាដើម"។⁶⁷ ទោះយ៉ាងណា ដោយមើលលើអាជ្ញាប័ណ្ណផ្តល់ (ទំព័រ 12 ដែលបានបញ្ចូលក្នុងនេះ) មិនមាននូវលំអិតត្រូវបានផ្តល់ឱ្យដាក់លើ សេវាសារការិយាល័យដែលលោក Goh កំពុងបំពេញ (ដូចជាការបញ្ជាក់ឯកសារ) ដោយការចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចសន្យាមួយរវាងក្រុមហ៊ុននៅ ប្រទេសកម្ពុជាមួយ និងអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា។

ជាងនេះទៀត ក្នុងលវីតណេសបានឃើញសំណើចំលងរបាយការណ៍ គុណភាពខ្នាច់ពីក្រុមហ៊ុនពីរ ដែលក្រុមហ៊ុនទាំងពីរអះអាងថាមាន កិច្ចព្រមព្រៀង ជាមួយក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ដើម្បីនាំចេញ ខ្នាច់ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី ពីសម្បទានរបស់ពួកគេ។⁶⁸ របាយការណ៍មួយក្នុង ចំណោមនោះចុះកាលបរិច្ឆេទខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ពីក្រុមហ៊ុនខ្មែរមួយឈ្មោះក្រុមហ៊ុន Nim Meng Import and Export Development Co Ltd (Nim Meng) បញ្ជាក់ថា ប្រភពនៃខ្នាច់គឺជា "តំបន់សមុទ្ររបស់កំពង់ផែម៉ុង ឬទី" និង "ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group Co Ltd"។⁶⁹ វាក៏បញ្ជាក់ផងដែរថា វាក៏ជាខ្នាច់សំរាប់គោលបំណងរុករានដី ហើយបានជាប់ឆ្នងកាត់បង្គោលស្តី JTC ហើយ ។ ក្នុងលវីតណេស

បានឃើញកិច្ចព្រមព្រៀងដែលបានទាញមក អនុញ្ញាតឱ្យក្រុមហ៊ុន Nim Meng បូម និងនាំចេញខ្នាច់ពីតំបន់ដែលមានអាជ្ញាប័ណ្ណរបស់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ។⁶⁰ យោងតាមគេបដិសេធការពិភាក្សាជុំវិញការដ៏ល្អិតល្អន់ដែលបានឱ្យដឹងថា មនុស្សដែលមានឈ្មោះដូចគ្នានេះគឺ លោក សឹម ម៉េង គឺជាឧត្តមសេនីយ៍ត្រីខ្មែរម្នាក់ ហើយពាក់ព័ន្ធនឹងឧស្សាហកម្មសំណង់របស់ប្រទេសកម្ពុជា។⁶¹ នេះមិនមែនជាកសួតាងដែលថា ឧត្តមសេនីយ៍ត្រី សឹម ម៉េង គឺជាម្ចាស់ក្រុមហ៊ុន សឹម ម៉េង នោះឡើយ ។ តែប្រសិនបើលោក សឹម ម៉េង នៃក្រុមហ៊ុន Nim Meng Import Export Development Co Ltd ការពិតគឺជាឧត្តមសេនីយ៍ត្រី សឹម ម៉េង ប្រាកដមែន នោះប្រការនេះនឹងលើកជាមួយអំពីការពាក់ព័ន្ធដ៏សំខាន់របស់ ក្រុមហ៊ុនជាមួយនឹងយោធា ដែលសកម្មភាពត្រូវបានកត់ត្រាពីមុនដោយក្នុងលវីតណេស ។ ឯកសារដែលបានពិនិត្យដោយក្នុងលវីតណេសមានរាយ នាមឧត្តមសេនីយ៍ត្រី សឹម ម៉េង ជា "ទីប្រឹក្សាករឧត្តម ហ៊ឹង ប៊ុនហៀង" មេបញ្ជាការកងអង្គរក្ស ដែលពីមុនត្រូវបានរាយការណ៍ដោយ ក្នុងលវីតណេសនៅក្នុង ស្រឡាយអ្នកលក់ជាតិខ្មែរ ថាមានការពាក់ព័ន្ធនឹងការកាប់ឈើខុសច្បាប់ ព្រមទាំងការតំពន្ធលើចេញពីកំពង់ផែឧកញ៉ាម៉ុង ដែលគ្រប់គ្រងដោយក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ផងដែរ។⁶² ឧត្តមសេនីយ៍ត្រី សឹម ម៉េង ហាក់បីដូចជាមានលំដាប់ផ្តាយពីរនៅកង យោធពលខេមរភូមិន្ទ ហើយត្រូវបានផ្តល់អារកិក្ខិយស "មហាសេនា" ដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន កាលពីថ្ងៃទី 28 ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2008 ។⁶³

សំណុំអាជីវកម្មរបស់ព្រឹទ្ធសមាជិក លី យ៉ុងផាត់ និងក្រុមហ៊ុនរបស់គាត់មានវិសាលភាពដល់កាស៊ីណូ សណ្ឋាគារ និងសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ។ ការបណ្តេញ ចេញកសិករដោយបង្ខំប្រកបដោយហិង្សាដើម្បីធ្វើផ្លូវ សម្រាប់ការដាំដុះដោយក្រុមហ៊ុន បាននាំឱ្យមានការរិះគន់ខ្លាំងពីក្រុមសិទ្ធិ មនុស្ស ។

ក្នុងលវីតណេសបានសរសេរលិខិតទៅកាន់ព្រឹទ្ធសមាជិក ម៉ុង ឬទី ជានាយកក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group Co Ltd នៅក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ដើម្បីស្នើសុំយោបល់លើការបញ្ជាក់អះអាងទាំងនេះ ។ អ៊ីម៉ែលមួយត្រូវបានទទួលពីការិយាល័យរបស់គាត់នៅថ្ងៃទី 2 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ដោយអញ្ជើញក្នុងលវីតណេសឱ្យជួបប្រជុំជាមួយក្រុមហ៊ុននៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ក្នុងលវីតណេសបានឆ្លើយតបថា ការធ្វើដំណើរទៅកាន់ប្រទេស កម្ពុជា មិនអាចធ្វើទៅបានទេ ដោយសារការបញ្ជូនសន្តិសុខសំរាប់បុគ្គលិក ប៉ុន្តែថាការជួបប្រជុំតាមទូរស័ព្ទអាចរៀបចំបាន។⁶⁴ មិនមានការឆ្លើយតប បន្ថែម ត្រូវបានទទួលពីក្រុមហ៊ុនគិតមកទល់ពេលបោះពុម្ពផ្សាយ ។ ក្នុងលវីតណេស ក៏បានព្យាយាមទាក់ទងលោក សឹម ម៉េង នៅក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ស្នើសុំយោបល់ផងដែរ ។ ទាំងអ៊ីម៉ែល ឬលេខទូរសាររបស់ក្រុមហ៊ុនមិនដំណើរការ ហើយបុគ្គលិកនៅការិយាល័យបដិសេធទទួលសំបុត្រដែល ធ្វើផ្លូវដោយអ្នកនាំសំបុត្រ ។ ក្នុងលវីតណេស ក៏បានធ្វើលិខិតមួយទៅកាន់ក្រុមហ៊ុនតាមរយៈ ស្ថានទូតខ្មែរប្រចាំប្រទេសអង់គ្លេស ។ គ្មានការឆ្លើយតប ត្រូវបានទទួល គិតមកទល់ពេលបោះពុម្ពផ្សាយ ។ ក្នុងលវីតណេសរង់ចាំលោក សឹម ម៉េង បញ្ជាក់ពីបញ្ហាទាំងនេះ ។

ផ្ទះកម្មករកិច្ចការវិនិយោគរបស់ក្រុមហ៊ុន Udom Seima នៅក្នុងខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា ជាប់នឹងមន្ទីរឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពលខេត្ត

ក្រុមហ៊ុន Udom Seima Peanikch Industry and Mine Co Ltd

ក្រុមហ៊ុនទីបីដែលមានអាជ្ញាប័ណ្ណសំរាប់ការធ្វើអាជីវកម្មបូម និងនាំចេញខ្យាច់នៅក្នុងខេត្តកោះកុង គឺក្រុមហ៊ុន Udom Seima Peanikch Industry and Mine Co Ltd (Udom Seima) ។ ដោយមានស្រដៀងគ្នានៃឈ្មោះ និងចំនួនក្រុមហ៊ុនមានកម្រិតនៅក្នុងខេត្ត កោះកុង គួបលើកលែងលើជាក់ថា ក្រុមហ៊ុននេះគឺជាក្រុមហ៊ុន “Odom Cement Co Ltd” ដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងប្រទេសជាតិលក់ ដែលជាតួអង្គសំខាន់មួយនៅក្នុងវិស័យខ្យាច់របស់ខេត្តកោះកុង ។ យោងតាមឯកសារអាជ្ញាប័ណ្ណដែលបានពិនិត្យដោយគួបលើកលែងបានឱ្យដឹងថា ក្រុមហ៊ុនបាន ការអនុញ្ញាតឱ្យបូមខ្យាច់នៅក្នុងមាត់សមុទ្រកោះពោធិបាត់តាំងពីឆ្នាំ 2007 ហើយនៅក្នុងទន្លេត្រពាំងរូងចាប់តាំងពីឆ្នាំ 2008 ។⁶⁵ តំបន់សម្បទានទាំងនេះ ត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងផែនទីខាងលើ សំរាប់ការបូមខ្យាច់ជម្រៅរវាងពី 0.5 ទៅ 8m ។⁶⁶ នៅថ្ងៃទី 31 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 គណៈកម្មការខ្យាច់បានផ្តល់ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន Udom Seima បន្តប្រតិបត្តិការខ្យាច់របស់ខ្លួននៅក្នុងទន្លេត្រពាំងរូងសំរាប់ ការនាំចេញ ទោះបីជាការបូមខ្យាច់ទន្លេសំរាប់ការនាំចេញ ត្រូវបានហាមដោយគណៈកម្មការដូចគ្នានេះ ត្រឹមតែដប់សប្តាហ៍មុនក៏ដោយ ។⁶⁷ គួបលើកលែង

សេចក្តីចម្លងពីការយល់ព្រមជាគោលការណ៍របស់ក្រុមហ៊ុន Udom Seima ឱ្យបន្តប្រតិបត្តិការខ្យាច់នៅក្នុងទន្លេ ត្រពាំងរូងសំរាប់ការនាំចេញដោយក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម

មិនអាចស្វែងរកឃើញភស្តុតាងដែលថាក្រុមហ៊ុន Udom Seima ត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅក្រសួងពាណិជ្ជកម្មរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ទេ ។⁶⁸ ទោះយ៉ាងណាក្រុមហ៊ុនត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅក្នុងប្រទេស សិង្ហបុរី ហើយពីរនាក់ក្នុងចំណោមនាយកទាំងបួនរបស់ក្រុមហ៊ុនគឺជាជនជាតិខ្មែរ : លោក អ៊ាត ស៊ីមា និងលោក អ៊ាត ប៊ុនថុល ។⁶⁹ នៅក្នុងខែ មេសា ឆ្នាំ 2009 នាយកទាំងពីរត្រូវបានផ្តល់អារកិច្ចិយសជា “ឧកញ៉ា” ដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ។⁷⁰

ការពង្រីកការរុករកវិទ្យុធានាតាមឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា

ទូទាំងឆ្នាំ 2009 និង 2010 ការរុករកវិទ្យុធានាបានពង្រីកតាមជួរមាត់សមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅក្នុងខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយមបានផ្តល់ជាសាធារណៈថា ក្រុមហ៊ុន 14 ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវសម្បទាននៅក្នុងខេត្តកោះកុង ខេត្តព្រះសីហនុ និងខេត្តកំពត ។⁷¹ ក្រុមហ៊ុនមួយឈ្មោះថា InterTrans Co Ltd ដែលមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានចេញអាជ្ញាប័ណ្ណឱ្យបូមខ្យាច់សំរាប់ការនាំចេញដោយក្រសួង ឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល នៅថ្ងៃទី 10 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ។⁷² ដូចជាមើលឃើញបានក្នុងផែនទី 1 សម្បទានដែលត្រូវបានយល់ព្រមឱ្យដោយ គណៈកម្មការខ្យាច់ មានទីតាំងនៅក្នុងឧទ្យានជាតិរាម ដែលជាតំបន់មួយរក្សាទុកសំរាប់អភិរក្សជីវចម្រុះ ដោយរាជក្រឹត្យ ។ គួបលើកលែងបានទទួល ភស្តុតាងជាឯកសារដែលក្រុមហ៊ុនមួយផ្សេងទៀតក្នុងចំណោមនេះ គឺក្រុមហ៊ុន K.T.A. Import Export & Development Co Ltd (K.T.A.) ដែលមានសម្បទានឱ្យបូម និងនាំចេញខ្យាច់នៅក្នុងមាត់សមុទ្រខេត្តកំពត⁷³ ហើយបានចុះកិច្ចសន្យាបន្តឱ្យនាំចេញខ្យាច់ទៅឱ្យក្រុមហ៊ុនរៀតណាម មួយ ។⁷⁴

K.T.A. ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយលោក កែវ ថា និងត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។⁷⁵ គួបលើកលែងត្រូវបានប្រាប់ឱ្យដឹងថា ក្រុមហ៊ុនរបស់ លោក កែវ ថា បានកំពុងនាំចេញខ្យាច់ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី ហើយជាមួយនឹងក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group អាជ្ញាប័ណ្ណសំរាប់សម្បទាន របស់ក្រុមហ៊ុន K.T.A. ត្រូវបានចុះហត្ថលេខា និងវាយត្រាដោយលោក Milton KS Goh ពេលនោះ លេខាធិការទីមួយនៃស្ថានទូតសិង្ហបុរីប្រចាំ ទីក្រុងភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី 4 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ដែលជាការបរិច្ឆេទតែមួយជាមួយនឹងការវាយត្រារបស់អាជ្ញាប័ណ្ណក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ។⁷⁶ ជាថ្មីម្តងទៀត មូលហេតុសំរាប់ការវាយត្រាផ្លូវការរបស់ស្ថានទូតលើឯកសារនេះ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ទេ ។ គួបលើកលែង ក៏បាន សរសេរលិខិតទៅកាន់លោក Goh ដើម្បីសួរថាតើហេតុអ្វីគាត់បានវាយត្រាលើសម្បទាននាំចេញខ្យាច់នេះ ហើយទៅកាន់ក្រសួងកិច្ចការបរទេស ផងដែរ ។ មកទល់ពេលនៃការបោះពុម្ពផ្សាយនេះ មានតែរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីប៉ុណ្ណោះបានឆ្លើយតប ដូចបានរៀបរាប់នៅលើទំព័រ 13 ។

ជំនួយខ្យាច់ - ទំហំ និងតម្លៃនៃវិស័យខ្យាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា

គេហទំព័ររបស់ប្រទេសកម្ពុជាមួយបានស្មានថា ខ្យាច់រវាងពី 40,000 ទៅ 60,000 “តោន”^{ix} ត្រូវបានបូមជារៀងរាល់ខែពីទឹកនៃខេត្តកោះកុង ទោះបីជាគេហទំព័រមិនបាននិយាយថាតើចំនួនប៉ុន្មានក្នុងចំណោមនេះ មានបំណងសំរាប់ការនាំចេញក៏ដោយ ។⁷⁷ គេហទំព័ររដ្ឋាភិបាលថា រដ្ឋាភិបាលបានដាក់កម្រិតតឹងតែងលើចំនួនខ្យាច់ដែលអាចបូម និងថាពេលដែលប្រតិបត្តិការរុករកវិទ្យុធានានៅមានទំហំតូច នោះប្រតិបត្តិការទាំងនោះ

ix វាមិនម្យ៉ាងពីគេហទំព័រនេះទេថា តួលេខយោងទៅលើ imperial tons (ស្មើនឹង 1016kg), short tons (907kg) ឬ metric tons/tonnes (1000kg) ។ ហេតុនេះ បើអាណាប៉ាន់ស្មាន អាចមានអតិបរមានៃ 60,000 imperial tons ស្មើនឹង 60,960 metric tons/tonnes. ចាប់ពីពេលនេះតទៅ រាល់ចំនួនតោនទាំងអស់ គិតជា metric tons/tonnes ហើយនឹងត្រូវបានដាក់ថា “តោន” ធម្មតា ។

សេចក្តីថតចម្លងពីការយល់ព្រមជាគោលការណ៍របស់ក្រុមហ៊ុន KTA ឱ្យបូមខ្សាច់ចាប់ពីខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ចេញដោយក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ហើយដែលមានត្រា និងហត្ថលេខារបស់លោក Milton KS Goh ក្រោយមកជាលេខាធិការទីបួនរបស់ស្ថានទូតប្រទេសសិង្ហបុរីប្រចាំរាជធានីភ្នំពេញ។

ត្រូវបានរំពឹង ទុកថា មានផលប៉ះពាល់តិចតួចលើបរិស្ថានក្នុងតំបន់។⁷⁸ ស្របពេលជាមួយគ្នានេះដែរ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីបានរាយការណ៍ទៅកាន់ប្រព័ន្ធទិន្នន័យរបស់ United Nations Statistics Division Commodity Trade Statistics Database (UN Comtrade) ថា ខ្លួនបាន នាំចូលខ្សាច់ 3.8 លានតោនពីប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ 2008 ដែលស្មើនឹងស្ថិតិពីប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់ការនាំចេញខ្សាច់ពីរាល់ខេត្តទាំងអស់ ដែលមិនអាចទទួលបាននៅលើគេហទំព័ររបស់ UN Comtrade ។

ទោះយ៉ាងណា ភស្តុតាងបង្ហាញថា ទំហំពិតប្រាកដនៃពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់រវាងខេត្តកោះកុង និងប្រទេសសិង្ហបុរី អាចក្រាស់ក្រែលច្រើនជាងនេះ ។ ការគណនាទាំងនេះ គឺជាការប៉ាន់ស្មានដែលបានធ្វើដោយគូបលវិវត្តន៍ ផ្អែកតាមប្រភពដែលបានទទួលប្រសើរបំផុត ដោយសារការខ្វះខាតព័ត៌មាន ជាសាធារណៈអំពីពាណិជ្ជកម្មពិតប្រាកដ ។ ប្រភពឧស្សាហកម្មមួយក្នុងមុខងារដែលបានដឹង បានប៉ាន់ស្មានពីអត្រាបូមប្រចាំខែសម្រាប់តំបន់សម្បទាន របស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group មានប្រមាណ 300,000 តោន។⁸⁰ តួលេខនេះ ត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងពីឯកសារដឹកជញ្ជូនដែលបានពិនិត្យ ដោយគូបលវិវត្តន៍ ដែលកត់ត្រាពីការផ្ទេរខ្សាច់ 77,236 តោនទៅកាន់កំពង់ផែប្រទេសសិង្ហបុរីរវាងពីថ្ងៃទី 15 ដល់ថ្ងៃទី 22 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។⁸¹ ប្រសិនបើចំនួននៃពាណិជ្ជកម្មនេះ បង្ហាញពីអាជីវកម្មជាធម្មតាលើរយៈពេលប្រាំបីថ្ងៃ នោះវានឹងស្មើសរុបប្រចាំខែប្រមាណ 289,000 តោន។ អាជ្ញាប័ណ្ណមួយ ដែលបានពិនិត្យដោយគូបលវិវត្តន៍ និងមានត្រារបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា កំណត់អត្រាអប្បបរមានៃ ការបូមខ្សាច់ 10,000 ម៉ែត្រគ្រីគុណជារៀងរាល់ថ្ងៃសម្រាប់តំបន់សម្បទានដែល គូបលវិវត្តន៍ជឿជាក់ថាជារបស់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ។⁸² តួលេខនេះ ស្មើប្រមាណ 379,000 តោនក្នុងមួយខែ។⁸³ ឯកសារអាជ្ញាប័ណ្ណដែលបានពិនិត្យដោយគូបលវិវត្តន៍បង្ហាញថា សម្បទានក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group មាន 54.85km²។⁸⁴ ហើយសម្បទានក្រុមហ៊ុន Udom Seima មាន 17 km²។⁸⁵ ហេតុនេះ តាមសមាមាត្រ តំបន់របស់ ក្រុមហ៊ុន Udom Seima អាចត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថាផលិតបានខ្សាច់ប្រមាណ 117,000 ក្នុងមួយខែ។ ដោយ ប្រើប្រាស់ការប៉ាន់ស្មានទាំងនេះ

ទាររបស់ក្រុមហ៊ុន Winton និងត្រូវបានផ្តល់នៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា ។ គូបលវិវត្តន៍បានប៉ាន់ស្មានថា បរិមាណខ្សាច់ដែលត្រូវបាននាំចេញពីម្ចាស់សម្បទានបូមខ្សាច់ទំហំទាំងនេះក្នុងខេត្តកោះកុង អាចច្រើនដល់ 796,000 តោនក្នុងមួយខែ។

ផ្តល់ដោយ វិស័យឧស្សាហកម្ម

x រយការណ៍ធ្វើគេស្តីមួយស្តីពីខ្សាច់ដែលបានបូមចេញពីតំបន់សម្បទានរបស់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group ដែលបានធ្វើឡើងដោយមន្ទីរពិសោធន៍មានមូលដ្ឋាននៅប្រទេសសិង្ហបុរី មួយបានឱ្យដឹងថាមានដងស៊ីរខ្សាច់ 1.263 តោនក្នុងមួយម៉ែត្រគ្រីគុណ ។ បរិមាណបូមប្រចាំថ្ងៃ 10,000m³ ឬបរិមាណប្រចាំខែ 300,000m³ ហេតុនេះស្មើនឹង 379,000 តោន ត្រូវ បានបូមចេញជារៀងរាល់ថ្ងៃពីតំបន់សម្បទានរបស់ Mong Reththy .

ផ្ទៃសេដ្ឋកិច្ច

អ្នកខ្សាច់ដែលគ្រប់គ្រងដោយក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group រង់ចាំការនាំចេញ ត្រូវបានទុកនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 នៅត្រើយម្ខាងកោះពោធិ ពីទិសខេត្តកោះកុង ខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា ។

សម្រាប់សម្បទានទាំងបី (ចំនួន 300,000 តោនសម្រាប់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ចំនួន 379,000 តោន សម្រាប់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group និងចំនួន 117,000 សម្រាប់ក្រុមហ៊ុន Udom Seima) បរិមាណខ្សាច់សរុបដែលបានបូម និងនាំចេញពីខេត្តកោះកុងរៀងរាល់ខែនាពេល បច្ចុប្បន្នអាចមានប្រមាណ 796,000 តោន ។

ដូចបានគណនាខាងលើ នោះពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ពីខេត្តកោះកុង នឹងមានតម្លៃ នៅប្រទេសសិង្ហបុរីប្រមាណ 20 លានដុល្លារអាមេរិកជារៀងរាល់ខែ ។ ចំនួននេះស្មើនឹង 248 លានដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយឆ្នាំ ។⁶⁷ ចំនួនសរុបនេះ គឺជាការប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ពាណិជ្ជកម្មពីសម្បទានទាំងបីនៅក្នុងខេត្ត កោះកុងតែមួយប៉ុណ្ណោះ ចំណែកចំនួន និងតម្លៃរបស់កន្លែងចំនួន 11 ផ្សេងទៀត តាមរយៈសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា មិនត្រូវបានដឹងឡើយ ។

អ្នកបូមខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា លក់ខ្សាច់របស់ពួកគេប្រមាណ 3 ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយតោននៅកន្លែងបូម ។ ដូចនេះ នៅចំនួន 796,000 តោន ជារៀងរាល់ខែ វិស័យខ្សាច់របស់ខេត្តកោះកុង អាចមានតម្លៃរហូតដល់ 28.7 លានដុល្លារអាមេរិកជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។⁶⁸ ការទិញខ្សាច់នៅកំពង់ផែខេត្ត កោះកុង រៀបចំដឹកជញ្ជូនរួចជាស្រេចត្រូវប្រមាណ 5.60 ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយតោន ។^{xii} នៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរី ភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាល JTC ទិញខ្សាច់ សមុទ្រពីក្រុមហ៊ុន ជាអន្តរការីក្នុងតម្លៃប្រមាណ 26 ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយតោន ដែលមានកំណើនថ្លៃចំនួនប្រាំបួនដង ។^{xiii} ដោយប្រើប្រាស់តួលេខ ទាំងនេះ និងសន្មតថាការនាំចូលប្រចាំខែពីប្រទេសកម្ពុជាចំនួន 796,000

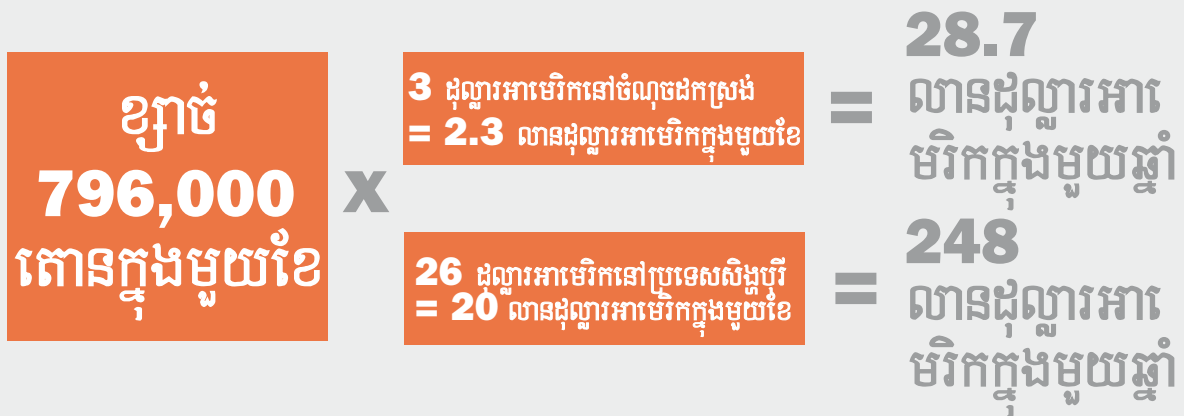
...ចាប់ពីខែ មេសា ដល់ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2009 ពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ខេត្តកោះកុង អាចត្រូវបានរំពឹងថាផ្តល់ឱ្យរដ្ឋាភិបាលនូវប្រាក់ចំណូល 10.7 លានដុល្លារអាមេរិក ...

xi តំបន់សម្បទានរបស់ក្រុមហ៊ុន Udom Seima ត្រូវបានរៀបចំជាមាន 31% នៃទំហំតំបន់របស់ Mong Reththy ហេតុនេះអាចប៉ាន់ស្មានថាផលិតបានប្រមាណ 31% នៃបរិមាណ ខ្សាច់ ឬ 117,000 រៀងរាល់ខែ ។
xii តួលេខនេះ ត្រូវបានគណនាដោយប្រើប្រាស់តម្លៃមធ្យមលើការផ្សាយពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានដាក់ផ្សាយនៅលើវេបសាយពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក Alibaba ។ គួបលើកលែង បានរកឃើញការផ្សាយពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ប្រទេសកម្ពុជា 19 ដែលបានកំណត់ជាក់លាក់នូវតម្លៃ ឬលំដាប់តម្លៃ ហើយលំដាប់បីក្នុងចំណោមលំដាប់ថ្លៃទាំងនេះគឺច្រើនជាង 1 ដុល្លារអាមេរិក ។ ដោយសារការផ្សាយពាណិជ្ជកម្មទាំងបីនេះ ត្រូវបានរៀបចំជាមិនមានភាពពិតប្រាកដ តម្លៃមិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ ។ នៅក្នុងចំណោមតម្លៃ 'Free on Board' ចំនួន 16 នៅសល់ដែលបានផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម តម្លៃមធ្យមគឺ 5.60 ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយតោន ដោយមាន standard deviation KW 0.53 ដុល្លារអាមេរិក ។ http://www.alibaba.com/trade/search?SearchText=cambodia+sand&Country=&IndexArea=product_en&ssk=y (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយ ថ្ងៃទី 25 ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ 2010) ។
xiii កិច្ចសន្យា JTC មួយលាក់ពីទម្រង់ និងការដឹកជញ្ជូនខ្សាច់សមុទ្រ ជាមួយក្រុមហ៊ុនប្រទេសសិង្ហបុរីមួយ ចុះថ្ងៃទី 21 ខែ សុក្រា ឆ្នាំ 2008 កំណត់តម្លៃ ទិញ 45 ដុល្លារ សិង្ហបុរីក្នុងមួយម៉ែត្រគ្រីគុណ ។ ដោយប្រើប្រាស់ដងស៊ីតេខ្សាច់ដែលបានរៀបរាប់ពីមុនចំនួន 1.263 តោនក្នុងមួយម៉ែត្រគ្រីគុណ ហើយអត្រាប្តូរប្រាក់នាពេលបច្ចុប្បន្ន KW 0,74 ដុល្លារអាមេរិក ក្នុង 1 ដុល្លារអាមេរិក តម្លៃនេះស្មើនឹង 26 ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយតោន ។

បរិមាណពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ 2009 ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានដោយគូបលីវីតណេស

តម្លៃពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា 2009 ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានដោយគូបលីវីតណេស

យោងតាម ប្រកាស ដែលចេញនៅក្នុងខែ មិនា ឆ្នាំ 2009 រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា កំណត់ស្វយសារលើខ្សាច់ដែលបានរុករកចំនួនមួយតោនចំនួន 1.50 ដុល្លារអាមេរិក^{xiv} ស្របជាមួយគ្នានេះចាប់ពីខែ មេសា ដល់ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2009 ពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ខេត្តកោះកុង អាចត្រូវបានរំពឹងថាផ្តល់ឱ្យ រដ្ឋាភិបាលនូវប្រាក់ចំណូល 10.7 លានដុល្លារអាមេរិក ដោយសន្មតថាខ្សាច់ 796,000 ត្រូវបាននាំចេញក្នុងមួយខែតាមដែលត្រូវបានគណនាពី ខាងលើ^{xiv} ទោះយ៉ាងណា ដោយសារការខ្វះខាតព័ត៌មានថវិកាឱ្យសាធារណៈ ជនដោយរដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា យើងមិនអាចដឹងថាតើរបៀបណា - ចំនួនប៉ុន្មាន - ដែលប្រាក់ចំណូលនេះចូលទៅក្នុងរតនាគារជាតិបានឡើយ ឬមិនមានវិធានដែលបង្ហាញថា តួលេខនេះកំពុងត្រូវបានផ្តល់ជូនដល់ អាទិភាពចំណាយថ្នាក់ជាតិឡើយ ។ ហេតុនេះ អគ្គប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចនៃពាណិជ្ជកម្មនេះចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា មិនអាចដឹងចំនួនបានឡើយ ។

ឈ្មោះ	លេខ	តំបន់	តំបន់
ក្រុមហ៊ុន	១៥០	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥១	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥២	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥៣	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥៤	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥៥	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥៦	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥៧	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥៨	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៥៩	ក្រុង	ក្រុង
ក្រុមហ៊ុន	១៦០	ក្រុង	ក្រុង

^{xiv} ប្រកាសអន្តរក្រសួង ពីខែ មិនា ឆ្នាំ 2009 ដែលកំណត់កម្រិតការចុះឈ្មោះ ការប្តូរថ្មី និងការផ្ទេរសម្បទានរុករករ៉ែ ។ ផ្នែកដែលបានគូសសំគាល់បង្ហាញថា ស្វយសារត្រូវទទួលសំរាប់ខ្សាច់ដែលមិនទាន់កែច្នៃ 1.50 ដុល្លារក្នុងមួយតោន ។

3. បូមខ្សាច់បង្កើនធូលី

ផលប៉ះពាល់នៃវិស័យខ្សាច់ដែលមិនបានគ្រប់គ្រងរបស់ប្រទេសកម្ពុជា

ភស្តុតាងដែលឃើញដោយក្នុងបរិវេណសមុទ្រជាច្រើនកន្លែង អ្នកទាំងឡាយពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា កំពុងធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់ប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីរបស់ជលជាតិដែលមានសារៈសំខាន់ផ្នែកបរិស្ថាន ក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ពួកគេដើម្បីបំពេញតាមតម្រូវការខ្សាច់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ។ ពួកគេក៏ហាក់បីដូចជាមិនយកចិត្តទុកដាក់នឹងបណ្តឹងដែលថា ជលជលក្នុងតំបន់កំពុងត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញផងដែរ ។ នេះគឺជាការបន្តនូវ ឱន្យាសាស្ត្រដែលបានកំណត់ឃើញពីមុនដោយក្នុងបរិវេណសមុទ្រថា ធនធាន ធម្មជាតិដែលមានសារៈសំខាន់ផ្នែកបរិស្ថានរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានចាប់ យកដោយពួកវាជនរបស់ប្រទេស ហើយត្រូវបានបូមយកដោយពិចារណាតែបន្តិចបន្តួច ចំពោះផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន ឬសង្គម ។

ផលប៉ះពាល់លើលំនៅដែលមានសារៈសំខាន់ៗជាសកល

ជួរច្រាំងសមុទ្រប្រវែង 435km របស់ប្រទេសកម្ពុជា មាននូវលំនៅ ដែលមានសារៈសំខាន់ជាសកល ដែលផ្តល់នូវសេវាប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីសំខាន់ៗ ហើយមិនមានការខូចខាត ប្រៀបទៅនឹងជួរច្រាំងទាំងឡាយរបស់ប្រទេសជិតខាង ។^{xv} ទាំងបីក្នុងចំណោមនេះ ស្ថិតនៅក្នុង ឬនៅក្បែរប្រតិបត្តិការ បូមខ្សាច់ - ជ្រលងស្មៅសមុទ្រ កោងកាង និងផ្ទះប្រេនទឹក ។

ជ្រលងស្មៅសមុទ្រ នាពេលមួយត្រូវបានរកឃើញមាននៅតាមឆ្នេរសមុទ្រទាំងមូល កំពុងស្ថិតក្រោមការគំរាមកំហែងពីការនេសាទដីសម្បើម ហើយ ការបូមខ្សាច់ ឥឡូវនេះនឹងបង្កើនល្បឿនដំណើរការនេះកាន់តែខ្លាំង ។⁹⁰ ជ្រលងស្មៅសមុទ្រក្នុងខេត្តកំពត ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានគ្របដណ្តប់ប្រមាណ 25,240ha (ច្រើនជាងដប់ដងទំហំជ្រលងផ្សេងទៀតនៅសមុទ្រចិនភាគខាងត្បូង)⁹¹ ហើយគឺជាលំនៅប្រភេទពូជទឹកប្រេនទឹកគ្រោះជាច្រើន ដែលរួមមាន អ៊ីរ៉ាវ៉ាឌី និងស្តីនីន័រដូហ្គីន ឌូហ្គុង និងសេសមុទ្រ ។^{92xv} ជ្រលងស្មៅសមុទ្រ ក៏ត្រូវបានរកឃើញនៅឆកសមុទ្រជ្រោះប្រសនៅចន្លោះ កោះកុង និងដីតាកប្រទេសកម្ពុជា ។⁹³ ទោះបីជាមានការខ្វះ ខាតការទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិថាជាលំនៅដ៏មានតម្លៃក៏ដោយ ក៏ជ្រលងស្មៅសមុទ្រ ផ្តល់នូវសេវាប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីដ៏សំខាន់ផងដែរ ។ ជាសកល ពួកវារួមចំណែកស្រូបជាតិការបានពីសមុទ្រចំនួន 12%⁹⁴ ហើយមុខងារវិលចុះឡើងផ្តល់ អាហារូបត្ថម្ភរបស់ពួកវា បានធ្វើឱ្យជ្រលងស្មៅសមុទ្រមានតម្លៃក្នុងមួយហិកតាខ្ពស់បំផុតនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សី ជាសកលទាំងអស់ ពីទស្សនទាន សេដ្ឋកិច្ចអេកូឡូហ្សី ។⁹⁵ ជាងនេះទៀត តាមឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ពួកវារក្សាគុណភាពទឹក ព្រមទាំងការពារប្រឆាំងភាពសឹករេចរិល ។⁹⁶

Rudger Geering / Fotograferen.net

ឌូហ្គុង ប្រភេទពូជរងគ្រោះផ្ទះក្នុងចំណោមប្រភេទពូជជាច្រើន ស្ថិតក្រោមការគំរាមកំហែងពីឧស្សាហកម្មរុករកខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា

xv ជាការសម្រេចចិត្ត - *Dugong dugong* (ឌូហ្គុង); *Stenella longirostris* (ស្តីនីដូហ្គីន); (*Hippocampus spp*) សេសមុទ្រ និង (*Orcaella brevirostris*) អ៊ីរ៉ាវ៉ាឌីដូហ្គីន ។

Isstock

ផ្កាថ្មប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងឈូងសមុទ្រថៃ។ ផ្កាថ្ម ងាយរងផលប៉ះពាល់ជាពិសេសពីសកម្មភាពបូមខ្យាច់ ហើយការអនុវត្តប្រសើរបំផុតក្នុងការបូមខ្យាច់ជាអន្តរជាតិ ទទួលបានពីចម្ងាយរងផលប៉ះពាល់ 70km ដែលអាចមានលើប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីដែលងាយរងផលប៉ះពាល់ពីប្រតិបត្តិការបូមខ្យាច់។

ព្រៃកោងកាងរបស់ខេត្តកោះកុង ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាដីសើមមានសារៈសំខាន់ជាអន្តរជាតិ ហើយត្រូវបានការពារស្ថិតក្រោមស្ថានភាពរបស់ពួកវាជាតំបន់រ៉ាំរ៉ៃសារកោកាតិ និងបរិវារកោះ ព្រមទាំងជម្រកសត្វព្រៃពាមក្រសោប (សូមមើលផែនទីខាងលើ)។ ពួកវាត្រូវបានចាត់ទុកថាជាព្រៃកោងកាងពីបុរាណមួយចំនួនក្នុងចំណោមព្រៃជាច្រើននៅអាស៊ី និងមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការផ្តល់ប្រភពអាហារូបត្ថម្ភសម្រាប់ជលផលតាមឆ្នេរសមុទ្រជា មូលដ្ឋានថែទាំ និងចិញ្ចឹមសំរាប់ប្រភេទពូជពាណកជាតិ និងការពារច្រាំងសមុទ្រពីសីក្រិចវិល និងការខូចខាតពីព្យុះ។⁹⁷

ព្រៃកោងកាងរបស់ខេត្ត កោះកុង ជួយដល់ប្រភពពូជបក្សី និងល្អនរងគ្រោះជាច្រើនដោយរួមទាំង អ៊ីរ៉ាវ៉ាឌី និងស្តីនីរដូហ្វីន ព្រមទាំងអណ្តើកបៃតងផងដែរ។^{98xvi} តំបន់នេះក៏ ជាលំនៅដ្ឋានប្រភេទពូជកេរងគ្រោះ និងកម្រពីរ - កេរងគ្រោះ និងកេរងម្រមុះរោមច្រើន ដែលប្រភេទមួយខាងក្រោយនេះរហូតមកទល់ពេលថ្មីៗនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជិតពូជទៅហើយ។^{99xvii} រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានស្នើសុំផ្តល់ប្រទេសកម្ពុជា ដែល មានផ្ទៃសរុប ២៨៧៧២ តែមានផ្កាថ្មមានជីវិតជាមធ្យមប្រមាណ 23% ទៅ 58% ប៉ុណ្ណោះ ដោយពួកវាត្រូវបានចាត់ទុកថាមានសុខភាពមិនល្អ។¹⁰⁰

ដូចដែលផែនទី 1 និង 2 បង្ហាញ ការរុករកវិទ្យាចម្រុះកំពុងកើតឡើងច្បាស់ណាស់នៅក្បែរបរិវេណលំនៅដ្ឋានកោះកុង ផ្នែកបរិស្ថានទាំងបីក្នុងចំណោម លំនៅដ្ឋាននេះ។ គួបលើវិវត្តន៍នៃអង្កេតឃើញថាការបូមខ្យាច់កើតឡើងនៅក្នុង

ជម្រកសត្វព្រៃពាមក្រសោប និងតំបន់រ៉ាំរ៉ៃសារកោកាតិ និងបរិវារ កោះ ដូចដែលត្រូវបានរាយការណ៍ដោយសារព័ត៌មាននៅដើមឆ្នាំ 2009 ។¹⁰¹ សម្បទានបូមខ្យាច់ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនៅក្នុងឧទ្យានជាតិរាម ក្នុងខេត្ត ព្រះសីហនុ ហើយការបូមខ្យាច់ត្រូវបានអង្កេតឃើញក្នុងជ្រលងស្មៅសមុទ្រតាមឆ្នេរសមុទ្រខេត្តកំពត។¹⁰² ទោះបីជាការបូមខ្យាច់កំពុងកើតឡើងនៅ ចម្ងាយឆ្ងាយពីផ្កាថ្មប្រទេសកម្ពុជាដោយ ក៏លំនៅដ្ឋាននេះជាពិសេស ងាយរងគ្រោះពីការបំពុលពីការបូមខ្យាច់ដែលអាចសម្លាប់ ផ្កាថ្មបាន។¹⁰³

ភាពស្មាត់ជំនាញ និងការយល់ដឹងពីប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីមានសារៈសំខាន់ទាំងនេះ ត្រូវបានសិក្សា ឬយល់ដឹងតិចតួច¹⁰⁴ ហើយដោយមិនមានមូលដ្ឋាន វិទ្យាសាស្ត្រនេះ វាក៏ជាការពិបាកណាស់ដើម្បីរ៉ាំរ៉ៃបរិមាណផលប៉ះពាល់ដែលប្រតិបត្តិការបូមខ្យាច់ ផ្ទុក និងដឹកជញ្ជូននឹងមាន។ ឧទាហរណ៍ សេចក្តីណែនាំពីការអនុវត្តប្រសើរបំផុតក្នុងការបូមខ្យាច់ជាអន្តរជាតិ កំណត់ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានសម្រាប់ផលប៉ះពាល់ពីប្រតិបត្តិការ ដោយប្រើប្រាស់ លំដាប់ដែលអាចមានចម្ងាយ 70km សម្រាប់ផលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ (សូមមើលខាងក្រោមសំរាប់ព័ត៌មានលម្អិត)។ ផ្អែកលើការទទួលយក "គោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្នជាមុន"¹⁰⁵ ជាមូលដ្ឋានអន្តរជាតិសំរាប់ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ការបូមខ្យាច់នៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីមានសារៈសំខាន់ជា សកលទាំងនេះ ហាក់បីដូចជាមិនមានការទទួលខុសត្រូវទាល់តែសោះ។ ស្នូលនៃគោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្ននេះ (គោលការណ៍ទី 15 នៃសេចក្តីប្រកាស នៅទីក្រុងអ៊ីរ៉ូឡូ 1992) ចែងថា "កន្លែងណាដែលមានការគំរាមកំហែងពីការខូចខាតធ្ងន់ធ្ងរ ឬមិនអាចកែប្រែវិញបាន ការខ្វះខាតភាពច្បាស់លាស់ ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ

xvi ជាភាសាឡាតាំង - *Chelonia mydas*.
xvii ជាភាសាឡាតាំង - *Lutra sumatrana* (កេរងម្រមុះរោមច្រើន) និង *Lutrogale perspicillata* (កេរងម្រងោង)។

Phicker / Zoe Tucker

អ្នកនេសាទក្រាមនៅខ្សាច់ដាតិកាម ខេត្តព្រះសីហនុ ប្រទេសកម្ពុជា ជាកន្លែងដែលក្រុមហ៊ុនមួយត្រូវបានផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណឱ្យបូមខ្សាច់ដោយរដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា នៅក្នុងខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 ។

ពេញលេញ នឹងមិនត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាមូលហេតុមួយសំរាប់ការផ្អាកវិធានការណ៍ ដែលមានប្រសិទ្ធភាពចំណាយ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការ ខូចខាតបរិស្ថានបានឡើយ ។”

ផលប៉ះពាល់លើជីវភាពរស់នៅពីងលើផលផលតាមឆ្នេរសមុទ្រ

ការបូមខ្សាច់ដោយគ្មានការការពារសុវត្ថិភាពគ្រប់គ្រាន់ ក៏ប្រថុយនឹងការបំផ្លិចបំផ្លាញជីវភាពរស់នៅក្នុងតំបន់ផងដែរ ។ បណ្តាសហគមន៍នៅក្នុងខេត្ត កោះកុង និងខេត្តកំពតបានរាយការណ៍ថា ការបូម និងការដឹកជញ្ជូនខ្សាច់ បានកាត់បន្ថយពូជព្រី និងបានបំផ្លិចបំផ្លាញទិន្នផលក្តោបផងដែរ ។^{xviii106} ពួកគេក៏បានរាយការណ៍ផងដែរថា ការកំពប់ប្រេងពីនារាបូមខ្សាច់បានបំពុលទឹក ហើយថានារាបូមរបស់ទួកនេសាទនៅក្នុងតំបន់ បានប្រែទៅជា មានគ្រោះថ្នាក់ ។¹⁰⁷ នៅក្នុងខេត្តកោះកុង គូបល់វិគណេសត្រូវបានរាយការណ៍ប្រាប់ថា “ការចាប់ត្រីបានធ្លាក់ចុះ 50% ការធ្លាក់ចុះនេះខ្លាំងណាស់ ។ ការធ្លាក់ចុះនេះ បានចាប់ផ្តើមនៅពេលដែលនារា ឱ្យបូមខ្សាច់ បានមកដល់... នាថ្ងៃណាមួយ យើងនឹងមិនចាប់បានត្រីទាល់តែសោះ ។”¹⁰⁸ ប្រជា នេសាទផ្សេងទៀតបានពន្យល់ថា “អាជីវកម្មនៅទីនេះមានតែការនេសាទប៉ុណ្ណោះ” តែចាប់តាំងពីការបូមខ្សាច់បានចាប់ផ្តើម “ក្តោបអស់ ប្រជាជននៅ ទីនេះបានពឹងផ្អែកលើពួកវា តែឥឡូវនេះពួកវាក្តានទេ” ។¹⁰⁹ បណ្តាសហគមន៍បានពន្យល់ថា ពួកគេមិនបានទទួលផលប្រយោជន៍ពីការបូមខ្សាច់ក្នុង ទម្រង់ណាមួយឡើយ ពិតណាស់ “ប្រជាជននឹងអត់ឃ្លាន... ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ប្រជាជននៅខេត្តកោះកុងកំពុងស្រែកយំ” ។¹¹⁰ ពួកគេមិនត្រូវបានប្រឹក្សា ដោយក្រុមហ៊ុន មុនពេលពួកគេបានចាប់ផ្តើមប្រតិបត្តិការទេ ឬពួកគេមិនបានទទួលដំណឹងពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានថា អាជ្ញាប័ណ្ណបូមខ្សាច់ត្រូវបានចេញឱ្យ នោះឡើយ ។¹¹¹

នៅក្នុងខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 តំណាងសហគមន៍ប្រមាណ 300 នាក់ មកពីបណ្តាភូមិរងផលប៉ះពាល់ បានធ្វើដំណើរមកកាន់សាលាខេត្តដោយមាន បណ្តឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមួយ និងបណ្តឹងដែលមានហត្ថលេខាជាង 1,000 ស្នើសុំឱ្យបញ្ឈប់ការបូមខ្សាច់ ។ នៅថ្ងៃទី 5 ខែ វិច្ឆិកា សមាជិកសភា ជាតិបានសរសេរលិខិតទៅកាន់រដ្ឋមន្ត្រី លីម តានហោ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម តំណាងឱ្យ 1,229 គ្រួសារនៅក្នុងតំបន់ដូចគ្នានេះ ស្នើសុំឱ្យរដ្ឋមន្ត្រីអនុវត្តតាមដោះស្រាយផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃការបូមខ្សាច់ ។¹¹² អាជ្ញាធរខេត្តបានសន្យាថា ពួកគេនឹងដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ តែមកដល់ពាក់កណ្តាលខែ មករា ឆ្នាំ 2010 អត្ថបទជាច្រើនរបស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបានរាយការណ៍ថា គ្មានអ្វីបានកែលំអនោះឡើយ ។¹¹³

ជាថ្មីម្តងទៀត បើគ្មានទិន្នន័យមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ទេ យើងមិនអាចដឹងពីវិសាលភាពដែលការធ្លាក់ចុះទិន្នផលយ៉ាងខ្លាំងទាំងនេះ ត្រូវបានបណ្តាលមកពី ប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់ឡើយ ទោះបីជាពួកវាបានកើតឡើងដំណាលគ្នាក៏ដោយ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយវាមានភាពជាក់ច្បាស់ថា រដ្ឋាភិបាលកំពុង ព្រងើយកន្តើយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ជាពិសេស គោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្នជាមួយ ដោយការមិនបានចាត់វិធានការណ៍ពេញលេញលើរបាយការណ៍ពី បណ្តាសហគមន៍តាមឆ្នេរសមុទ្រ ចំពោះបញ្ហាដែលមានជាបន្តបន្ទាប់ចាប់តាំងពីការបូមខ្សាច់បានចាប់ផ្តើមមក ទោះបីជាសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើ អាជីវកម្ម ហាក់បីដូចជាកំពុងចេញផ្សាយគ្រាន់តែដើម្បីដោះស្រាយការបាត់បង់នោះក៏ដោយ ។

វាក៏ហាក់បីដូចជាថា តំណាងរដ្ឋាភិបាលខ្លះៗ មានព័ត៌មានផ្ទុយគ្នាចំពោះ វិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា និងក្របខណ្ឌច្បាប់របស់ខ្លួន ។ តំណាង ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយមបានប្រាប់សារព័ត៌មាននៅក្នុងខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ថា ពួកគេកំពុងស៊ើបអង្កេតបញ្ហា តែថាការចោទប្រកាន់ពីបណ្តា សហគមន៍ មិនត្រូវបានរកឃើញថាការបូមខ្សាច់បានកំពុងកើតឡើងរហូតដល់ 17km ពីឆ្នេរសមុទ្រ នៅក្នុងតំបន់ដែលមិនមានកន្លែងបង្កើតកូន

“ប្រជាជននឹងអត់ឃ្លាន... ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ប្រជាជននៅខេត្តកោះកុងកំពុងស្រែកយំ” ។

ប្រជានេសាទនៅក្នុងខេត្តកោះកុង ប្តឹងតុលាការលើកិច្ចការផលប៉ះពាល់ពីការបូមខ្សាច់លើជីវភាពរស់នៅរបស់ពួកគេ

ស្នូលនៃគោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្ននេះ (គោលការណ៍ទី 15 នៃសេចក្តីប្រកាស នៅទីក្រុងវិអូឆ្នាំ 1992) ចែងថា

“កន្លែងណាដែលមានការគំរាមកំហែងពី ការខូចខាតធ្ងន់ធ្ងរ ឬមិនអាចកែប្រែវិញបាន ការខូចខាតភាពច្បាស់លាស់ ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រពេញលេញ នឹងមិនត្រូវបានប្រើប្រាស់ ជាមូលហេតុមួយសំរាប់ការផ្អាក វិធានការណ៍ដែលមានប្រសិទ្ធភាពចំណាយ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការខូចខាតបរិស្ថានបានឡើយ ។”

សេចក្តីប្រកាសនៅទីក្រុងវិអូឆ្នាំ 1992 និងការអភិវឌ្ឍន៍ សន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីបរិស្ថាន និងការអភិវឌ្ឍន៍ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 1992

xviii ជាកសាឡាតាំង - *Portunidae callinectes* ។

និន្នាការនេះ ដែលក្នុងនេះប្រជាជនមូលដ្ឋាន និងបរិស្ថានប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានរំពឹងថានឹងបង់ ប្រាក់ចំណាយចំពោះការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស ស្របពេលដែលវិវឌ្ឍន៍មានអំណាចមួយចំនួនតូចទទួល បានអត្ថប្រយោជន៍ ត្រូវបានកត់ត្រាទុកដោយ គ្លូបលវិភាគធានាធានាឆ្នាំ 1995 ។

ហើយថាការតវ៉ារបស់សហគមន៍ត្រូវបានបញ្ជូនដោយ "អ្នកព្យុះព្យុះ" ។¹¹⁴ ស្របពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ការសម្ភាសន៍តាមទូរទស្សន៍នៅក្នុងខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ឯកឧត្តម លីម គានហោ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយមបាននិយាយថា "មកទល់ពេលនេះ រដ្ឋាភិបាលមិនបានអនុញ្ញាតឱ្យ ក្រុមហ៊ុនណាមួយបូមខ្សាច់នៅក្នុងសមុទ្រឡើយ" ហើយបានរៀបរាប់ពីរបៀបថាតើការបូមខ្សាច់ កំពុងកើតឡើងនៅក្នុងតំបន់ទន្លេមានយ៉ាង ដូចម្តេច ដែលតម្រូវឱ្យមានការបូមខ្សាច់ដើម្បីសំរាលទឹកជំនន់។¹¹⁵

បន្ទាប់ពីការទៅកាន់តំបន់នោះនៅក្នុងខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ឯកឧត្តម លីម គានហោ បានរាយការណ៍ថាការកំពប់ប្រេងមិនបានកំពុងកើតឡើងឡើយ ហើយថារាល់ប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់ទាំងអស់ កំពុងប្រតិបត្តិការបន្ទាប់ពីមាន "ការធ្វើអធិការកិច្ចពេញលេញ" ដោយគណៈកម្មការ។¹¹⁶ ស្របពេលនេះដែរ មន្ទីរឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពលខេត្តកោះកុងបានឱ្យដឹងថា បណ្តា សហគមន៍មូលដ្ឋាន ត្រូវតែប្រឈមមុខនឹងការខាតបង់រយៈពេលខ្លី សម្រាប់ផលប្រយោជន៍ជាតិទាំងមូល។¹¹⁷ និន្នាការនេះ ដែលក្នុងនេះប្រជាជន មូលដ្ឋាន និងបរិស្ថានប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានរំពឹងថានឹងបង់ប្រាក់ចំណាយចំពោះ ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស ស្របពេលដែលវិវឌ្ឍន៍មាន អំណាចមួយចំនួនតូចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ ត្រូវបានកត់ត្រាទុកដោយគ្លូបលវិភាគធានាធានាឆ្នាំ 1995 .

Amnesty International

ប្រជាជនស្នាក់នៅក្នុងតំបន់នៅក្នុងខេត្តកោះកុង បានតវ៉ាថា ពូជត្រី និងមិនផលក្លាយរបស់ពួកគេ ត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញបន្ទាប់ពីនាវាបូមខ្សាច់បានមកដល់

Istock

អណ្តើកបៃតង ប្រភេទពូជរងគ្រោះខ្ពស់មួយក្នុងចំណោមប្រភេទពូជជាច្រើន ស្ថិតក្រោមការគំរាមកំហែងពីឧស្សាហកម្មរកខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា

4. ការផ្ទេរខ្សាច់

បរាជ័យនៃក្របខណ្ឌច្បាប់ដើម្បីគ្រប់គ្រងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា

ដោយការការពារបរិស្ថាន និងសង្គមដែលមានស្រាប់នៅក្នុងកាតព្វកិច្ចច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មិនត្រូវបានអនុវត្ត នោះការសន្យា ពីរដ្ឋាភិបាលថា បំរាមខ្សាច់នេះ (សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្ម) នឹងដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ នៅតែគួរឱ្យសង្ស័យ ។ ជំនួសឱ្យការគ្រប់គ្រង វិស័យនេះ សេចក្តីសម្រេចនេះ បានសំរេចយ៉ាងចំរើម នូវការពង្រីកការបូមខ្សាច់សំរាប់ការនាំចេញតាមរយៈ សមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។ គួបលើវិវត្តន៍នេះដើម្បីដាក់ថា នេះគឺជាផ្នែកមួយនៃនិរន្តរភាព កាន់តែទូលំទូលាយនៃការបង្កើតច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលរចនាសម្ព័ន្ធស្របគ្នានេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងសំរាប់គ្រប់គ្រងប្រភពធនធានដែលមានសារៈសំខាន់ផ្នែក សេដ្ឋកិច្ចនេះ ដែលផ្តល់ឱ្យនូវការគ្រប់គ្រងប្រតិបត្តិមិនទាន់ដល់កម្រិត ដល់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ហើយធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់ការការពារដែលមានស្រាប់ ។ ចាប់តាំងពីមានទស្សនវិស័យ ស្សាហកម្មនេះមក សេចក្តីណែនាំពីការ អនុវត្តប្រសើរបំផុតជាអន្តរជាតិសំរាប់ ក្រុមហ៊ុនដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបូមខ្សាច់ ក៏ហាក់បីដូចជាមិនត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរ ។

ច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជាថែទាំ នៅពេលគម្រោងប្រឡូមនិងផលប៉ះពាល់បរិស្ថានសំខាន់ៗ ដូចដែលត្រូវបានរំពឹងទុកពីការបូមខ្សាច់នៅក្នុងបណ្តាល់នៅ ដែលមានសារៈសំខាន់ជាអន្តរជាតិ នោះការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន (EIA) ត្រូវតែបំពេញមុនការអនុវត្តគម្រោង ។¹¹⁸ ការវាយតម្លៃនេះ ត្រូវ រួមមាន ផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និងជម្រុញឱ្យមានការចូលរួមជាសាធារណៈ ។¹¹⁹ ជាពិសេស អនុក្រឹត្យស្តីពី EIAs ថែទាំ សកម្មភាពបូមខ្សាច់ លើសពី 50,000m³ តម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថានបឋម និងពេញលេញ ។¹²⁰

ចាប់តាំងពីការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីតំបន់ការពារនៅក្នុងឆ្នាំ 2008 ការរុករករ៉ែ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យមាននៅក្នុងផ្នែកជាក់លាក់មួយចំនួននៃតំបន់ ការពារ ។¹²¹

អនុក្រឹត្យរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជាស្តីពី ដំណើរការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន មានបំណងទប់ស្កាត់ការខូចខាតបរិស្ថាន ។

ច្បាប់ស្តីពីតំបន់ការពារបញ្ជាក់ជាថ្មីពី សិទ្ធិអំណាចនៃក្រសួងបរិស្ថានដើម្បី គ្រប់គ្រងតំបន់ការពារដែលរួមទាំង “ការកំណត់តំបន់” នៃតំបន់ ការពារដែលមានស្រាប់ផងដែរ ។¹²² ក្នុងចំណោមតំបន់ទាំងបួន សកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ អាចត្រូវបានធ្វើឡើងតែនៅក្នុង “តំបន់ប្រើប្រាស់ប្រកបដោយ ចេរភាព” នៃតំបន់ការពារតែប៉ុណ្ណោះ ។ សកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យនៅក្នុងតំបន់ទាំងនេះ តែបន្ទាប់ពីមានការប្រឹក្សាជាមួយបណ្តា ក្រសួង អាជ្ញាធរ និងសហគមន៍ពាក់ព័ន្ធ និងយោងតាមសំណើពី

ក្រសួងបរិស្ថានតែប៉ុណ្ណោះ ។¹²³ ការបូមខ្សាច់នៅក្នុងតំបន់ទាំងនេះ ត្រូវអនុវត្តតាម ច្បាប់ផ្សេងទៀតទាំងអស់ ហើយត្រូវស្ថិតក្រោម EIA ជាមុន ។ ការស៊ើបអង្កេតរបស់គូបលើវិវត្តន៍ មិនអាចស្វែងរកភស្តុតាងណាមួយថា EIAs

សម្រាប់រដ្ឋបាល

្រៃកោងកាងរបស់ខេត្តកោះកុង ដែលត្រូវបានការពារដោយអនុសញ្ញារ៉ែសារសំរាប់ដីសើមដែលមានសារៈសំខាន់ជាអន្តរជាតិ កំពុងស្ថិតក្រោមការកំរាមកំហែងពីប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់

ក្នុងបរិវេណសមុទ្រ

នាវាក្រុមហ៊ុន Winton ត្រូវបានផ្ទេរនៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 កំពុងផ្ទុកខ្សាច់នៅក្នុងជម្រកសមុទ្រព្រៃពាមក្រសោប និងតំបន់វារីការពារកាតិ ខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា។ ក្រុមហ៊ុន Winton Enterprises ត្រូវបានរាយការណ៍ថាជាដៃគូក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ដើម្បីនាំចេញខ្សាច់ពីប្រទេសកម្ពុជា ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី។

ប្រការប្រឹក្សាណាមួយ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងតំបន់ដែលបានផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណសំរាប់ការបូមខ្សាច់នៅក្នុងខេត្តកោះកុង ហើយប្រជាជនសាមីដែលបានសំរាប់សន្តិសុខនិយាយថា ពួកគេមិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃណាមួយ មុនពេលការចាប់ផ្តើមសកម្មភាពបូមខ្សាច់ឡើយ។¹²⁴ បញ្ជីរាយឯកសារដែលយោងនៅក្នុងអាជ្ញាប័ណ្ណដែលបានពិនិត្យដោយក្រុមលើវិវត្តន៍មិនមាននូវ EIAs ឬផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ឬឯកសារនេះមិនសំដៅទៅលើការយល់ព្រមដែលត្រូវបានផ្តល់ឱ្យជាផ្លូវការ ដោយក្រសួងបរិស្ថានសំរាប់ការបូមខ្សាច់ឱ្យកើតឡើងនៅក្នុងតំបន់ការពារឡើយ។ តាមការពិត តម្រូវការសំរាប់ការវាយតម្លៃបរិស្ថាន ឬជម្រកនៅក្នុងឯកសារលិខិតយល់ព្រមដែលបានទទួលបានដោយក្រុមលើវិវត្តន៍សំរាប់សម្បទានបូមខ្សាច់របស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group និងក្រុមហ៊ុន Udom Seima គឺសំរាប់ធ្វើរបាយការណ៍ព័ត៌មានទៅប្រាំខែ បន្ទាប់ពីចុះហត្ថលេខាកិច្ចសន្យារួច។¹²⁵ ក្នុងបរិវេណបានសរសេរលិខិតទៅកាន់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា និងក្រុមហ៊ុនដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងរបាយការណ៍សាកសួរអំពីស្ថានភាព EIAs ។ មកទល់ពេលនៃ ការបោះពុម្ពផ្សាយ មានតែក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group បានឆ្លើយតបដូចបានរៀបរាប់លើទំព័រ 13 ។

ការការពារ អាចត្រូវបានផ្តល់ឱ្យលំនៅក្នុងសមុទ្រដែលងាយរងគ្រោះរបស់ប្រទេសកម្ពុជា តាមរយៈផែនការសកម្មភាពថ្នាក់ជាតិសំរាប់ការគ្រប់គ្រង ផ្តាច់ប្រទេស និងស្នើសុំសមុទ្រនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (2006 - 2015) និងផែនការអភិវឌ្ឍន៍យុទ្ធសាស្ត្រថ្នាក់ជាតិ។ គួរឱ្យសោកស្តាយ មិនមានគោលនយោបាយណាមួយក្នុងចំណោមនេះ ទទួលស្គាល់ការបូមខ្សាច់ថាជាការគំរាមកំហែងទៅកាន់លំនៅក្នុងសមុទ្រ ឬឯកសារទាំងនេះមិនបញ្ជាក់ ច្បាស់លាស់ពីយុទ្ធការសំរាប់ដោះស្រាយជម្លោះជាមួយនិងបណ្តាក្រសួងពាក់ព័ន្ធនឹងឧស្សាហកម្មដឹកស្រង់ធនធានឡើយ។^{xix}

ក្នុងបរិវេណសេដ្ឋកិច្ចជាក់ថា ការផ្តល់ការអនុញ្ញាតឱ្យបូមខ្សាច់នៅក្នុងតំបន់ការពារ និងកែប្រែបរិវេណប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីដែលមានសារៈសំខាន់ជាអន្តរជាតិ គឺជាកត្តាតាមទំនាក់ទំនងរដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា ក៏កំពុងប្រារព្ធឡើយចំពោះកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនស្ថិតក្រោមក្របខណ្ឌអន្តរជាតិ។ ប្រទេស កម្ពុជា គឺជាភាគីមួយនៃអនុសញ្ញាជីវចម្រុះជីវសាស្ត្រ (CBD) ហើយគឺជាប្រព័ន្ធនៃអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិសមុទ្រ (UNCLOS)។^{xx} ទាំងនេះ បង្កើតឱ្យមានកាតព្វកិច្ចលើបណ្តាភាគីដើម្បីការពារ និងរក្សាបរិស្ថានសមុទ្រ ព្រមទាំងទប់ស្កាត់ការបំពុលបរិស្ថាន។¹²⁶ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1992 គោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្នជាមុន ត្រូវបានរួមបញ្ចូលក្នុងក្របខណ្ឌ UNCLOS ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់និយមន័យពី ការបំពុល (មាត្រា 1) ព្រមទាំងកាតព្វកិច្ចអនុវត្ត EIAs (មាត្រា 206)។¹²⁷ ក្នុងបរិវេណមិនអាចរកឃើញភស្តុតាងទំនាក់ទំនង CBD ឬ UNCLOS កំពុងត្រូវបានអនុវត្ត តាមរយៈការដាក់បញ្ចូលជាផ្លូវការក្នុងច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជាដែរឬអត់។ ទោះយ៉ាងណា រហូតមកទល់ថ្ងៃចូលជាធរមាននេះមាន ឡើង រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា នៅតែមានកាតព្វកិច្ចទប់ស្កាត់សកម្មភាពដែលនឹងប៉ះពាល់ដល់គោលបំណងនៃសន្ធិសញ្ញាទាំងពីរ។¹²⁸

នៅក្នុងឆ្នាំ 1999 ប្រទេសកម្ពុជាបានក្លាយជាភាគីមួយនៃអនុសញ្ញាស្តីពីដីសើម និងបានកំណត់កោះកាតិ និងបរិវារកោះជាតំបន់វារីការពារ។^{xxi} ស្ថិត ក្រោមអនុសញ្ញានេះ ប្រទេសកម្ពុជាបានប្តេជ្ញាចិត្តរក្សាស្ថានភាពអេកូឡូហ្សីនៃដីសើម និងធានាឱ្យបាននូវការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព និង ចេរភាពរបស់ពួកគេ។¹²⁹ ជាងនេះទៀត ភាពខ្វះខាតនៃជីវភាពរស់នៅដែលបណ្តាលមកពីទិន្នផល និងក្តាមត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញ - ប្រសិនបើបណ្តាល មកពីការបូមខ្សាច់ - នោះនឹងប៉ះពាល់លើមាត្រា 1 (គ្មាននរណាម្នាក់មានភាពខ្វះខាតលើមធ្យោបាយចិញ្ចឹមជីវិតឡើយ) និងមាត្រា 11 (សិទ្ធិទទួល បានកម្រិតជីវភាពរស់នៅសមរម្យ) របស់អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ដែលប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័ននៅក្នុងឆ្នាំ 1992 ។

xix ក្នុងបរិវេណ បានកំពុងពិនិត្យព័ត៌មានចុងក្រោយអំពីផែនការអភិវឌ្ឍន៍យុទ្ធសាស្ត្រថ្នាក់ជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ 2009 និង 2010 ។ ព្រមទាំងក្នុងក្រោយបំផុតដែលបាន ចេញផ្សាយ (ថ្ងៃទី 17 ខែ មិថុ ឆ្នាំ 2009) មិនបានបញ្ជូលសេចក្តីយោងណាមួយទៅកាន់ការបូមខ្សាច់នៅក្នុងផ្នែកដែលពណ៌នាអំពីគោលដៅថ្នាក់ជាតិសម្រាប់វិស័យនេសាទ។
xx ប្រទេសកម្ពុជាបានយល់ព្រមចំពោះ CBD នៅក្នុងឆ្នាំ 1995 ។ ប្រទេសកម្ពុជា គឺជាប្រទេសនៃចំពោះ UNCLOS (1993) តែបានផ្តល់សច្ចាប័នឱ្យ។
xxi កោះកាតិ និងបរិវារកោះ បានក្លាយជាតំបន់វារីការពារនៅក្នុងឆ្នាំ 1999 ហើយប្រទេសកម្ពុជាបានក្លាយជាភាគីនៃអនុសញ្ញាស្តីពីដីសើមផងដែរនៅក្នុងឆ្នាំ 1999 ។

សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិត និងការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង ចេញដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន កាលពីថ្ងៃទី ៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៩ ។

ការប្រកាសរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី : ការបរាជ័យគ្រប់គ្រងវិស័យខ្សោង

បីខែបន្ទាប់ពី ប្រទេសជាតិលក់ ត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយ នៅថ្ងៃទី ៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៩ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រកាសកែលម្អអភិបាលកិច្ច នៃវិស័យរុករករ៉ែរបស់ប្រទេសកម្ពុជា តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធ នឹងការកម្រិតលើការធ្វើអាជីវកម្ម ខ្សោង ។^{xxi} សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើ អាជីវកម្មខ្សោងនេះ ត្រូវបានប្រកាសជា "ការបញ្ចប់ប្រតិបត្តិការបូមខ្សោង រហូតទាល់តែការវាយតម្លៃបរិស្ថាន នទូទាំងឧស្សាហកម្ម និងការពិនិត្យ ដំណើរការផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណឡើងវិញ

អាចបំពេញរួចសព្វគ្រប់" ។^{xxii} នាយករដ្ឋមន្ត្រី និងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ផ្សេងទៀតបានពន្យល់ថា បំរាមនាំចេញខ្សោងនេះ ត្រូវបានចេញ ឆ្លើយតបនឹងការតវ៉ាក្នុងតំបន់ ហើយនឹងធានាឱ្យបានការការពារបរិស្ថាន ។ ទោះយ៉ាងណា ក្រុមហ៊ុនមួយចំនួន និងត្រូវបានអនុញ្ញាត ឱ្យបន្ត ប្រសិនបើសកម្មភាពរបស់ពួកគេ មិនចំពោះដល់ផលប្រយោជន៍របស់ប្រជាជន ។^{xxiii} ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបានរាយការណ៍យ៉ាងទូលំទូលាយពី វិធានការណ៍ទាំងនេះ ថាជាបំរាមពេញលេញលើការនាំចេញខ្សោងដោយរដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា ហើយនៅពេលនោះអាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី បានឆ្លើយតបដោយនិយាយថា ដោយមានការផ្លាស់ប្តូរប្រភពធនធានរបស់ខ្លួន បំរាមខ្សោងរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ហាក់បីដូចជាមិនចំពោះដល់គម្រោង ដែលមានស្រាប់ឡើយ ។^{xxiv}

ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង មាននូវភាពខុសគ្នាជាច្រើន ហើយមិនមែនជាបំរាមពិសេស លើការនាំចេញទេ ។ គួបលើវិធានសេរីជាដំបូង ការកំណត់ច្រើនឡើងវិញនៃសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើ អាជីវកម្មខ្សោង ប្រហែលជាពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសម្រេច ។ ពាក្យសំខាន់ៗ មិនត្រូវបានកំណត់និយមន័យច្បាស់លាស់ ដែលធ្វើឱ្យមានបញ្ហាដល់ការបកស្រាយ និងការអនុវត្ត ។ ប្រការ 1.1 ហាមឃាត់ ច្បាស់ពី ការនាំចេញខ្សោងទន្ទឹមប្រការ 1.2 អនុញ្ញាតឱ្យមានការធ្វើអាជីវកម្មជាបន្តលើខ្សោងសម្រាប់ បំរាមនាំចេញ ប្រសិនបើវាមកពីតំបន់ រាក់ៗដែលខ្សោងអាចបំពេញបានវិញជាធម្មតា ។^{xxv} ចាប់តាំងពីសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោងត្រូវបានប្រកាសមក សម្បទានបូមខ្សោងឱ្យ ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ក្រុមហ៊ុន Udom Seima និងក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group សំរាប់ខ្សោងទន្ទឹម ត្រូវបានផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណជាថ្មី ដោយមាន ការបំពានដោយផ្ទាល់លើប្រការ 1.1 ដែលបង្ហាញថា អាជ្ញាធរគ្រប់គ្រងមិនបកស្រាយ ឬអនុវត្តដូចគ្នាទាំងអស់លើបញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះ ។ ភាពផ្ទុយគ្នា ក្នុងការយល់ដឹងពីបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ និងប្រតិបត្តិការបូមខ្សោងត្រូវបានធ្វើនៅក្នុងក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយមដែលបានរៀបរាប់ជាសង្ខេប នៅទំព័រ 21 ខាងលើ បង្ហាញពីបញ្ហាដែលអាចមានសំរាប់ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង ។

ដំណើរការដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង ក៏មិនមានភាពច្បាស់លាស់ដែរ ។ វាចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី ៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ហើយប្រគល់កាតព្វកិច្ចឱ្យ "គណៈកម្មការគ្រប់គ្រងធនធានខ្សោង" ធ្វើអធិការកិច្ចឡើងវិញនូវប្រតិបត្តិការបូមខ្សោង និង រាយការណ៍ជូននាយករដ្ឋមន្ត្រីសំរាប់ សេចក្តីសម្រេចប្រតិបត្តិការពេលចេញអាជ្ញាប័ណ្ណជាថ្មីនៃពេលអនាគត ។^{xxvi} ដោយត្រូវបានបង្កើតនៅក្នុងឆ្នាំ 2006 គណៈកម្មការខ្សោងនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយតំណាងមកពីក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ក្រសួងសាធារណៈការ ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និង ថាមពល ក្រសួងបរិស្ថាន និងក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ ។^{xxvii} វាគឺជាគណៈកម្មការដែលទទួលខុសត្រូវចេញអាជ្ញាប័ណ្ណ ជាថ្មីសំរាប់ការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោងដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ ។ គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ ការបាត់វត្តមានរដ្ឋបាលជលផលដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការអនុវត្ត យន្តការ ការពារផ្តាច់ប្រទេស និងជ្រលងស្មៅសមុទ្រ ។ ទោះយ៉ាងណា សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង មិនពន្យល់ពីដំណើរការអនុវត្ត សេចក្តីសម្រេច ឬមិនបានបង្ហាញពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ភ្នាក់ងារអនុវត្ត ឬមិនបានបង្ហាញថាតើអ្វីដែលក្រុមហ៊ុនមានអាជ្ញាប័ណ្ណបូមខ្សោង ដែលមានស្រាប់ គួរអនុវត្តអំឡុងពេលធ្វើអធិការកិច្ចជាថ្មី ។ ជាងនេះទៀត សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង មិនយោង ឬហាក់បីដូចជាមិន ត្រូវបានធ្វើឱ្យត្រូវគ្នាជាមួយនឹងច្បាប់ដែលមានស្រាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង និងការផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណនាំចេញ ដោយស្ថិតក្រោមក្រសួង ឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និង ថាមពលឡើយ ។ ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង ដាក់ការទទួលខុសត្រូវពិនិត្យឡើងវិញនូវប្រតិបត្តិការ បូមខ្សោង និងការនាំចេញនៅក្នុងដែនរបស់គណៈកម្មការខ្សោង ហើយចុងក្រោយបំផុតគឺនាយករដ្ឋមន្ត្រី នេះនឹងលើកឡើងជាមូលដ្ឋានច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹង ការពិនិត្យមើលនាពេលអនាគតរបស់ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល ព្រមទាំងភ្នាក់ងារផ្សេងទៀតដូចជា ក្រសួងបរិស្ថានជាដើម ។

សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោង ទុកជាមោឃៈ ប្រការណាមួយផ្ទុយនឹងសេចក្តីសម្រេចដូចជា ប្រការទាំងឡាយដែលមាននៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការ រុករករ៉ែ និងបរិស្ថាន ។^{xxviii} ចុងបញ្ចប់ សេចក្តីសម្រេចក៏បង្កើតបំរាមរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីមួយលើសកម្មភាពជាក់លាក់មួយ ។ នេះគឺជាការចេញ ដំណើរដែលអាចមានពីគោលការណ៍នៃការបែងចែកអំណាច ហើយបំរាមនេះ គួរតម្រូវឱ្យមានយ៉ាងហោចណាស់ អនុក្រឹត្យមួយ (ស្ថិតក្រោមការ ពិនិត្យមើលពីសភាជាតិ) ។ ទោះយ៉ាងណា សេចក្តីសម្រេចនេះអាចត្រូវបានចេញជាបណ្តោះអាសន្ន រហូតទាល់តែមានបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ត្រឹមត្រូវ ត្រូវបានអនុម័ត ឬធ្វើវិសោធនកម្ម ។ វាហាក់បីដូចជាមិនមានបញ្ញត្តិនៃច្បាប់បន្ថែមទៀត និងកើតមានឡើងឡើយ ។

សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោងនេះ ត្រូវបានប្រកាសជា "ការបញ្ចប់ប្រតិបត្តិការបូមខ្សោង រហូតទាល់តែការវាយតម្លៃបរិស្ថានទូទាំងឧស្សាហកម្ម និងការពិនិត្យ ដំណើរការផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណឡើងវិញ អាចបំពេញរួចសព្វគ្រប់" ។

xxxi) សំណៅភាសាអង់គ្លេសនៃសេចក្តីសម្រេច ហៅអង្គការដែលបានបង្កើតនេះថា "គណៈកម្មការ" តែដោយការពាក្យដែលបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងអាជ្ញាប័ណ្ណភាសាអង់គ្លេសដែលបានពិនិត្យ ដោយគូបលើវិធានសេចក្តីសម្រេច "គណៈកម្មាធិការ" ហេតុនេះ- ពាក្យថា គណៈកម្មាធិការ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ទាំងស្រុងក្នុងអត្ថបទនេះ ។
xxvii) ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រង និងការធ្វើអាជីវកម្មធនធានទឹក (2001) និងច្បាប់ស្តីពីការការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ (1996) ។

ការអនុវត្តប្រសើរបំផុតផ្នែកបរិស្ថាន និងសង្គមជាអន្តរជាតិសំរាប់ការបូមខ្សាច់

ផលប៉ះពាល់ដែលការបូមខ្សាច់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាមានទៅលើបណ្តាសហគមន៍នេសាទ និងលំនៅដ្ឋានរងផលប៉ះពាល់ក្នុងតំបន់នៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជា មិនមែនមានតែមួយនោះទេ ។ ផលប៉ះពាល់ខូចខាតដែលការបូមខ្សាច់អាចមានលើប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីដែលងាយរងផលប៉ះពាល់ ពូជត្រី និង ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនមូលដ្ឋានដែលផ្អែកលើពួកវា ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាយូរមកហើយ ។¹³⁸ បញ្ហានេះបណ្តាលយ៉ាងខ្លាំងមកពីការធ្លាក់ចុះ គុណភាពទឹក ឧទាហរណ៍ តាមរយៈភាពល្អក់ តែការបូមខ្សាច់ក្បែរឆ្នេរសមុទ្រក៏ផ្លាស់ប្តូរដល់ដំណើរការជលសាស្ត្រផងដែរ ។¹³⁹ ទាំងនេះរួមមាន ការបង្ហាត់ដល់របបកំទេចកំទីម្តងជាតិដូចជា ការបង្កើនសំណឹកច្រាំងក្នុងតំបន់ដែលបានបូម ការកើនឡើងកម្រិតទឹកសមុទ្រនៅក្នុងមាត់សមុទ្រ និង កំណើនជាតិប្រៃនៅទូទាំងប្រព័ន្ធជីសណ្តរ ព្រមទាំងការកើនឡើងគ្រោះថ្នាក់ពីទឹកជំនន់ផងដែរ ។¹⁴⁰

ក្នុងការទទួលស្គាល់គ្រោះថ្នាក់ទាំងនេះ បទដ្ឋានជាច្រើនត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋាភិបាល សមាគមឧស្សាហកម្មបូមខ្សាច់អន្តរជាតិ^{xiv} និងគណៈ គ្រប់គ្រង ។ ប្រទេសប្រាំង អនុញ្ញាតឱ្យមានការបូមខ្សាច់តែក្នុងទឹកជម្រៅជ្រៅជាង 20m តែប៉ុណ្ណោះ រីឯប្រទេសអ៊ីតាលី អនុញ្ញាតឱ្យមានការបូម ខ្សាច់តែក្នុងទឹកជម្រៅជ្រៅជាង 50m តែប៉ុណ្ណោះ ហើយឆ្ងាយជាង 3 ម៉ាយល៍ពីឆ្នេរសមុទ្រ ។¹⁴¹ សេចក្តីណែនាំពីការអនុវត្តប្រសើរបំផុតផ្នែក បរិស្ថាន ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយឧស្សាហកម្មបូមខ្សាច់ ដើម្បីសម្រាលផលប៉ះពាល់លើលំនៅដ្ឋានរងផលប៉ះពាល់ផ្នែកបរិស្ថាន ហើយអាច ត្រូវបានសង្ខេបដូចខាងក្រោម ៖

1) ដំណាក់កាលរៀបចំ

- ការបង្កើតគម្រោង ចាប់ផ្តើមនៅរយៈពេលវាយតម្លៃយ៉ាងតិចបំផុត 18 ខែ ដើម្បីវាយតម្លៃរាល់ជម្រើសទាំងអស់ បញ្ហាដែលអាចមាន យុទ្ធសាស្ត្រសម្រាល និងប្រឹក្សាជាមួយភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ជាពិសេសបណ្តាសហគមន៍ក្នុងតំបន់ ។¹⁴² កន្លែងណាដែលមានកម្រិតព័ត៌មាន មូលដ្ឋាន នោះគោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្នជាមុន ត្រូវតែទទួលបាននូវការទទួលយកជា "ការអនុវត្តការគ្រប់គ្រងប្រសើរបំផុត" ហើយការវាយ តម្លៃអាចពឹងផ្អែកកាន់តែខ្លាំងលើចំណេះដឹងក្នុងតំបន់ ។¹⁴³

2) អំឡុងការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន

- ធ្វើ EIA ពេញលេញ មុនពេលចាប់ផ្តើម ដើម្បីកំណត់រកផលប៉ះពាល់ វាយតម្លៃជម្រើស និងរៀបចំវិធានការណ៍សម្រាល ។ ការអនុវត្តប្រសើរ បំផុតរួមមាន ការគ្រប់គ្រងភាគីពាក់ព័ន្ធឱ្យពេញលេញនៅទូទាំងដំណើរការ EIA ។¹⁴⁴
- ចៀសវាងការបូមខ្សាច់ក្នុង និងជុំវិញតំបន់ឆ្នេរសមុទ្ររាក់ៗ ឬប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីប្រណិតៗ (ឧទាហរណ៍ ផ្កាថ្មប្រៃទឹក ជ្រលងស្មៅសមុទ្រ និង ព្រៃកោងកាង) ។¹⁴⁵ វិសាលភាពនៃផលប៉ះពាល់ផ្នែកលើកត្តាជាច្រើន ហើយត្រូវបានកត់ត្រាទុកថាមានចម្ងាយ 70km ពីកន្លែង ប្រតិបត្តិការ ។¹⁴⁶ តំបន់ទ្រនាប់ដែលគ្មានការបូមខ្សាច់ អាចសម្រាលគ្រោះថ្នាក់បាន ។¹⁴⁷

3) ការបង្កើតផែនការគ្រប់គ្រង និងត្រួតពិនិត្យ

- បង្កើតផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ និងគ្រប់គ្រងផលប៉ះពាល់ យោងតាមវិធានការណ៍សម្រាល និងផែនការផ្តល់សំណងនៅពេល ចាំបាច់ ។¹⁴⁸
- វិធានការណ៍សម្រាលដែលបានស្នើឡើង គឺជាការបិទបាំងរូបរាង ការកម្រិតផលិតកម្ម ការវិភាគបង្កើតការហៀរចេញខ្សាច់ និងកំទេចកំទីពី ម៉ាស៊ីនបូម និងការកំណត់ពេលវេលាប្រតិបត្តិបូមខ្សាច់តាមរដូវ/ងាយរងផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន ។¹⁴⁹

គួបលើកលែងមិនអាចស្វែងរកពីការវាយតម្លៃណាមួយលើផលប៉ះពាល់នៃការបូមខ្សាច់តាមឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជាបានទេ ហេតុនេះវានៅ តែត្រូវបានមើលឃើញដដែល ប្រសិនបើបទពិសោធន៍នៃប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីដែលងាយរងផលប៉ះពាល់ផ្សេងទៀត នឹងត្រូវបានធ្វើឡើងដដែលៗនៅក្នុង ខេត្តកោះកុង ខេត្តត្រសាំងស្រី និងខេត្តកំពត ។ ទោះយ៉ាងណា នៅពេលដែលត្រូវបានប្រៀបធៀបទៅនឹងសេចក្តីណែនាំទាំងនេះ ប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហាក់បីដូចជាមិនស្របគ្នាទាល់តែសោះ ។ ការបូមខ្សាច់កំពុងកើតឡើងនៅក្នុងទឹករាក់ខ្លាំង ដែលមួយចំនួននៅក្នុងតំបន់ការពារ ទៀតផង ។ ELAs និងផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ហាក់បីដូចជាមិនត្រូវបានធ្វើ ហើយតំណាងនៃភ្នាក់ងារគ្រប់គ្រងរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មិនបានដឹងពី កម្រិតនៃផលប៉ះពាល់ដែលអាចមានចម្ងាយ 70km ពីប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់ទេ ។

xxiv មានសមាគម International Association of Dredging Companies (IADC) សមាគម World Association for Waterborne Transport Infrastructure, Central Dredging Association (CEDA) និង World Association for Waterborne Transport Infrastructure (PIANC) ។

នៅពេលដែលត្រូវបានបង្ហាញនូវករណីនេះ អ្នកជំនាញផ្នែកបូមខ្សាច់ជាអន្តរជាតិ Tim Deere-Jones ដែលមានមូលដ្ឋាននៅប្រទេសអង់គ្លេសបាននិយាយថា "ពាក់ព័ន្ធនឹងកស្មតាងដែលបានបង្ហាញដោយរបាយការណ៍នេះ វាហាក់បីដូចជាច្បាស់ថា ការខូចខាតធ្ងន់ធ្ងរ និងជាប់ជានិច្ច នឹងមានទៅលើ លំនៅ និងអេកូឡូហ្សីនៃស្មៅសមុទ្រ ផ្កាថ្ម និងកោងកាងតាមឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា" ។ កម្មវិធីបូមខ្សាច់ដ៏ធំនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មាន អត្ថប្រយោជន៍នៃ EIAs ហើយបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ជាក់លាក់ដែលបានអនុវត្តដើម្បីទទួលបានលំហូរដ្ឋានជាអន្តរជាតិ បង្ហាញមិនបានល្អទាល់តែសោះពី ក្រុមហ៊ុនបូមខ្សាច់ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា និងអតិថិជនចុងក្រោយនៃខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា" ។¹⁵⁰

វាគឺជាការបាត់បង់សេសសល់ ដែលរដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា កំពុងអនុញ្ញាតឱ្យមានការបូមខ្សាច់ ដើម្បីបន្តទទួលបានភាពកម្រនៃព័ត៌មានស្តីពីស្ថានភាពរបស់លំនៅក្នុងសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា។¹⁵¹ វាគឺជាការបាត់បង់ផ្នែកផ្នែកដែលបណ្តាក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី កំពុងបន្តរកប្រភពធនធានខ្សាច់ដែលបូមចេញស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌទាំងនេះ។

ដោយមិនមានការអង្កេតស្រាវជ្រាវមូលដ្ឋាន យើងមិនអាចយល់បានពីនិរន្តរភាពការពារពិសេស ឬស្ថានភាព បច្ចុប្បន្ន ឬការប៉ាន់ស្មានពីលទ្ធផលនៃប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់ឡើយ។ ហេតុនេះ វាហាក់បីដូចជាថា ការបូមខ្សាច់នៅតាមឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា នឹងបានចាប់ផ្តើមដោយមិនមានការយល់ដឹងបានគ្រប់គ្រាន់ពីផលប៉ះពាល់ និងដោយមិនមានយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាលផលប៉ះពាល់។ ទោះបីជាការស្តារឡើងវិញនូវប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីសមុទ្រ គឺជាជម្រើសមួយក៏ដោយ ក៏ជាញឹកញាប់វាមិនទទួលបានជោគជ័យ ចំណាយច្រើនជាងការថែរក្សាមុខងាររបស់ប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីដើម ហើយមិនអាចធ្វើបានដោយគ្មានចំណេះដឹងមូលដ្ឋានទូលំទូលាយអំពីការផ្លាស់ប្តូរជាប់ជានិច្ច មុខងារដ៏ច្រើន និងការទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមកនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីដែលមានបញ្ហាឡើយ។¹⁵² ការសិក្សាព័ត៌មាននៅអឺរ៉ុបដែលការបូមខ្សាច់បានកំពុងកើតឡើងចាប់តាំងពីដើមទសវត្សរ៍ 1980 បានកត់ត្រាពីភាពមុនក្រោយគ្នារយៈពេល 2-3 ឆ្នាំរវាងផលប៉ះពាល់ និងកិច្ចពន្យារពេលនៃការបូមខ្សាច់ ហេតុនេះគួបលើវិធានការមានចម្លងទៅលើមូលដ្ឋានអ្វីដែលរដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជាអាចបញ្ជាក់ថា ការបូមខ្សាច់នឹងមិនមានផលប៉ះពាល់ដល់ប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីក្នុងតំបន់។¹⁵³

"...វាហាក់បីដូចជាច្បាស់ថា ការខូចខាតធ្ងន់ធ្ងរ និងជាប់ជានិច្ច នឹងមានទៅលើលំនៅ និងអេកូឡូហ្សីនៃស្មៅសមុទ្រ ផ្កាថ្ម និងកោងកាងតាមឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា" ។

ការនាំខ្សាច់បូមជាអន្តរជាតិ Tim Deere-Jones នៅក្នុងឆ្នាំ 2010 នៅពេលបានធ្វើបូមខ្សាច់ករណីនេះ

គ្មានក្រុមហ៊ុនដែលសកម្មនៅក្នុងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានរាយឈ្មោះជាសមាជិកសមាគមក្រុមហ៊ុនបូមខ្សាច់អន្តរជាតិទេ។ ក្រុមហ៊ុនបូមខ្សាច់មូលដ្ឋាននៅប្រទេសសិង្ហបុរី ស្ថិតនៅលើបញ្ជីសមាជិកភាពតែតូចលើវិធានការនិងដឹងថា ពួកគេចូលរួមក្នុងប្រតិបត្តិការពាក់ព័ន្ធនឹងប្រទេសកម្ពុជាដែរឬអត់។¹⁵⁴ ការបង្ហាញនូវវិធានការរបស់ក្រុមហ៊ុន ស្តែងតាមការសំភាសន៍ជាមួយតំណាងក្រុមហ៊ុននៅក្នុងខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ដែលក្នុង នោះគាត់បានសារភាពថា ពួកគេមិនបានធ្វើការអង្កេតស្រាវជ្រាវមុនការចាប់ផ្តើម ហើយមិនមានទស្សនៈណាមួយអំពីបរិមាណខ្សាច់ ដែលពួកគេកំពុង បូមឡើយ "ប្រសិនបើនេះគឺជា គម្រោងរបស់ប្រទេសអាមេរិក នោះវានឹងមិនដំណើរការបែបនេះទេ"។¹⁵⁵ គួបលើវិធានការសរសេរលិខិតទៅកាន់ បណ្តាក្រុមហ៊ុនដែលមានឈ្មោះក្នុងរបាយការណ៍នេះ ដើម្បីសួរពួកគេអំពីការអនុវត្តបទដ្ឋានប្រសើរបំផុតជាអន្តរជាតិរបស់ពួកគេ។ កម្រិតពេលវេលានៃ ការបោះពុម្ពផ្សាយ មានតែក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group បានឆ្លើយតបដូចបានរៀបរាប់លើទំព័រ 13 ។

"...ប្រសិនបើនេះគឺជាគម្រោងរបស់ប្រទេសអាមេរិក នោះវានឹងមិនដំណើរការបែបនេះទេ" ។

តំណាងរបស់ក្រុមហ៊ុនម្នាក់ នៅពេលដែលត្រូវបានសំភាសន៍ដោយសារព័ត៌មានអំពីប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានៅខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009

នាវារបស់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ដែលដឹកខ្សាច់នៅលើនាវាធំពីរ ត្រូវបានថតកំពុងបូមខ្សាច់នៅទន្លេកោះពោធិ នៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា។ ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group ដែលគ្រប់គ្រងដោយគ្រិស្តមាជិក សី យ៉ុង ផាត់ ត្រូវបានស្គាល់ដោយគូបលើវិធានការថាជា ក្រុមហ៊ុនមួយក្នុងចំណោមក្រុមហ៊ុនពីរដែលគ្រប់គ្រងវិស័យខ្សាច់របស់ខេត្តកោះកុង។

ផ្លូវប្រវែងរាបរាប

5. តួនាទីប្រទេសសិង្ហបុរី

អ្នកនាំចូលខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា

ការសាងសង់ពង្រីករបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី និងកម្មវិធីរុករានដីតម្រូវឱ្យប្រទេសនេះយកប្រភពធនធានខ្សាច់ពីក្រៅព្រំដែនប្រទេសរបស់ខ្លួន។ ហេតុនេះ នៅក្នុង ឆ្នាំ 2008 វាគឺជាអ្នកនាំចូលខ្សាច់ដ៏ធំបំផុតរបស់ពិភពលោក។ បន្ទាប់ពីការកម្រិតត្រូវបានដាក់លើការនាំចេញខ្សាច់ដោយប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និងប្រទេសវៀតណាម ឥឡូវនេះប្រទេសសិង្ហបុរីយកប្រភពធនធានពីប្រទេសកម្ពុជាវិញ។ ស្របពេលនេះដែរ ប្រទេសនេះបាន កំណត់តួនាទីខ្លួនឯងជាអ្នកនាំចូលខ្សាច់ធំបំផុតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលប្រទេស។

រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីបានប្រាប់គូបលរិក្ខណ៍ថា "ការនាំចូលខ្សាច់មកកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី ត្រូវបានធ្វើឡើងលើមូលដ្ឋានពាណិជ្ជកម្ម។ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីមិនមែនជាការកំណត់ចំនួនប្រេងប្រៀប ឬកិច្ចសន្យាណាមួយសំរាប់ការនាំចូលខ្សាច់ឡើយ"។¹⁵⁶ ទោះយ៉ាងណា គូបលរិក្ខណ៍បានរកឃើញភស្តុតាងថា ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងស្ថិតក្រោមបណ្តាញស្រុករបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីកំពុងធ្វើទុក្ខខ្សាច់ ដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាមកពីប្រទេសកម្ពុជា។ ស្ថាប័នបរិស្ថាននៃការប្រើប្រាស់នេះ អាចមានច្រើនក្រាស់ក្រែល។ រដ្ឋាភិបាលតម្រូវឱ្យក្រុមហ៊ុនដែល ប្រតិបត្តិការនៅក្រៅប្រទេសអនុវត្តតាមច្បាប់របស់ប្រទេសប្រកបដោយ ហើយបញ្ញត្តិនៃច្បាប់នាំចូលខ្សាច់មួយចំនួនតម្រូវឱ្យមានកិច្ចសន្យាសម្បទានរុករានរ៉ែ និងការវាយតម្លៃបរិស្ថាន។ ការពិព្វខ្សាច់ជាបន្តបន្ទាប់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរីពីប្រទេសកម្ពុជាលើកឡើងនូវបញ្ហាជាច្រើនអំពីវិសាលភាព ដែលភ្នាក់ងារគ្រប់គ្រងកំពុងធានាឱ្យបណ្តាក្រុមហ៊ុនអនុវត្តតាមតម្រូវការ ឬបណ្តាការពិព្វជាអន្តរជាតិកាន់តែច្រើនឡើងវិញដែលទទួលស្គាល់ដោយរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី។

គូបលរិក្ខណ៍ដាក់ថា ភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះផ្តល់ឱ្យប្រទេសសិង្ហបុរីនូវឱកាសស្វែងរក ជម្រើសយ៉ាងសកម្មជាមុនសំរាប់ការរកប្រភពធនធានរ៉ែធាតុដើមប្រកបដោយចីរភាពដូចជាខ្សាច់នេះ។

តំបន់មារីណាភាគខាងត្បូង ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ប្រទេសសិង្ហបុរី។ មារីណាភាគខាងត្បូង ត្រូវបានសាងសង់ឡើងលើដីរុករាន កំពុងបំបែកនៅខាងស្តាំ គឺជាផ្នែកនៃគម្រោងមូលដ្ឋានស្រុករបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី។ ហើយតំបន់ដែលកំពុងត្រូវបានអភិវឌ្ឍន៍នៅខាងឆ្វេង និងរួមមានមជ្ឈមណ្ឌលកំសាន្ត និងពាណិជ្ជកម្មផងដែរ។

ពិពណ៌នាពីប្រវត្តិសាស្ត្រ និងផែនការដោះស្រាយអនាគតសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ទឹកក្រូចរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីនៅកាលបរិច្ឆេទរបស់អាជ្ញាធរអភិវឌ្ឍន៍ទឹកក្រូចឡើងវិញ ប្រទេសសិង្ហបុរី ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009

កម្មវិធីសាងសង់ និងការរុករានដីរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី

ការប្រើប្រាស់ខ្សាច់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ត្រឹមជំរុញដោយកម្មវិធីសាងសង់ និងការរុករានដីរបស់ខ្លួន។ រដ្ឋរបស់ទឹកក្រូចដែលមានប្រជាជន 4.9 លាន នាក់ បានពង្រីកពី 581.5km² នៅក្នុងឆ្នាំ 1960 ទៅកាន់ 710.2km² នៅក្នុងឆ្នាំ 2008 ដែលកើនឡើង 22%។¹⁵⁷ រដ្ឋាភិបាលបានចាប់អារម្មណ៍ផ្តោតទៅលើការប្រើប្រាស់សំភារៈ ចែងប្រើប្រាស់ឡើងវិញក្នុងការសាងសង់ក៏ដូចជាការបង្កើតបច្ចេកវិទ្យាសាងសង់ "លើ និងក្រោម" ដើម្បីបំពេញតាមតម្រូវការផងដែរ។¹⁵⁸ ទោះយ៉ាងណា ត្រូវបានគ្រោងថានឹងកើនទំហំដីចំនួន 7% ស្មើនឹងទំហំសរុប 760km²។¹⁵⁹

ប្រទេសសិង្ហបុរីនាំចូលខ្សាច់ទន្លេសំរាប់សំណង់ និងខ្សាច់សមុទ្រសំរាប់ការរុករានដី។¹⁶⁰ បរិមាណចាំបាច់សំរាប់ការរុករានដី អាចច្រើនក្រាស់ក្រែល ហើយផ្នែកលើភាពជាក់លាក់នៃតំបន់។ ក្រុមហ៊ុនបូមខ្សាច់មួយដែលបានចុះកិច្ចសន្យាពីមុនដោយរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី បានផ្តល់ជូនរវាង 74,000m³ ទៅ 376,712m³ សំរាប់ដីមួយហិកតាដែលបានរុករាន។¹⁶¹ ការរុករានដីមិនត្រឹមតែបំពេញតម្រូវការរៀបចំផ្ទះសំបែងប៉ុណ្ណោះ តែថែមទាំងសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្មផងដែរ។ គម្រោងទ្រង់ទ្រាយធំនាពេលបច្ចុប្បន្នរួមមានការអភិវឌ្ឍន៍កំពង់ផែ និងឧស្សាហកម្មប្រេងឥន្ធនៈ Marina Bay Sands (ដែលជាការស្ថិត និងរម្មណ៍យដ្ឋានកំសាន្តមួយ គ្រប់គ្រងដោយក្រុមហ៊ុន Las Vegas Sands Corp) ហើយនិង វាលប្រណាំងសេះអចិន្ត្រៃយ៍លើកដីបូមរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដែលកំពុងសាងសង់នៅលើជ្រោយចង្វារគីខាងកើត។¹⁶²

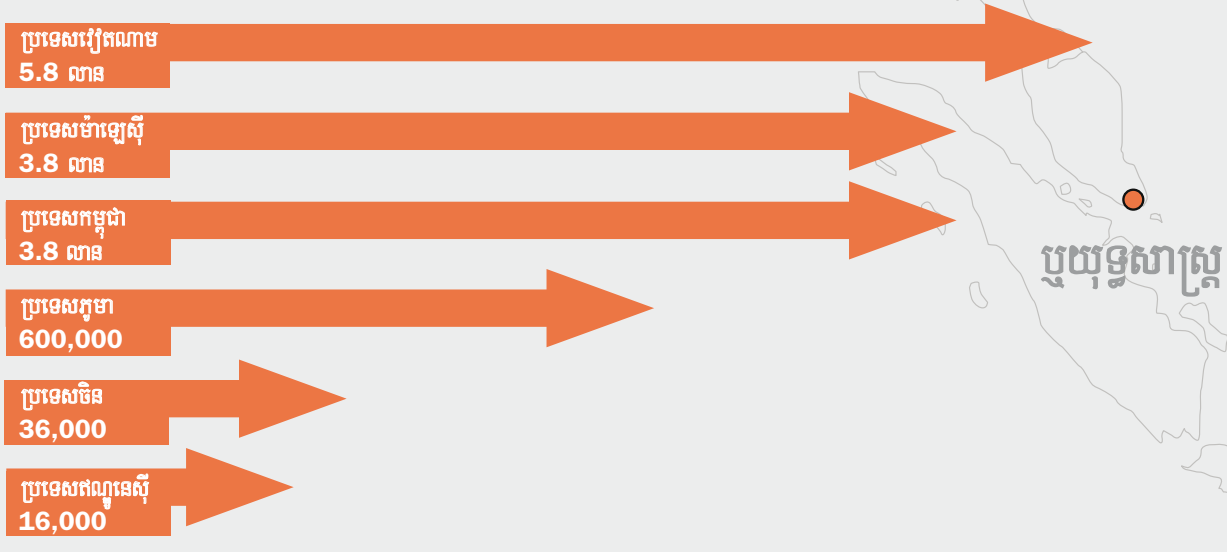
កន្លែងដែលប្រទេសសិង្ហបុរីស្រង់ប្រភពធនធានខ្សាច់របស់ខ្លួន

ដោយប្រើអស់ការផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់ផ្ទាល់របស់ខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ 1960 ប្រទេសសិង្ហបុរីត្រូវតែស្វែងរកកន្លែងផ្សេងដើម្បីបំពេញតម្រូវការសាងសង់ និងរុករានដី។ តម្រូវការខ្សាច់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរីគឺថា នៅក្នុងឆ្នាំ 2008 ប្រទេសនេះគឺជាអ្នកនាំចូលធំបំផុតក្នុងពិភពលោក ដែលមានចំនួន 14.2 លានតោន ក្នុងតម្លៃ 273 លានដុល្លារអាមេរិក ដែលលោកផ្ទេរ HBI 3.8 លានតោននៅក្នុងឆ្នាំ 2007។¹⁶³ ក្នុងចំនួនសរុបនៃឆ្នាំនេះ ប្រទេសកម្ពុជាគឺជាប្រភពខ្សាច់ធំបំផុតទីបីរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី (ដែលផ្តល់ចំនួន 3.8 លានតោន ឬ 21.5%) បន្ទាប់ពីប្រទេសវៀតណាមចំនួន 45% និងប្រទេស ម៉ាឡេស៊ីចំនួន 22%។¹⁶⁴ xxv

ស្របពេលនេះដែរ

ស្របពេលនេះដែរ

ការនាំចូលខ្សាច់ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរីពីតំបន់អាស៊ីអគ្នេយ៍នៅក្នុងឆ្នាំ 2008 (ជាតោន)

ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ តម្រូវការខ្សាច់របស់ប្រទេសជិតខាងរបស់ខ្លួនដ៏ខ្ពស់នេះ បានបង្ហាញនូវប្រការគួរឱ្យសង្ស័យ ។ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី បានហាម ការនាំចេញខ្សាច់ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងឆ្នាំ 1997 ។ ទោះយ៉ាងណានាពេលថ្មីៗនេះ ការនាំចេញមានកម្រិតត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យ។¹⁶⁵ ចាប់តាំងពីពេលនោះរហូតដល់ខែ មករា ឆ្នាំ 2007 ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី គឺជាអ្នកផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់ធំរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ទោះយ៉ាងណានៅក្នុងខែនោះ រដ្ឋាភិបាល ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីក៏បានដាក់បំរាមទាំងស្រុងលើការនាំចេញខ្សាច់ទៅកាន់សិង្ហបុរី។¹⁶⁶ បំរាមនេះ ត្រូវបានជំរុញមួយផ្នែកដោយការ ខូចខាតយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលវិស័យខ្សាច់បានបង្កើតលើតំបន់ឆ្នេរសមុទ្ររបស់ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ។ នៅក្នុងកោះ Riau ក្បែរប្រទេសសិង្ហបុរី ខ្សាច់ច្រើន រហូតដល់ 250,000 ទៅ 300,000 កំពុងត្រូវបាននាំចេញជារៀងរាល់ខែ ។ កោះមួយចំនួនបានបាត់បង់រូបរាង ហើយកោះផ្សេងទៀតខូចខាតយ៉ាង ធ្ងន់ធ្ងរ ។¹⁶⁷

បន្ទាប់ពីបំរាមរបស់ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ប្រទេសសិង្ហបុរីបានរកិលរុករកខ្សាច់មកកាន់ ប្រទេសវៀតណាម និងប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅថ្ងៃទី ២ ខែ តុលា ឆ្នាំ 2008 រដ្ឋាភិបាលប្រទេសវៀតណាមបានដាក់ការកម្រិតលើការនាំចេញខ្សាច់ ។ នេះគឺដើម្បីធានាឱ្យបានការផ្គត់ផ្គង់ក្នុងស្រុក កម្រិតការខូចខាត បរិស្ថាន និង និងដោះស្រាយការចោទប្រកាន់នៃ "សកម្មភាពដីគួរឱ្យសង្ស័យ" នេះ នៅក្នុងឧស្សាហកម្ម ។¹⁶⁸ នៅថ្ងៃទី 8 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា បានចេញសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សាច់ ដើម្បីហាមការនាំចេញខ្សាច់ទន្លេ និងកម្រិតការនាំចេញខ្សាច់សមុទ្រ ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ។¹⁶⁹ ជាងនេះទៀត នៅថ្ងៃទី 16 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ប្រទេសវៀតណាមបានចេញបំរាមទាំងស្រុងលើការនាំចេញ ខ្សាច់សមុទ្រចាប់ពីខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2010 តទៅ។¹⁷⁰ ចាប់តាំងពីដើមឆ្នាំ 2010 ការរុករកត្រូវបានរាយការណ៍ថាបានជ្រើសរើសប្រទេសភូមា ប្រទេសហ្វីលីពីន និងប្រទេសបង់ក្លាដេស ហើយប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបានចោទប្រកាន់ក្រុមហ៊ុនដែល នាំចូលខ្សាច់ទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរីថាជា "ការលួច ឆ្កែរសមុទ្រ" ពីប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។¹⁷¹

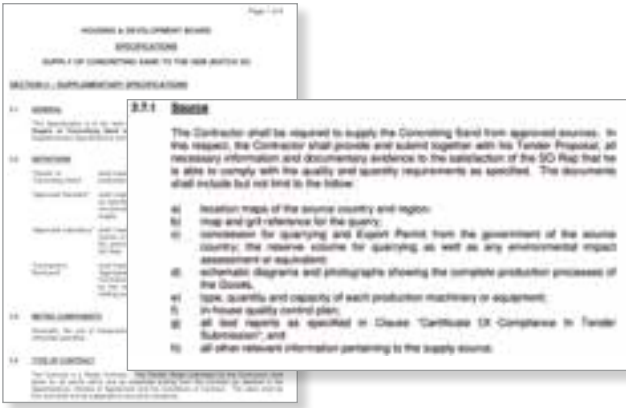
ទោះបីជាតួលេខការនាំចេញខ្សាច់សរុបពីប្រទេសកម្ពុជា មិនអាចទទួលបានជាសាធារណៈក៏ដោយ នៅក្នុងអាស៊ីអគ្នេយ៍ទាំងមូល មានតែប្រទេសថៃ ប្រទេសវៀតណាម និងប្រទេសសិង្ហបុរីបានរាយការណ៍ ពីការនាំចូលខ្សាច់ពីប្រទេសកម្ពុជា ។ ប្រទេសសិង្ហបុរីគ្របដណ្តប់ពាណិជ្ជកម្មនេះទំហំល្មម។¹⁷² ប្រទេសចិនមិនបានរាយការណ៍ពីការនាំចូលខ្សាច់ណាមួយពីប្រទេសកម្ពុជាទៅកាន់ UN Comtrade ទេ ចាប់ តាំងពីឆ្នាំ 1992 ទោះបីជាមានការ រកប្រភពធនធានវត្ថុធាតុដើមនេះពីជុំវិញពិភពលោកក៏ដោយ។¹⁷³ ស្របពេលនេះដែរ យោងតាមស្ថិតិរបស់ UN Comtrade បានឱ្យដឹងថា ប្រទេស សិង្ហបុរី ពិតជាទំនាក់ទំនងប្រចាំឆ្នាំមែន តែត្រឹមចំនួនតិចតួចប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងឆ្នាំ 2008 វាបាននាំចេញ 5,600 តោន ។¹⁷⁴

នៅពេលដែលតួលេខវិភាគសាធារណៈប្រជុំជាមួយតំណាងរបស់ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងឆ្នាំ 2009 ពួកគេបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា ប្រទេស សិង្ហបុរីមិនមែនជាអ្នកនាំចូលសំខាន់មួយឡើយ ប្រៀបធៀបនឹងបណ្តាប្រទេសផ្សេងទៀតនៅក្នុងតំបន់ (ឧទាហរណ៍ ប្រទេសចិន) ។ នៅឯកិច្ចប្រជុំ នោះ តួលេខវិភាគសាធារណៈបានស្នើសុំស្ថិតិ ការនាំចូលខ្សាច់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដើម្បីបញ្ជាក់ពីបញ្ហានេះពីពួកគេ អកុសលមកទល់ពេលបោះពុម្ពផ្សាយនេះ មិនមានព័ត៌មានណាមួយត្រូវបានទទួលនៅឡើយ ។ ទោះយ៉ាងណា ផ្អែកតាមតួលេខពាណិជ្ជកម្មដែលអាចទទួលបានជាសាធារណៈដែលបានបង្ហាញ ខាងលើ តួលេខវិភាគសាធារណៈជឿជាក់ថា ការពិតណាស់ប្រទេសសិង្ហបុរី គឺជាអ្នកនាំចូលខ្សាច់ដ៏សំខាន់បំផុតពីប្រទេសកម្ពុជា ហើយហេតុនេះមានឱកាស កំណត់គោលនយោបាយដែលអាច កែលម្អបានច្រើននូវអភិបាលកិច្ចនៃវត្ថុធាតុដើមនេះ ។

តួនាទីរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងការនាំចូល ខ្សាច់របស់ប្រទេស

ពេលដែលវាជាក់ច្បាស់ថា ប្រទេសសិង្ហបុរីគឺជាអ្នកនាំចូលខ្សាច់របស់ប្រទេស កម្ពុជា តួនាទីជាក់លាក់របស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងការនាំចូល ខ្សាច់

xxv អ្នកអានមិនបានសំគាល់ឃើញពីការខុសគ្នារវាងតួលេខឆ្នាំ 2008 និងតម្លៃប៉ាន់ស្មានការនាំចេញខ្សាច់ពីខេត្តកោះកុងទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរីសំរាប់ឆ្នាំ 2009 ដូចបានជម្រាបជូននៅទំព័រ 16 ។ ការប៉ាន់ស្មាន ដោយតួលេខវិភាគសាធារណៈ ផ្អែកទៅលើព័ត៌មានដែលអាចមានប្រសើរបំផុត ។ តួលេខវិភាគសាធារណៈ សូមស្វាគមន៍រាល់ការបញ្ជាក់ពីរដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសសិង្ហបុរីលើ ស្ថិតិពាណិជ្ជកម្ម ពិតប្រាកដ ។

ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍របស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី យថាប្រភេទបន្ថែមសំរាប់ការផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់មកទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍

មិនមានភាពច្បាស់លាស់ទេ ។ រដ្ឋាភិបាលបានប្រាប់គ្រូបលវិភាគលើសពីអ្វីដែលនៅក្នុងខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ថា “ការនាំចូលខ្សាច់ទៅកាន់ ប្រទេសសិង្ហបុរី ត្រូវបានធ្វើឡើងផ្អែក តាមល្បែងដ្ឋានពាណិជ្ជកម្ម ។ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី មិនមែនជាភាគីមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀង ឬកិច្ចសន្យាសំរាប់ ការនាំចូលខ្សាច់ណាមួយឡើយ”¹⁷⁵ ទោះយ៉ាងណា គ្រូបលវិភាគលើស បានឃើញឯកសារបី សំណុំ ដែលបង្ហាញថារដ្ឋាភិបាលខ្លួនឯងទិញខ្សាច់ ។

ទីមួយ ក្នុងអំឡុងពេលពិភាក្សាក្នុងសភាពិតប្រាកដសំរាប់ រដ្ឋាភិបាលដើម្បីផ្គត់ផ្គង់សំភារៈសំណង់ ដើម្បីធ្វើឱ្យមានស្ថេរភាពទីផ្សារក្នុងស្រុក តំណាង រដ្ឋាភិបាលម្នាក់បានបញ្ជាក់ថា “... ក្នុងឋានៈជាអ្នកអភិវឌ្ឍន៍ និងជាម្ចាស់គម្រោង រដ្ឋាភិបាលនឹងជួយអ្នកម៉ោការដោយការរួមចំណែករហូតដល់ 75% នៃកំណើនតម្លៃខ្សាច់ និងក្រាសិត” ។¹⁷⁶

ទីពីរ គេហទំព័ររដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី បានរៀបរាប់លំអិតអំពីការស្នើសុំដែលចេញដោយក្រុមប្រឹក្សា រៀបចំផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍ (ក្រុមប្រឹក្សា គ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋាភិបាលស្ថិតក្រោមក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ¹⁷⁷) សុំការផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់សំរាប់គម្រោងសាងសង់¹⁷⁸ សំណើទាំងនេះបង្ហាញថា អ្នកម៉ោការត្រូវតែចុះបញ្ជីដើម្បីផ្គត់ផ្គង់សំភារៈសំណង់មូលដ្ឋានជាមួយនិង

“ការនាំចូលខ្សាច់មកកាន់ ប្រទេសសិង្ហបុរី ត្រូវបានធ្វើឡើងលើមូលដ្ឋានពាណិជ្ជកម្ម ។ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី មិនមែនជាភាគីមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀង ឬកិច្ចសន្យាណាមួយសំរាប់ការនាំចូលខ្សាច់ឡើយ” ។

ការឆ្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ចំពោះបណ្តាសំណួរពីគ្រូបលវិភាគលើសអំពីតួនាទីរបស់រដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់

BCA និងផ្តល់ខ្សាច់ពី “ប្រភពដែលទទួលបានការអនុញ្ញាត” ។ ពួកគេត្រូវ មានភស្តុតាងជាឯកសារពីអាជ្ញាប័ណ្ណសម្បទាន និងទីតាំងនៅក្នុងប្រទេសប្រភពដើម លិខិតអនុញ្ញាតនាំចេញ និងធ្វើការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់ បរិស្ថាន ។¹⁷⁹

ទីបី គ្រូបលវិភាគលើសបានឃើញកិច្ចសន្យាមួយរវាង JTC និងក្រុមហ៊ុននាំចូលខ្សាច់ ដើម្បីទិញខ្សាច់ពីប្រទេសកម្ពុជា ស្របពេលនេះដែរ បណ្តាប្រភព ឧស្សាហកម្មជាច្រើននៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរី និងប្រទេសកម្ពុជាបានអះអាងថា ខ្សាច់ដែលបាននាំចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានទិញដោយ JTC ។¹⁸⁰ នៅក្នុងអំឡុងពេលរបស់ខ្លួននាខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីបានធានាសរសេរថា “ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី មិនមែនជាភាគីមួយនៃ កិច្ចព្រមព្រៀង ឬកិច្ចសន្យាណាមួយ សំរាប់ការនាំចូលខ្សាច់ឡើយ ។ JTC ដែលជាក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងមួយស្ថិតក្រោមក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និង ឧស្សាហកម្មនៃរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់ ដែលជាអង្គការពាណិជ្ជកម្ម ទៅលើមូលដ្ឋានពាណិជ្ជកម្ម ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់សំរាប់ ការរុករានដី និងការងារអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងទៀត ។ អ្នកផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់ទាំងនេះ ទិញខ្សាច់ពីម្ចាស់សម្បទានខ្សាច់ក្នុងតំបន់នៅប្រទេសប្រភពដើមផ្សេងៗ ។ ម្ចាស់សម្បទានទាំងនេះ កំណត់ទីតាំងប្រភពធនធាន និងធ្វើការដកស្រង់ធនធាន ” ។¹⁸¹ ការពិតគឺថា រដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជាក់ថា ខ្លួនមិនមែនជាភាគីនៃ កិច្ចព្រមព្រៀងណាមួយសំរាប់ ការនាំចូលខ្សាច់ ហើយនៅក្នុងប្រយោគបន្ទាប់និយាយថា JTC ចូលរួមក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់

ការវិនិយោគ ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ។ ប្រទេសសិង្ហបុរីបាននាំចូលខ្សាច់រហូតដល់ 250,000 - 300,000 ក្នុងមួយខែពីកោះវិរុដរបស់ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី រហូតដល់ឆ្នាំ 2007 នៅពេលដែលពាណិជ្ជកម្មនេះត្រូវបានបញ្ឈប់ មួយផ្នែកដោយសារការបាត់បង់ កោះជាច្រើននិងបាត់បង់រាង

www.pbase.com/bncomarow

ហាក់បីដូចជាថ្នាក់ដឹកនាំ គិតថា ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រង គឺជាអង្គការផ្សេងពីរដ្ឋាភិបាល ។ ទោះយ៉ាងណា ដោយ JTC, BCA និងក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍ ស្ថិតនៅក្នុងមួយភ្នាក់ងារបណ្តា ក្រសួងរដ្ឋាភិបាលជាលាក់ តូចលើតំណែលដើម្បីដាក់ថា រដ្ឋាភិបាលគួរតែមានការទទួលខុសត្រូវសំខាន់ៗចំពោះ សកម្មភាពរបស់ពួកគេ ។

ចុងក្រោយ អាជ្ញាប័ណ្ណធ្វើអាជីវកម្ម និងនាំចេញច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជាពីរ មានហត្ថលេខា និងត្រារបស់តំណាងនៃស្ថានទូតប្រទេសសិង្ហបុរីប្រចាំ ប្រទេសកម្ពុជា ។ តួបលើតំណែលមិនមានការយល់ដឹងច្បាស់លាស់ អំពីសារៈសំខាន់នៃត្រានេះ ដូចបាន ពិភាក្សាបន្ថែមទៀតនៅក្នុងទំព័រ 13 ខាងលើ ។

ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីចំពោះចេរភាព

ផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសេដ្ឋកិច្ចសង្គមអវិជ្ជមានដែលបណ្តាលឱ្យមានក្នុងតំបន់ដោយការ នាំចូលខ្លួនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ហាក់បីដូចជាផ្ទុយ ទាំងស្រុងនឹងជំហររបស់ខ្លួន

ប្លង់អភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចេរភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ 2009 ។

ក្នុងឋានៈជាអ្នកនាំមុខក្នុងតំបន់សំរាប់ការ អភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចេរភាព ។

ប្លង់អភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចេរភាពរបស់ ប្រទេសសិង្ហបុរី "ប្រទេសសិង្ហបុរីរស់រវើក និងរស់រាន : យុទ្ធសាស្ត្រសំរាប់

ការរីកចម្រើនប្រកបដោយចេរភាព" បង្ហាញពីគោលដៅរបស់រដ្ឋាភិបាល

ក្នុងការផ្តល់ឱ្យនូវតម្លៃអភិវឌ្ឍន៍ការ ប្រើប្រាស់ធនធានប្រកបដោយចេរភាព

នៅក្នុងព្រំដែនជាតិរបស់ខ្លួន និងឆ្លើយតបទៅនឹងការខ្វះខាតធនធានជា

សកល ។¹⁸² ការខុសឆ្គងនានារបស់ រដ្ឋាភិបាលទៅកាន់របាយការណ៍នេះ

នាំឱ្យដឹងថា "យើងចង់អភិវឌ្ឍន៍ ប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងវិធីប្រកបដោយ

ចេរភាពមួយ ហេតុនេះជំនាន់ក្រោយៗរបស់ប្រជាជនសិង្ហបុរី ក៏អាចរីករាយច

រានដោយនឹងទាំងការរីកចម្រើនសេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថានរស់នៅល្អ ។ ប្រសិនបើយើងធ្វើឱ្យ

រដ្ឋទីក្រុងរបស់យើងរីកចម្រើននៅក្នុងវិធីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ស្អាត និងពណ៌បៃតង ហើយប្រសិនបើយើងម្នាក់ៗមានការ យល់ដឹងពីបរិស្ថានកាន់តែច្រើននៅក្នុងវិធីដែលយើង

រស់នៅ ធ្វើការ លេងកំសាន្ត និងទំនាក់ទំនង នោះយើងទាំងអស់នឹងរួមចំណែកជាផ្នែកមួយក្នុង ការការពារបរិស្ថានជាសកល" ។¹⁸³

យុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការសកម្មភាពជីវចំរុះថ្នាក់ជាតិរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដែលត្រូវបានចាប់ដំណើរក្នុងឆ្នាំ 2009 ផងដែរ ណែនាំខ្លួនឯងថាជាផែនការ មេដើម្បីជំរុញឱ្យមានការអភិវឌ្ឍជីវចំរុះ តាមរយៈ "គំរោងការណ៍ជាក់ស្តែង" និង "ដំណោះស្រាយតែមួយគត់" ដើម្បីបំពេញតាមការប្តេជ្ញាចិត្តថ្នាក់ តំបន់ និងជាអន្តរជាតិរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដែលជាចំបងគឺអនុសញ្ញាស្តីពីជីវចំរុះជីវសាស្ត្រ ។¹⁸⁴

នៅក្នុងខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2010 និងធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះ កិច្ចប្រជុំបណ្តាទីក្រុងលើពិភពលោករៀងរាល់ពីរឆ្នាំ ដោយមានប្រធានបទ "ទីក្រុងដ៏រស់រវើក និងប្រកបដោយចេរភាពសំរាប់អនាគត" ដែលផ្តោត ទៅលើភាពជាអ្នកនាំមុខ អភិបាលកិច្ច និងការបង្កើតឱ្យមានសហគមន៍ដ៏រស់រវើក និងប្រកបដោយចេរភាព ។¹⁸⁵ នៅពីក្រោយពីជាអ្នកនាំមុខផ្នែក បរិស្ថាន

ប្រទេសសិង្ហបុរីដឹងពីការទទួលខុសត្រូវក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធានក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ដើម្បីជួយប្រទេសផ្សេងទៀតនៅក្នុងតំបន់ ដូច

ដែលរដ្ឋមន្ត្រីម្នាក់បាននិយាយអំពីកិច្ចពិភាក្សាសភាពថា " នោះតែងតែជាកំរោងការណ៍របស់យើង - ដូចអ្នកជិតខាង ដោយសារយើងជឿជាក់ថា

ភាពរុងរឿងរបស់ពួកគេ គឺល្អសំរាប់យើងផងដែរ" ។¹⁸⁶ នៅក្នុងអ៊ីម៉ែលរបស់ខ្លួននាខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីបានសរសេរថា

"ប្រទេសសិង្ហបុរីប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះការការពារបរិស្ថានជាសកល... ប្រទេសសិង្ហបុរីមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់លើបញ្ហាការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចេរភាព ដូចជា សហប្រតិបត្តិការជាអន្តរជាតិនៅក្នុងការការពារជីវចំរុះក្នុងទីក្រុង និងដោះស្រាយចំពោះការខានធ្វើបាបបង្កព្រំដែនផងដែរ" ។¹⁸⁷

តើការប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះចេរភាពរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីត្រូវបានធ្វើឱ្យអន្តរាយដែរឬទេ?

ទោះយ៉ាងណា ការពិនិត្យកាន់តែជិតជិតទៅលើគោលនយោបាយទាំងនេះ បង្ហាញពីភាពខុសគ្នាដ៏គួរឱ្យខានរវាងការឆ្លើយតបតាមចំណង់របស់ ប្រទេសសិង្ហបុរី ទៅនឹងការខ្វះខាតធនធានជាសកល និងតថភាពបញ្ញត្តិច្បាប់របស់ខ្លួន ។

មិនមានប្លង់អភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចេរភាព យុទ្ធសាស្ត្រ និង ផែនការសកម្មភាពជីវចំរុះថ្នាក់ជាតិ តម្រូវឱ្យមានការស៊ើបអង្កេតបរិស្ថាន ឬសង្គម នៅពេលរកប្រភពធនធានវត្ថុធាតុដើម (ដូចជាខ្យាច់) ឆ្ងាយពីព្រំដែនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ។ នៅក្នុងអ៊ីម៉ែលរបស់ខ្លួននាខែ

មេសា ឆ្នាំ 2010 រដ្ឋាភិបាលបានសរសេរថា "យើងតែងតែទទួលបាន ការនាំចូល ខ្យាច់ត្រូវតែអនុវត្តតាមច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិ ព្រមទាំងតម្រូវការពាក់ព័ន្ធ រួមទាំងបញ្ញត្តិនៃច្បាប់បរិស្ថានរបស់ប្រទេសប្រកបដោយចេរភាពផងដែរ" ។¹⁸⁸

អ៊ីម៉ែលបានបន្តថា "... គយរបស់យើងបានដាក់អនុវត្តនីតិវិធីពិនិត្យ និងស៊ើបអង្កេតការនាំចូលទំនិញនៅចំណុចនៃការនេរ ។ យើងក៏តម្រូវឱ្យអ្នកផ្គត់ផ្គង់ ខ្យាច់ចំពោះគម្រោងការរុករានដី ឱ្យបង្ហាញឯកសារផ្សេងៗ

និងអាជ្ញាប័ណ្ណពីប្រទេសប្រកបដោយចេរភាព ហើយពួកគេនឹងត្រូវបានដោះស្រាយ ប្រសិនបើមាន ភាពមិនស្របគ្នា ឬភាពមិនច្របូកច្របល់" ។

នេះបង្ហាញឱ្យឃើញតែបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ដែលតូចលើតំណែលអាច រកឃើញថាគ្រប់គ្រងការរុករានប្រភពធនធាន និង នាំចូលខ្យាច់តែប៉ុណ្ណោះ ។

បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីការនាំចូល និងនាំចេញរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី (2003) ចែងថា "ទំនិញទាំងឡាយស្ថិតក្រោមការ គ្រប់គ្រងលើការនាំចេញរបស់ប្រទេសនាំចេញ" ។¹⁸⁹

នៅក្នុងខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2009 ដោយសារមានការអាក់ខានផ្គត់ផ្គង់សំភារៈ សំណង់ពីប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីនៅក្នុងឆ្នាំ 2007 វិសោធនកម្មច្បាប់ត្រូវបាន អនុម័តឱ្យសេចក្តីព្រាងច្បាប់របស់អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់

ដែលផ្តល់សិទ្ធិអំណាចច្បាប់ដល់ BCA ទៅលើអ្នកនាំចូលសំភារៈសំណង់ ។ ដោយស្ថិត ក្រោមគ្រោងការណ៍ផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណនេះ

អ្នកផ្គត់ផ្គង់ត្រូវតែបំពេញតាមបទដ្ឋានគុណភាពយ៉ាងមធ្យម ដាក់ពាក្យសុំលិខិតអនុញ្ញាតនាំចូលសំរាប់ការ បញ្ជូននិមួយៗ

អ៊ីម៉ែលដែលបានទទួលដោយតួបលើតំណែលពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 22 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

និងអាចធ្វើឱ្យប្រាកដថាមាន " ភាពបត់បែនផ្នែកផ្គត់ផ្គង់តាមរយៈផែនការបន្តអាជីវកម្ម" ។¹⁹⁰ ចាប់តាំងពីមានវិសោធនកម្មនេះ BCA ដែលជាភ្នាក់ងារទទួលខុសត្រូវចំពោះការគ្រប់គ្រង បទដ្ឋាននាំចូលរួមផ្នែកសំណង់ បានកំណត់របបត្រួតពិនិត្យដំណាក់កាលសំរាប់ការធានាគុណភាព។¹⁹¹ ក្នុងការរៀបចំត្រួតពិនិត្យ ក្រុមហ៊ុននាំចូលត្រូវផ្តល់លំអិតពីទីតាំងរុករករ៉ែ និងប្រតិបត្តិការ។¹⁹² ទោះយ៉ាងណា មិនដូចជាការស្នើសុំលទ្ធកម្មរបស់ ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើទេ តម្រូវការត្រួតពិនិត្យរបស់ BCA មិនរំពឹងឱ្យបណ្តាក្រុមហ៊ុនផ្តល់នូវភស្តុតាងពី ការវាយតម្លៃបរិស្ថាន ឬលិខិតអនុញ្ញាតនាំចេញឡើយ។¹⁹³

ក្នុងលទ្ធផលនៃមិនអាចបញ្ជាក់ថា ភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលមួយណាទទួលខុសត្រូវចំពោះ ការគ្រប់គ្រងការនាំចូលខ្សាច់សំរាប់រុករានដី ដូចដែលបាន ប្រឈមសំរាប់ការសាងសង់ឡើយ។ ការស្នើសុំលទ្ធកម្មខ្សាច់សំរាប់ការរុករានដី មិនត្រូវបានរាយបង្ហាញលើគេហទំព័ររបស់រដ្ឋាភិបាល ហើយគ្មាន បញ្ញត្តិនៃច្បាប់មានតម្លៃស្នើសុំការនាំចូលទាំងនេះត្រូវបានរកឃើញឡើយ។ ទោះយ៉ាងណា នៅក្នុងអ៊ីម៉ែលរបស់ខ្លួនទៅ មេសា ឆ្នាំ 2010 រដ្ឋាភិបាលបានសរសេរ " JTC តម្រូវឱ្យអ្នកផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់របស់ខ្លួនទាំងអស់ អនុវត្តតាមនីតិវិធីស្របច្បាប់ក្នុងតំបន់ដើម្បីដឹកស្រង់ធនធាន ឬដឹកជញ្ជូន ខ្សាច់ពីប្រភព ដោយមិនបណ្តាលឱ្យមានផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានដល់បរិស្ថាន ហើយស្របតាមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន។ JTC ក៏រំលឹក ជាទៀងទាត់ដល់អ្នកផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់របស់ខ្លួនអំពីផលវិបាកពីកិច្ចសន្យាធនធាន ប្រសិនបើពួកគេមិនអនុវត្តបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ និងការពារម្តីបរិស្ថាន នៅក្នុង ប្រទេសប្រកបដោយជោគជ័យ" ។¹⁹⁴

កាតព្វកិច្ចជាអន្តរជាតិរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី

ដោយសារតែតម្រូវការរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីថា បណ្តាក្រុមហ៊ុនដែលបានចុះបញ្ជីនៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរីត្រូវតែអនុវត្តតាមច្បាប់ជាតិនៃ រដ្ឋប្រភពដើម បណ្តាក្រុមហ៊ុនប្រទេសសិង្ហបុរីទាំងអស់ដែលប្រតិបត្តិការនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវតែអនុវត្តតាមច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា។ នេះមិនគិត ថាទីពឹងពួកគេកំពុងប្រតិបត្តិការដោយស្ថិតក្រោមកិច្ចសន្យាជាមួយភ្នាក់ងារ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីដែរឬអត់នោះឡើយ។ ច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា រួមមាននូវការការពារបរិស្ថាន និងសង្គមដូចបានរៀបរាប់ខាងលើក្នុងជំពូក 4 ដូចជា អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌ ទោះបីជាប្រទេស សិង្ហបុរីខ្លួនឯងមិនបានផ្តល់សេចក្តីសន្យាសិទ្ធិមនុស្សនេះក៏ដោយ។

នាវាត្រូវបានធានាថាមកដល់កំពង់ផែប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។ កោះជុំរុក នៅលើតំបន់រុករានដីធំបំផុតរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី អាចមើលឃើញតាមផ្នែកសាវតា។

"បណ្តារដ្ឋនឹងចាត់វិធានការណ៍ទាំងអស់ដែលចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដថាបណ្តាសកម្មភាពស្ថិតក្រោម យុត្តាធិការ ឬការគ្រប់គ្រងរបស់ពួកគេ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមិន ត្រូវបណ្តាលឱ្យមានការខូចខាតដោយការបំពុលដល់រដ្ឋផ្សេង ទៀត និងបរិស្ថានរបស់ពួកគេ" ។

មាត្រា 194(2) នៃអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិសមុទ្រ

ទោះយ៉ាងណាប្រទេសសិង្ហបុរីបានផ្តល់សេចក្តីសន្យាស្របច្បាប់ (CBD) និងអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិសមុទ្រ (UNCLOS) ។^{xxvi} ទាំងនេះផ្តល់ឱ្យរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី និងប្រទេសរបស់ខ្លួននូវការទទួលខុសត្រូវដូចគ្នានឹងប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងការការពារ ប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីសមុទ្រ និងទប់ស្កាត់ការធ្លាក់ចុះបរិស្ថាននៅក្នុងទឹកប្រទេសរបស់ខ្លួន ក៏ដូចជាបរិស្ថានសមុទ្រជារួម - ដូចជាការបូមខ្សាច់នៅក្នុងទឹក របស់ប្រទេសកម្ពុជាដែរ។¹⁹⁵ មាត្រា 194 (2) នៃ UNCLOS ចែងថា

"បណ្តារដ្ឋនឹងចាត់វិធានការណ៍ទាំងអស់ដែលចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដ ថាបណ្តាសកម្មភាពស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការ ឬការគ្រប់គ្រងរបស់ពួកគេ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមិនត្រូវបណ្តាលឱ្យមានការខូចខាតដោយការបំពុល ដល់រដ្ឋផ្សេងទៀត និងបរិស្ថានរបស់ពួកគេ"។ មាត្រា 235(2) បន្តបញ្ជាក់ថា "រដ្ឋត្រូវធ្វើឱ្យប្រាកដថា អាចទទួលបានបណ្តឹងលើវិ យោងតាម ប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ពួកគេ សំរាប់ការផ្តល់សំណងភ្លាមៗ និងគ្រប់គ្រាន់ ឬជំនួយផ្សេងទៀតយោងលើការខូចខាតដែលបណ្តាលមកពីការបំពុលបរិស្ថាន សមុទ្រដោយរូបវន្តបុគ្គល ឬសិទ្ធិបុគ្គលដោយស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ពួកគេ"។ កាតព្វកិច្ចទាំងនេះរួមមាន ការការពាររាល់ប្រភេទការបំពុល សមុទ្រទាំងអស់ (រួមទាំងប្រតិបត្តិការនៅជ្រលងសមុទ្រដូចជាការបូមខ្សាច់ជាដើម) ដែលមាត្រា 198, 199, 204 និង 206 នៃ UNCLOS តម្រូវឱ្យមាន EIAs យុទ្ធសាស្ត្រសម្រាល និងផែនការត្រួតពិនិត្យ។¹⁹⁶

តម្រូវការសំរាប់ប្រទេសសិង្ហបុរីក្នុងការរកប្រភព ធនធានខ្សាច់របស់ខ្លួនប្រកបដោយចេរភាព

ក្នុងលទ្ធផលនៃការធ្វើជាក់ថា ប្រទេសសិង្ហបុរីត្រូវតែទទួលយកការទទួលខុសត្រូវចំពោះ ផលប៉ះពាល់ក្នុងតំបន់នៃការប្រើប្រាស់ខ្សាច់របស់ខ្លួន។ ឯកសារ របាយការណ៍នេះបង្ហាញថា បណ្តាក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី កំពុងរុករកធនធានខ្សាច់ពីសមុទ្រខ្សាច់ដែលមានទីតាំងនៅក្នុងតំបន់ការពារ ឬ ក្បែរលំនៅដ្ឋានដែលមានសារៈសំខាន់ជាអន្តរជាតិ ដោយមិនគិតពីជីវភាពរស់នៅក្នុងតំបន់។ ប្រតិបត្តិការបូមខ្សាច់នេះ ហាក់បីដូចជាមិនស្របតាមការ ការពារផ្លូវច្បាប់ផ្នែកបរិស្ថាន និងសេដ្ឋកិច្ចសង្គមរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ពួកវារហូតបីដូចជាមិនស្របតាមកាតព្វកិច្ចផ្តល់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរីដោយ ស្ថិតក្រោម UNCLOS និង CBD ។ ជាងនេះទៀត របាយការណ៍នេះបានបង្ហាញជាសង្ខេបនូវការខូចខាតតម្លាភាពនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អំពីកន្លែង ដែលប្រាក់ចំណូលរកបានដោយវិស័យខ្សាច់នឹងចូលទៅកាន់រតនាគារជាតិ។ ដោយសារប្រទេសវៀតណាមនឹងហាមរាល់ការនាំចេញខ្សាច់ទាំងអស់ចាប់

xxvi ប្រទេសសិង្ហបុរីបានផ្តល់សេចក្តីសន្យាស្របច្បាប់ CBD នៅក្នុងឆ្នាំ 1995 ហើយបានចូលជាមេមត់នៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរីនៅឆ្នាំ 1996 ។ UNCLOS ត្រូវបានផ្តល់សេចក្តីសន្យាស្របច្បាប់ និងចូលជាមេមត់នៅថ្ងៃ ដូចគ្នានៅក្នុងឆ្នាំ 1994 ។

ពីខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2010 នោះប្រទេសកម្ពុជា
ប្រហែលជាអាចក្លាយជាប្រភពខ្សាច់កាន់តែមានសារៈសំខាន់សំរាប់ប្រទេសសិង្ហបុរី ។

ភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ
បង្កើតចម្ងល់អំពីការកែតម្រូវការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីធានាបានថា
ក្រុមហ៊ុនបំពេញបាន តាមតម្រូវការរបស់ពួកគេ ដើម្បីអនុវត្តតាមច្បាប់ប្រទេសប្រភពដើម
ដែលករណីនេះគឺច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជាមានប្រសិទ្ធិភាពយ៉ាងណា ។ នេះគឺជាការ
សំខាន់សំសេសដែលថា បរាជ័យនៃបញ្ញត្តិនៃច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា
ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងកំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ចធនធានធម្មជាតិ ត្រូវបានកត់ត្រា
ទុកបានយ៉ាងល្អ ដោយរួមទាំងដោយគ្រូបង្វែរវិធានធនធានផងដែរ ។ ជាតួយ៉ាងនេះ
រដ្ឋាភិបាលដែលមានការទទួលខុសត្រូវ គួរទាមទារឱ្យបណ្តាក្រុមហ៊ុន
របស់ខ្លួនមានការព្យាយាមបន្ថែមទៀត ក្នុងការការពារថែរក្សាសុវត្ថិភាពបរិស្ថាន
និងសង្គម ។ ដូចដែលភស្តុតាងមួយចំនួនបង្ហាញអំពី ប្រសិនបើ
ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងស្ថិតក្រោមរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីខ្លួនឯង
កំពុងធ្វើលទ្ធកម្មខ្សាច់នាំចេញពីប្រទេសកម្ពុជា នោះអាជ្ញាធរប្រទេសសិង្ហបុរី ត្រូវតែ
ចាត់វិធានការណ៍បន្ថែមផងដែរ ដើម្បីស៊ើបអង្កេតការពាក់ព័ន្ធជាក់ស្តែងដោយផ្ទាល់
នឹងការបំពានជាបន្តបន្ទាប់នៃការការពារទាំងនេះដោយបណ្តា
ក្រុមហ៊ុនដែលពួកគេចុះកិច្ចសន្យា ។ ប្រសិនបើការវាយតម្លៃផលប៉ះ
ពាល់បរិស្ថានត្រូវបានដាក់ជូនរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីដូចដែលតម្រូវដោយការ
ស្នើសុំលទ្ធកម្មមួយចំនួន ឯកសារទាំងនេះគួរតែបានបង្ហាញថា
សម្បទានមិនបានអនុវត្តតាមច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា ។ នេះលើកឡើងនូវការបាត់បង់ធនធាន
អំពីថាតើកិច្ចសន្យាលទ្ធកម្មបែបនេះ គួរតែត្រូវបានដោះស្រាយដំបូងគេដែរឬអត់ ។

ចម្ងល់អំពីចេរភាពនៃការរុករកធនធានខ្សាច់ពីតំបន់
ត្រូវបានលើកឡើងរួចហើយនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ។
នៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាសភាក្នុងឆ្នាំ 2007 បន្ទាប់ពីបំរាមរបស់ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី

វាហាក់បីដូចជាថា ឃ្លាមួយត្រូវបានបន្ថែមទៅក្នុងការស្នើសុំផ្តល់ខ្សាច់
ដែលតម្រូវឱ្យវាត្រូវបានរុករក ប្រកបដោយចេរភាព
ហើយឱ្យអ្នកផ្គត់ផ្គង់ផ្តល់នូវរបាយការណ៍វាយតម្លៃផលប៉ះ
ពាល់បរិស្ថានដើម្បីធ្វើឱ្យវាមានចេរភាព ។ កិច្ចពិភាក្សាបានសន្និដ្ឋានថា
រដ្ឋាភិបាល "... មិនបានឃើញពីតម្រូវការ
ឬមិនឃើញថាសមរម្យសំរាប់យើងកំណត់លក្ខខណ្ឌលើអ្នកនាំចេញ
នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសនាំចេញឡើយ ។ អ្នកនាំចេញ
មិនមែនរុករកវិធីសំរាប់ការនាំចេញទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរីឡើយ" ។¹⁹⁷
វិសោធនកម្មថ្មីៗលើក្របខណ្ឌច្បាប់របស់ BCA សំរាប់ ការនាំចូលខ្សាច់
ឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការធានាឱ្យបានចេរភាពរដ្ឋកិច្ចសំរាប់វិស័យសំណង់ក្នុងប្រទេស
គឺជាភស្តុតាងថា រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី
អាចឆ្លើយតបយ៉ាងសកម្មចំពោះការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពទីផ្សារ ។
ដូចគ្នានេះដែរ តាមរយៈការដោះស្រាយការរំខានតាមព្រំដែន រដ្ឋាភិបាលប្រទេស
សិង្ហបុរីបានបង្ហាញថា ខ្លួនអាចសម្របសម្រួលបានដោយជោគជ័យនូវការផ្លាស់ប្តូរ
គោលនយោបាយបរិស្ថានក្នុងតំបន់ ទៅលើបញ្ហាដែលស្ថិតនៅក្រៅ
ព្រំដែនជាតិរបស់ខ្លួន ។

ការពឹងផ្អែករបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីលើពាណិជ្ជកម្មវត្ថុធាតុដើមក្នុងតំបន់សំរាប់ការ
អភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន ផ្តល់ឱ្យរដ្ឋាភិបាលនូវឱកាសស្វែងរក
ជម្រើសយ៉ាងសកម្មសំរាប់ការរកប្រភពធនធានប្រកបដោយចេរភាព ។
ជំហរនេះ នឹងមិនត្រឹមតែធ្វើឱ្យប្រាកដថា អាជ្ញាធរគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន
កំពុង បំពេញការទទួលខុសត្រូវស្របច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងប្រតិបត្តិការនៃបណ្តា
ក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីនៅខាងក្រៅព្រំដែនជាតិរបស់ខ្លួន តែវានឹងធ្វើឱ្យ
ប្រាកដថាប្រទេសសិង្ហបុរីកំពុងបំពេញកាតព្វកិច្ចផ្ទាល់របស់ខ្លួន
ស្ថិតក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ ហើយស្របពេលនេះដែរ
ធ្វើឱ្យរដ្ឋាភិបាលបង្ហាញបានពី ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ខ្លួនចំពោះចេរភាពបរិស្ថានផងដែរ ។

ការប្តូរខ្សាច់ដែលកើតឡើងនៅខាងក្នុងជម្រកសត្វព្រៃតាមស្រោប និងតំបន់ស្រាវជ្រាវកោះកាពី ត្រូវបានថតនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា ។ លំនៅនេះ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជា
មើលដែលមានសារៈសំខាន់ជាអន្តរជាតិ និងជាលំនៅរបស់ប្រភេទពូជរងគ្រោះថ្នាក់ជាច្រើន ។

សម្រេចដោយស្រី

គូបលីតណេស

អន្ទាក់ក្តាមអត់បានការ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា ប្រជាជនសាខាក្នុងតំបន់បានប្រាប់គូបលីតណេសថា ពូជត្រី និងមីនមិនផលក្តាមត្រូវបានបង្កើតដំបូង ចាប់តាំងពីការបូមខ្សាច់បានចាប់ផ្តើម។

ស្របពេលជាមួយគ្នានេះ ប្រទេសសិង្ហបុរីអាចជួយដល់ភាពជាអ្នកនាំមុខរបស់ខ្លួននៅក្នុងអភិបាលកិច្ចល្អក្នុងតំបន់ ដោយអនុវត្តការធ្វើសវនកម្មហិរញ្ញវត្ថុប្រកបដោយតម្លាភាពលើរាល់អង្គការរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា។

គូបលីតណេសបានរៀបចំកិច្ចប្រជុំមួយជាមួយតំណាងរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ដែលក្នុងនោះយើងបានព្រមព្រៀងបង្ហាញលទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេតដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងរបាយការណ៍ នៅក្នុងឆ្នាំ 2010 សំរាប់ពិភាក្សារបន្ថែមទៀត។ ជាអកុសល នៅពេលគូបលីតណេសបានព្យាយាមរៀបចំកិច្ចប្រជុំតាមដាននៅក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 តំណាងរដ្ឋាភិបាលបានឆ្លើយតបថា :

“សូមអរគុណអ្នកសំរាប់ចំណាប់អារម្មណ៍របស់អ្នកក្នុងការបង្កើតកិច្ចប្រជុំជាលើកទីពីរជាមួយយើង។ យើងដឹងថាចំណាប់អារម្មណ៍របស់អ្នក គឺស្ថិតក្នុងការពិភាក្សាពិធីសម្រាប់កម្ពុជានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ការនាំចូលខ្សាច់របស់យើង គឺជាសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មបរិសុទ្ធមួយដែលយើង តំរូវឱ្យអ្នកមើលការអនុវត្តតាមច្បាប់របស់ប្រទេសប្រភពដើម។

ដូចដែលយើងបានជួបប្រជុំគ្នាជាមួយនឹងគូបលីតណេសកាលពីខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំមុន ហើយបានផ្តល់ព័ត៌មានលើបញ្ហានេះហើយ យើងមិនមានព័ត៌មានថ្មីទៀតដើម្បីចែករំលែកទេ។ ហេតុនេះ យើងគិតថាកិច្ចប្រជុំមួយទៀតប្រហែលជា មិនចាំបាច់ទេ”។¹⁹⁸ គូបលីតណេសបានសរសេរលិខិតទៅកាន់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី BCA និង JTC ផងដែរ ដើម្បីស្នើសុំការឆ្លើយតបរបស់ពួកគេចំពោះលទ្ធផលរកឃើញសំខាន់ៗដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ។ ការឆ្លើយតបមួយត្រូវបានទទួលកាលពីថ្ងៃទី 22 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ហើយផ្អែកពាក់ព័ន្ធអាចមើលឃើញបាននៅក្នុងរបាយការណ៍ នេះ។

www.wildsingapore.com / Ric Tan

ស្មៅសមុទ្រ ផ្តល់សេវាប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីយ៉ាងសំខាន់។ វាលស្មៅសមុទ្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ពេលដែលវាលស្មៅដំបូងនៅក្នុងសមុទ្រមិនអាចខាងត្បូង កំពុងស្ថិតក្រោមការគំរាមកំហែងពីការបូមខ្សាច់។

6. ប្រធានខ្សាច់ :

ម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា - តើនេះជាជំនួយមានប្រសិទ្ធភាពដែរឬទេ?

រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មានប្រវត្តិដ៏យូរអង្វែងមួយនៃការប្រើប្រាស់ជំនួយរបស់ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិ ដើម្បីផ្តល់សេវារបស់រដ្ឋសំខាន់ៗដូចជា ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការថែទាំសុខភាព និងការអប់រំ ។ ចេញពីលទ្ធផលភ្លាមៗនៃសង្គ្រាមស៊ីវិលរបស់ប្រទេសកម្ពុជា នេះអាចជាការដោះសារបាន ។ ស្ទើរតែ 20 ឆ្នាំក្រោយមក នេះមិនអាចជាការដោះសារបានឡើយ ។

ជាមួយនឹងតម្រូវការមូលដ្ឋានរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវបានគាំទ្រដោយជំនួយ ពួកវាជំនួយយោបាយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មានសេរីភាពធ្វើអាជីវកម្មទ្រព្យរបស់រដ្ឋសំខាន់ៗជាដាច់ខាត ផ្ទាល់ខ្លួន និងគាំទ្រគ្រួសារអំណាចផ្ទាល់របស់ ពួកគេ ។ ធនធានធម្មជាតិរបស់ប្រទេស - ដី ព្រៃ ទឹក ប្រេង ឆ្នេរសមុទ្រ ផលផលរបស់ប្រទេស - គឺជាប្រភពសំខាន់ប្រាក់ចំណូលក្រៅថវិកានេះ ។

សំរាប់អ្នកទាំងឡាយដែលមានអំនាច គ្មានការលើកទឹកចិត្តណាមួយឱ្យផ្លាស់ប្តូរទេ ។ វាធ្វើឱ្យត្រូវនឹងគំរូអាជីវកម្មរបស់ពួកគេបានល្អណាស់ ដើម្បីឱ្យ ជំនួយរបស់ម្ចាស់ជំនួយ គាំទ្រមុខងារមូលដ្ឋានរបស់រដ្ឋ ស្របពេលដែលពួកគេខ្លួនឯងចូលរួមក្នុងការហែកប្រៀបទ្រព្យសម្បត្តិ ។ នេះគឺជាមូលហេតុ ដែលរាល់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងអស់ដោយម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីកែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិរបស់ប្រទេសឱ្យបានជា ផលប្រយោជន៍ប្រជាជនកាន់តែច្រើន បានបរាជ័យ ។

បណ្តាម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មានភាពយឺតយ៉ាវ - ឬមិនមានចេតនាទទួលស្គាល់តថភាពនេះ ។ ឥឡូវនេះប្រវត្តិសាស្ត្រមានរយៈពេល 18 ឆ្នាំ ហើយនៃការចូលរួមរបស់ម្ចាស់ជំនួយក្នុងវិស័យគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ដែលមើលឃើញបាន តាមរយៈលំដាប់លំដោយនៃការសន្យាដែលមិនបានបំពេញផ្នែកអភិបាលកិច្ច ឆ្ពោះទៅកាន់ការទទួលខុសត្រូវ និងតម្លាភាព ។

ម្តាយ និងកូនម្នាក់ដើរកាត់សំណល់បាក់បែក ជាទីកន្លែងដែលផ្ទះរបស់ពួកគេស្ថិតនៅបន្ទាប់ពីការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ ដើម្បីធ្វើផ្លូវសំរាប់សណ្ឋាគារ ក្រុងព្រះសីហនុ ឆ្នាំ 2008 ស្របពេលដែលប្រទេសកម្ពុជាមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ខ្លាំងឆាប់ឆ្នាំៗនេះ អត្ថប្រយោជន៍នេះ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយរដ្ឋអាជីវកម្ម និងនយោបាយរបស់ប្រទេស ដោយទុកឱ្យប្រជាជនកាន់តែច្រើនក្រីក្រ ។

ឯកឧត្តម គាត ឈន់ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុរបស់ប្រទេសកម្ពុជា នៅចុងបញ្ចប់នៃកិច្ចប្រជុំវាងម្ចាស់ជំនួយ-រដ្ឋាភិបាល នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី 20 ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2007 ។

ប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មីៗនេះ គ្មានអ្វីផ្លាស់ប្តូរទេ ។ មួយខែមុនខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2008 វេទិកាសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDCF) និងមួយរយៈពេលខ្លីមុនការ បោះពុម្ពផ្សាយប្រទេសជាតិលក់ គួបលទ្ធិតណេសបានទាក់ទងបណ្តា ម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីកើនរំលឹកពួកគេ អំពីគ្រោះថ្នាក់នៃមហន្តរាយ ពីអំពើពុករលួយនៅក្នុងឧស្សាហកម្ម ដឹកស្រង់ធនធានដែលកំពុងមានការ កើនឡើងរបស់ប្រទេសនេះ ។ ដោយមាននូវគ្រោះថ្នាក់ជាក់ច្បាស់ ពាក់ព័ន្ធនឹង លាភហិរញ្ញវត្ថុដែលទទួល បានដោយចៃដន្យដែលអាចមាន គួបលទ្ធិតណេសបានស្នើដល់ បណ្តាម្ចាស់ជំនួយឱ្យធ្វើការផ្តល់ជំនួយ ជាលក្ខខណ្ឌនិងការចាត់ វិធានការណ៍ដោយរដ្ឋាភិបាល ឱ្យបំបាត់ចោលអំពើពុករលួយ និងជម្រុញឱ្យមានអភិបាលកិច្ចល្អនៅក្នុងវិស័យទាំងនេះ ។

លទ្ធផលមានស្តួចស្តើង ។ នៅឯកិច្ចប្រជុំបណ្តាម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ជាថ្មីម្តងទៀតបានបង្កើនទឹកប្រាក់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍របស់ពួកគេឱ្យប្រទេស កម្ពុជា ។ តួលេខផ្លូវការដែលបានលើកឡើង មានប្រមាណ 1 ពាន់លានដុល្លារអាមេរិក ។ តួលេខនេះ ធំស្មើតែស្មើនឹងប្រាក់ចំណូលក្នុងស្រុកទាំងមូល របស់ប្រទេសកម្ពុជា តាមរយៈរតនាគារជាតិសំរាប់ឆ្នាំដូចគ្នានេះ ។⁹⁹ សេចក្តីយោងតែមួយគត់អំពីឧស្សាហកម្មដឹកស្រង់ធនធានរបស់ប្រទេសនៅក្នុង បណ្តាចំណុចប្រសើរៗទាំងឡាយដែលបានបង្កើតឡើងវាងពេលនោះ និងកិច្ចប្រជុំបន្ទាប់ (ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2010) គឺដើម្បីបង្កើតប្រព័ន្ធនិយមដែល អាចទទួលបានជាសារពាណៈពិសេសរុករករ៉ែ ។ ស្ទើរតែ 18 ខែក្រោយមក ហើយមកទល់នឹងពេលដែលគួបលទ្ធិតណេសអាចមើលឃើញ គ្មាន ប្រព័ន្ធនិយមណាមួយត្រូវបានបង្កើតឡើងឡើយ ។

រឿងរ៉ាវនៃការបាត់បង់ខ្សាច់របស់ខេត្តកោះកុង គឺជាការចោទប្រកាន់មួយនៃការបរាជ័យនេះដោយសហគមន៍អន្តរជាតិ ដើម្បីដោះស្រាយឱ្យបាន សមរម្យនូវការចាប់ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋដោយក្រុមបុគ្គល ដែលមានទំនាក់ទំនងល្អមួយក្រុមតូច ។ អ្នកទាំងឡាយដែលគ្រប់គ្រងវិស័យនេះ ធ្វើបាន យ៉ាងប្រសើរ ។ គួបលទ្ធិតណេសបានស្នើសុំថា តម្លៃប្រចាំឆ្នាំនៃពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់នៅក្នុងខេត្តកោះកុងតែមួយគត់មាន 28.7 លានដុល្លារអាមេរិក ។ ស្របពេលនេះដែរ គ្មានវិធីណាមួយដើម្បីតាមដានថាតើកម្រៃស្រយូសារពិរិយខ្សាច់ដែលត្រូវបង់សំរាប់ឆ្នាំ 2009 នឹងទៅដល់រតនាគារជាតិដែរឬ អត់ ។ ជាផ្លូវ វាគឺជាជនក្រីក្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះផល ប៉ះពាល់នៃការចាប់យករបស់រដ្ឋនេះ ដោយមានការបាត់បង់នូវ ជីវភាពរស់នៅនិងបរិស្ថានឆ្នេរសមុទ្ររបស់ពួកគេ ។

Amnesty International

គូបស៊ីតពេលស

ការកាប់ឈើខុសច្បាប់នៅក្នុងជម្រកសត្វព្រៃភ្នំឱរ៉ាស់ ឆ្នាំ 2004 ។ សំរាប់រយៈពេល 15 ឆ្នាំក្នុងក្រោយ ម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា បានបរាជ័យធ្វើឱ្យរដ្ឋាភិបាលទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើពុករលួយកំរិតខ្ពស់ និងការបរាជ័យលើគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើអាជីវកម្មធនធានធម្មជាតិរបស់ប្រទេស ។

មានរឿងមួយទៀតនៅទីនេះផងដែរ :

នោះគឺការទទួលខុសត្រូវសារពើពន្ធរបស់ម្ចាស់ជំនួយចំពោះប្រជាជនក្នុងស្រុកផ្ទាល់របស់ពួកគេ ។ អ្នកជាប់ពន្ធ ក្នុងប្រទេសរបស់ម្ចាស់ជំនួយ ផ្តល់ប្រាក់របស់ពួកគេឱ្យរដ្ឋាភិបាលរបស់ពួកគេ ដោយរំពឹងទុកថាមូលនិធិអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវបានចំណាយលើការកាត់បន្ថយ ភាពក្រីក្រនៅក្រៅប្រទេស ។ ហើយនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសជាច្រើនដែលមានរដ្ឋាភិបាលកាន់តែស្ងួត ជំនួយរបស់ម្ចាស់ជំនួយបានសម្រេចគោលដៅនេះ កាន់តែច្រើន ។ តែការអនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គឺជាការគំរាមកំហែងដ៏អាក្រក់មួយ ។

ជួសឱ្យការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ មូលនិធិរបស់ម្ចាស់ជំនួយ ហាក់បីដូចជាកំពុងដោះស្រាយពុករលួយ ឱ្យចូលរួមក្នុងដំណើរការហែក ច្រវាក់ ទ្រព្យសម្បត្តិលក់ដុំ ។ បណ្តាម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេសហាក់បីដូចជាមិនមានឧបករណ៍ ឬបំណងផ្នែកនយោបាយដើម្បីឆ្លើយតបនឹងបញ្ហានេះទេ ។ ដោយមានទំហំមូលនិធិអភិវឌ្ឍន៍អាចទទួលបានមានកម្រិតនៅក្នុង បរិយាកាសសេដ្ឋកិច្ចនាពេលបច្ចុប្បន្ន ការផ្តល់ជំនួយដោយមិនមានតម្រូវការ កើតឡើងស្របគ្នាលើរដ្ឋាភិបាលទទួលជំនួយឱ្យគ្រប់គ្រងមានប្រសិទ្ធិភាព នូវធនធានផ្ទាល់របស់ខ្លួន គឺជាការប្រើប្រាស់ប្រាក់របស់អ្នកជាប់ពន្ធអង់ បំផុត ។

ក្នុងឋានៈជាភាគីពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានរៀបចំឡើងសំរាប់ CDCF នាពេលបន្ទាប់ក្នុងខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2010 ការបង្ហាញជាច្រើនហាក់បីដូចជាថា ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិ

មិនទាន់បានសន្យាបង្កើនតួលេខជំនួយម្តងទៀតនៅឡើយ ហើយថារដ្ឋាភិបាលបរាជ័យ បំពេញបាននូវសន្ទស្សន៍សំខាន់ៗសំរាប់អភិបាលកិច្ចកាន់តែប្រសើរម្តងទៀតនៅឡើយ ។ គូបស៊ីតពេលស និងស្នើសុំគំរូថ្មី : ជាក់រួមបង្កើនល្បឿន ឆ្ពោះទៅកាន់ការធ្វើឱ្យប្រទេសកម្ពុជាអាចថែរក្សាធនធានផ្ទាល់របស់ខ្លួនសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ ជាជាងបន្តវដ្តនៃការពឹងផ្អែកលើជំនួយដែលបង្កើនឱ្យមាន អំពើពុករលួយនេះ ។

ជំនួសឱ្យការមើលមកឆ្នាំនេះថាជា "អាជីវកម្មដូចធម្មតា" បណ្តាម្ចាស់ជំនួយរបស់ប្រទេស អាចអនុវត្តការផ្តល់ជំនួយផ្នែកតាមគោលការណ៍នៃការ ទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា ការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋ ដើម្បីការពារប្រជាពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន និងរួមប្តេជ្ញាចិត្តប្រើប្រាស់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាព ។ បណ្តាម្ចាស់ជំនួយអាចផ្តោតទៅលើការបង្កើតបរិយាកាសមួយ ដែលក្នុងនោះសង្គមស៊ីវិលថ្នាក់ជាតិ ចាប់ផ្តើមអំពាវនាវឱ្យរដ្ឋាភិបាលរបស់ពួកគេ ទទួលខុសត្រូវដោយការបង្កើតសន្ទស្សន៍ជាប់លាប់ ផ្តោតតាមគោលដៅ និងអាចវាស់វែងបាន ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដថា ភោគទ្រព្យធនធានធម្មជាតិរបស់ ប្រទេស ត្រូវបានប្រើប្រាស់សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ ។ ហើយនាឆ្នាំបន្ទាប់ៗទៀត ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ម្ចាស់ជំនួយដើម្បីផ្តល់ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ អាចអនុវត្តតាម មិនមែនដឹកនាំ ការរីកចម្រើនជាក់លាក់នៅក្នុងការអនុវត្តវិធានការណ៍ទាំងនេះ ដើម្បីសម្រេចបានអភិបាលកិច្ចកាន់តែប្រសើរនៅក្នុងវិស័យខ្សាច់ និង ធនធានធម្មជាតិទាំងមូល ។

7. អនុសាសន៍

រាងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគួរតែ :

1. ព្យួរជាបន្ទាន់សកម្មភាពធ្វើអាជីវកម្មខ្សោចដែលមានទំនោរនាំចេញទាំងអស់ ។ ពិនិត្យឡើងវិញរាល់អាជ្ញាប័ណ្ណ យោងតាមច្បាប់ប្រទេស កម្ពុជា តាមរយៈក្រុមការងារឯករាជ្យ ដែលតំណាងឱ្យបណ្តាក្រសួងពាក់ព័ន្ធ និងបណ្តាសហគមន៍អង្គការដទៃទៀត ។
2. ពិនិត្យឡើងវិញនូវប្រព័ន្ធផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណ ដើម្បីឱ្យអាជ្ញាប័ណ្ណដែលបានចេញជាថ្មីឱ្យបន្តការធ្វើអាជីវកម្ម និងការនាំចេញ ព្រមទាំង អាជ្ញាប័ណ្ណថ្មីៗ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យ ប្រសិនបើ ក្រុមហ៊ុនអាចបង្ហាញថាពួកគេ :
  - កំពុងប្រតិបត្តិការស្របតាមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ជាតិប្រទេសកម្ពុជា រួមទាំងការធ្វើ អធិការកិច្ចជាទៀងទាត់ ដោយចំហរ និងដោយ ឯករាជ្យដោយភ្នាក់ងារសាធារណៈ
  - បានបញ្ចប់ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថានយោងតាមច្បាប់ ជាមួយនឹងការចូលរួមពីសាធារណៈជន និងបង្កើតនូវផែនការ គ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ដែលរួមទាំងវិធានការណ៍ទប់ស្កាត់ផល ប៉ះពាល់ដល់លំនៅដ្ឋានអង្គការដទៃទៀតបរិស្ថាន និង ប្រជាជនមូលដ្ឋាន ស្របជាមួយនឹងការអនុវត្តប្រសើរបំផុតជាអន្តរជាតិ
  - ចេញផ្សាយព័ត៌មានជាសាធារណៈអំពីម្ចាស់ទទួលប្រយោជន៍របស់ពួកគេ ប្រកបដោយសិទ្ធិរបស់ពួកគេ កំណត់ត្រាតាមដានរបស់ ពួកគេនៅក្នុងឧស្សាហកម្ម សមត្ថភាពបច្ចេកទេស និងហិរញ្ញវត្ថុរបស់ពួកគេដើម្បីធ្វើអាជីវកម្មសិទ្ធិបូមខ្សោចណាមួយដែលត្រូវ បានផ្តល់ជូន សមត្ថភាពរបស់ពួកគេដើម្បីសម្រាលផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសេដ្ឋកិច្ចសង្គមអវិជ្ជមាន និងការមានមូលនិធិដើម្បី ដោះស្រាយការខូចខាតណាមួយដែលបានកើតឡើង ។
3. ចាត់វិធានការណ៍បន្ទាន់ ដើម្បីធានាឱ្យមានតម្លាភាពនៅក្នុងការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណជាថ្មីនេះ និងការផ្តល់ឱ្យនាពេលអនាគតនៃសម្បទានុរករក វិទ្យុខ្សោច :
  - ផ្តល់សិទ្ធិធ្វើអាជីវកម្ម និងនាំចេញខ្សោចក្នុងការដេញថ្លៃចំហរ និងប្រកួតប្រជែង ដោយធ្វើឱ្យលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យលក្ខណៈសម្បត្តិ ជាមុន ឱ្យទទួលបានជាសាធារណៈ
  - ចេញផ្សាយរាល់កិច្ចសន្យាធ្វើអាជីវកម្ម និងនាំចេញខ្សោចទាំងអស់ ហើយនិងលំអិតពេញលេញពីការដេញថ្លៃដែលបានដាក់ដោយ និងមិនបានដាក់ដោយ មុនពេលកិច្ចសន្យាចាប់ផ្តើមអនុវត្ត ។
4. ធានាឱ្យមានការបង្ហាញពេញលេញ និងជាបន្តបន្ទាប់នូវព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើអាជីវកម្មស្របច្បាប់វិទ្យុខ្សោច ថាជាទ្រព្យសម្បត្តិ សាធារណៈ ។ ព័ត៌មានដែលអាចទទួលបានជាសាធារណៈគួរតែរួមមាន :
  - ទំហំ ទីតាំង និងសញ្ញាណនៃស្របច្បាប់វិ
  - ឈ្មោះប្រតិបត្តិករ និងដៃគូណាមួយ និង/ឬអ្នកចុះហត្ថលេខាបន្តនៃសម្បទាន/អាជ្ញាប័ណ្ណណាមួយ
  - លំអិតពីការសន្យាណាមួយដែលធ្វើឡើងដើម្បីទទួលបានសិទ្ធិ ។

5. ធានាឱ្យមានការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយតម្លាភាពលើប្រាក់ចំណូលដែល រកបានពីការធ្វើអាជីវកម្ម និងការនាំចេញខ្សោច :
  - ចេញផ្សាយព័ត៌មានប្រាក់រង្វាន់ពីការចុះហត្ថលេខា និងការបង់ប្រាក់ចំណាយតែម្តង ផ្សេងទៀតដែលធ្វើឡើងដោយក្រុមហ៊ុន ឱ្យ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា ធ្វើឱ្យ ការបង់ប្រាក់ចំណាយទាំងនេះទៅជាគណនីធនាគាររបស់រដ្ឋាភិបាលតែមួយគត់ ដែលត្រូវបានធ្វើ សវនកម្មដោយឯករាជ្យ ។
  - ធ្វើការបង់ប្រាក់ចំណាយធម្មតាពាក់ព័ន្ធនឹងការដឹកស្រង់ធនធាន (រួមមានសូយសារ ពន្ធ និងអាករ) ទៅក្នុងគណនីរដ្ឋាភិបាល ពិតប្រាកដដែលត្រូវបានធ្វើសវនកម្មដោយឯករាជ្យ ។
  - លទ្ធផលនៃសវនកម្មទាំងពីរ ត្រូវតែធ្វើឱ្យអាចទទួលបានជាសាធារណៈក្នុងទម្រង់ជាចំណែកតូចៗ ។
6. ធ្វើការពិនិត្យពេញលេញលើក្របខណ្ឌច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោច រួមទាំងបញ្ញត្តិនៃច្បាប់បរិស្ថានផងដែរ ។ អនុម័ត គោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្នជាមុន ជាមូលដ្ឋានសំរាប់ការគ្រប់គ្រងការធ្វើអាជីវកម្មធនធានធម្មជាតិ ។
7. ជំនួស សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិតលើការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោច ដោយអនុក្រឹត្យដែលកំណត់នូវតម្រូវការបច្ចេកទេសនៃការផ្តល់ ការពិនិត្យឡើងវិញ និងការបដិសេធអាជ្ញាប័ណ្ណសំរាប់ការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោច និងត្រូវបានធ្វើឱ្យស្របពេញលេញជាមួយច្បាប់រុករករ៉ែ បរិស្ថាន និងធនធានទឹក ។ ធ្វើឱ្យប្រាកដថា ចំណុចនេះត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈការពិភាក្សាអន្តរក្រសួង ដោយពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រឹក្សាពី សង្គមស៊ីវិល និងថាអត្ថបទចុងក្រោយរួមមាន :
  - ការបញ្ជាក់ពីស្ថានភាពដែលការបូមខ្សោចអាចកើតឡើងនៅក្នុងទឹកសាប នៅក្នុងទឹកសមុទ្រ និងសម្រាប់នាំចេញ ដោយកំណត់ ពីវិធានការណ៍ការពារបណ្តាបរិយាកាសជុំវិញដែលងាយរងផលប៉ះពាល់ផ្នែកបរិស្ថាន ។
  - តម្រូវការបច្ចេកទេស និងបរិស្ថានសម្រាប់រាល់ការបូមខ្សោចគ្រប់ប្រភេទទាំងអស់ ជាមួយនឹងបណ្តាញខ្សោចទាំងអស់ដែលបាន កំណត់ក្នុងសន្តានុក្រមពេញលេញ ។
  - ការទទួលខុសត្រូវរបស់អាជ្ញាធរផ្សេងៗ សិទ្ធិវិធីដែលត្រូវតែអនុវត្តតាមក្នុងការវាយតម្លៃសមត្ថភាពក្រុមហ៊ុនក្នុងការធ្វើ ប្រតិបត្តិការឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងថាតើសកម្មភាពដែលបានស្នើសុំស្របជាមួយច្បាប់ និងការដាក់ទោសទណ្ឌចំពោះការបំពាន ដែរឬអត់ ។
  - សិទ្ធិវិធីសម្រាប់ការធ្វើអធិការកិច្ចឡើងវិញលើកិច្ចសន្យាដែលមានស្រាប់ រួមទាំងកិច្ចសន្យាទាំងឡាយណាសម្រាប់ការនាំឱ្យមាន ប្រតិបត្តិការស្របតាមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ផងដែរ ។
8. បញ្ជាក់ច្បាស់ពីតួនាទីគណៈកម្មការការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោច និងការទទួលខុសត្រូវរបស់គណៈកម្មការទាក់ទងនឹងភ្នាក់ងារផ្សេងទៀតដែល ពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើអាជីវកម្មខ្សោច និងការនាំចេញ ហើយធ្វើឱ្យប្រាកដថាគណៈកម្មការអាចដើរតួជាភ្នាក់ងារឯករាជ្យដើម្បីបំពេញតាម គោលបំណងរបស់ខ្លួន ។

9. ផ្តល់សំណងដល់ប្រជាជនមូលដ្ឋានដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយសកម្មភាពប្រឌូមខ្សាច់ យោងតាមច្បាប់ជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជា និងការអនុវត្ត ប្រសើរបំផុតជាអន្តរជាតិ ។

រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីត្រូវតែ :

1. បញ្ឈប់បណ្តោះអាសន្នការនាំចូលខ្សាច់ទាំងអស់ពីប្រទេសកម្ពុជា និងពិនិត្យឡើងវិញរាល់កិច្ចសន្យាពាក់ព័ន្ធដើម្បីដោះស្រាយការបាត់បង់ ដែលបានលើកឡើងក្នុងរបាយការណ៍នេះ ។
2. ធ្វើសវនកម្មរាល់ការបង់ប្រាក់ចំណាយទាំងអស់ដែលបានធ្វើឡើងដោយបណ្តាអង្គការរដ្ឋាភិបាលរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី ឬបណ្តាក្រុមហ៊ុន របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី សម្រាប់ការនាំចូលខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ធ្វើឱ្យប្រាកដថាមានតម្លាភាពពេញលេញ និងបង្ហាញពីការបង់ប្រាក់ ចំណាយនាពេលអនាគតណាមួយដោយបណ្តាក្រុមហ៊ុនរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី សម្រាប់ខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីធានាថាទឹកប្រាក់ ត្រឹមត្រូវបានដល់រតនាគាររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។
3. ប្រើប្រាស់តួនាទីរបស់ខ្លួនជាអ្នកនាំមុខក្នុងតំបន់ក្នុងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ដើម្បីធ្វើជាគំរូលើពាណិជ្ជកម្មខ្សាច់ និងតម្រូវឱ្យវត្តមានដើម ត្រូវ តែយកមកពិប្រភពប្រកបដោយចេរភាពជាអន្តរជាតិ ព្រមទាំងពិនិត្យពីរបៀបដែលតំបន់អាស៊ីអន្តេយ៍ អាចដោះស្រាយបាននូវ ការគ្រប់គ្រងវត្តមានដើមប្រកបដោយចេរភាព ។
4. ដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់នូវសេចក្តីណែនាំសម្រាប់ការយកប្រភពវត្តមានដើម ប្រកបដោយចេរភាព ពីក្រៅព្រំដែនប្រទេសរបស់ខ្លួន ដែលស្រប តាមសេចក្តីណែនាំពីការអនុវត្តប្រសើរបំផុតនៃការប្រឌូមខ្សាច់របស់ឧស្សាហកម្មជាអន្តរជាតិ ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើនៅក្នុងទំព័រ 25 ។
5. ពិនិត្យឡើងវិញនូវសេចក្តីព្រាងច្បាប់ (វិសោធនកម្ម) របស់អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ឆ្នាំ 2009 តម្រូវការតេស្តី BCA សម្រាប់ នាំចូលវត្តមានដើម និងរលាង (ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2009) បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីការនាំចូល និងនាំចេញ (ត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញឆ្នាំ 1995) និងក្របខណ្ឌច្បាប់ផ្សេងទៀតដើម្បីកំណត់ថា ការនាំចូលវត្តមាន :
  - ត្រូវបានប្តូរ និងនាំចេញស្របតាមច្បាប់នៃប្រទេសប្រកបដើម ។
  - មិនមានប្រភពមកពីបណ្តាក្រុមហ៊ុនប្រទេសប្រកបដើម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាមានការពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពខុសច្បាប់ ជាពិសេសការអនុវត្តអំពើពុករលួយ និងការបំពានសិទ្ធិមនុស្ស ។
  - ស្ថិតក្រោមការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានពេញលេញ យកចិត្តទុកដាក់ជាក់លាក់ដល់តំបន់ ដែលងាយរងគ្រោះផ្នែកបរិស្ថាន និងជីវភាពក្នុងតំបន់ ដោយយោងតាមការអនុវត្តប្រសើរបំផុតជាអន្តរជាតិ ។
  - ស្ថិតក្រោមការពិនិត្យពិច័យ តាមរយៈការធ្វើអធិការកិច្ចរករាជ្យ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដថាក្រុមហ៊ុនអនុវត្តតាមបណ្តាបទបញ្ញត្តិ ទាំងនេះ ។
6. ផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈនូវលំអិតអំពីកិច្ចព្រមព្រៀងខ្សាច់ និងការបង់ប្រាក់ចំណាយដែលធ្វើឡើងរវាងបណ្តាភ្នាក់ងារនៃរដ្ឋាភិបាល ប្រទេសសិង្ហបុរី ជាមួយនឹងបណ្តាប្រទេសអធិបតេយ្យផ្សេងទៀត ។

ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវតែ :

ជាបន្ទាន់ :

1. តម្រូវឱ្យរដ្ឋាភិបាលអនុវត្តអនុសាសន៍សម្រាប់វិស័យខ្សាច់ ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើក្នុងកម្មវិធីកំណែទម្រង់ដែលបានព្រមព្រៀងបន្ទាប់ពី កិច្ចប្រជុំ CDCF នៅក្នុងខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2010 ។
2. ធ្វើសមាបរំណកម្ម និងសម្របសម្រួលរបៀបវារៈនៃជំនួយរបស់ម្ចាស់ជំនួយ សម្រាប់កំណែទម្រង់ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្មម្តងធនធាន ដោយផ្តោតទៅលើខ្សាច់ ។ ជាពិសេស ម្ចាស់ជំនួយត្រូវធ្វើឱ្យប្រាកដថា កម្មវិធីកំណែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ យកចិត្តទុក ដាក់លើវិស័យខ្សាច់ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដថា សូយសារ ពន្ធដារ និងចំណូលផ្សេងទៀតដែលរកបានពីឧស្សាហកម្មបូម និងនាំចេញខ្សាច់ បាន ទៅដល់រតនាគាររបស់ប្រទេស ។
3. បង្កើតសមត្ថភាពបណ្តាភ្នាក់ងារ និងផ្នែកនៃរដ្ឋាភិបាលទាំងអស់ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យខ្សាច់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដថា សិទ្ធិអំណាច និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ពួកគេត្រូវបានរៀបចំ ហើយពួកគេអាចបំពេញតួនាទីរបស់ពួកគេបាន ។
4. ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិដែលមានកម្មវិធីពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ ឬប៉ះពាល់នឹងវិស័យខ្សាច់ (ដូចជាកម្មវិធី Natural Resource Management and Livelihoods Programme ដែលផ្តល់មូលនិធិដោយរដ្ឋាភិបាលអង់គ្លេស ព្យួរហ្សែលនេដឺ និងដីណាម៉ាក ជំនួយពីអង្គការ FAO ដល់ជីវភាពរស់នៅផ្នែកលើផលផល និងកម្មវិធីជម្រុញពាណិជ្ជកម្មតាមសមុទ្រ និងការសាងសង់កំពង់ផែដែលផ្តល់ មូលនិធិដោយរដ្ឋាភិបាលជប៉ុន²⁰⁰) ត្រូវចាត់វិធានការណ៍ដើម្បីធ្វើកំណែទម្រង់ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ជាលក្ខខណ្ឌសំរាប់ការផ្តល់ជំនួយ នាពេលអនាគត ។

អំឡុងឆ្នាំ 2010 :

1. វិភាគសេដ្ឋកិច្ច-នយោបាយរួមគ្នារបស់គណៈកម្មការលើប្រទេសកម្ពុជា ។ ផ្អែកតាមលទ្ធផលរកឃើញ ម្ចាស់ជំនួយត្រូវប្រឹក្សារួមគ្នាជាមួយ សង្គមស៊ីវិល និងរដ្ឋាភិបាលដើម្បីបង្កើតសំណុំចំណុះប្រសើរជាងលាក់ អាចវាស់វែងបាន និងមានគោលដៅរួមគ្នា ដើម្បីវាស់វែងការ រីក ចម្រើនក្នុងវិស័យខ្សាច់ វិស័យធនធានធម្មជាតិ និងវិស័យអភិបាលកិច្ចឱ្យបានកាន់តែទូលំទូលាយ ។
2. សម្របសម្រួលឧទ្ទេសនាមគំរូជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកតាមលទ្ធផលនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ មូលដ្ឋាននៃការសម្របសម្រួលនេះ គួរតែជា ការព្រមព្រៀង " ជាប់កិច្ចសន្យា " រួមគ្នាផ្ទៃមួយរវាងម្ចាស់ជំនួយ និងរដ្ឋាភិបាលប្រទេសកម្ពុជា ។ ប្រាក់ជំនួយ គួរតែអាស្រ័យលើចំណុះ ប្រសើរទៅកិច្ចប្រជុំជម្រុញអភិបាលកិច្ច ។
3. ទទួលស្គាល់ថា ជំនួយរបស់ម្ចាស់ជំនួយ គឺជាវិធីតែមួយគត់ដែលរដ្ឋាភិបាលម្ចាស់ជំនួយ អាចលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍ ។ គោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាលក្រៅពីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍ (ដូចជា ពាណិជ្ជកម្ម បញ្ហាស្ថានភាពស៊ីវិល និងបទបញ្ញត្តិហិរញ្ញវត្ថុ) ដើរតួនាទីយ៉ាង សំខាន់ ។ គោលនយោបាយបែបនេះ គួរតែត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងបង្ហាញឱ្យច្បាស់លាស់ ដើម្បីផ្តល់នូវការទំនាក់ទំនងគ្នានៅក្នុង គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍របស់ម្ចាស់ជំនួយ ។ ឧទាហរណ៍ រដ្ឋាភិបាលម្ចាស់ជំនួយត្រូវតម្រូវឱ្យបណ្តាក្រុមហ៊ុនរករបស់ពួកគេ ផ្សព្វផ្សាយ លំអិតពីការបង់ប្រាក់ចំណាយរបស់ពួកគេទៅឱ្យរដ្ឋាភិបាលប្រកបដើម ត្រូវបដិសេធផ្តល់វិសាឱ្យមន្ត្រីក្រៅប្រទេសដែលមានភស្តុតាង ច្បាស់លាស់ថាមានអំពើពុករលួយ

(ដូចដែលសហរដ្ឋអាមេរិកអនុវត្តនាពេលបច្ចុប្បន្ន)
សម្រាប់អំពើពុករលួយពាក់ព័ន្ធនឹងធនធាន ធម្មជាតិ
ហើយធ្វើឱ្យប្រាកដថា ច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងការលាងប្រាក់របស់ពួកគេ
ត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ ដើម្បីទប់ស្កាត់ធនាគារ ដែលពួកគេចេញគ្រប់គ្រង
ក្នុងការសម្របសម្រួលអំពើពុករលួយ ដោយការទទួលយកប្រាក់ដែលទទួល
បានពីអំពើពុករលួយ ។

**បណ្តាក្រុមហ៊ុនដែលប្រតិបត្តិការក្នុងវិស័យខ្សាច់របស់
ប្រទេសកម្ពុជាគួរតែ ៖**

1. ពិនិត្យឡើងវិញប្រតិបត្តិការ ដោយសហការជាមួយភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលរបស់ប្រទេសកម្ពុជា
និងប្រទេសសង្ឃឹមពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដ ថាអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា
និងប្រទេសសង្ឃឹម ជាពិសេស ៖
  - ស្នើបង្កើតការប្រយោជន៍ដែលបានរៀបរាប់ក្នុងរបាយការណ៍នេះ
និងចាត់វិធានការណ៍ដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះជាបន្តបន្ទាប់ ។
  - ធ្វើឱ្យប្រាកដថា ផែនការគ្រប់គ្រងផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានដល់បរិស្ថាន
និងសេដ្ឋកិច្ចសង្គម ស្របជាមួយការអនុវត្តប្រសើរបំផុត ជាអន្តរជាតិ
និងត្រូវបានអនុវត្ត ។
  - ផ្តល់សំណងដល់ប្រជាជនមូលដ្ឋានដែលរងផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានដោយសកម្មភាពបូមខ្សាច់
យោងតាមច្បាប់ជាតិប្រទេសកម្ពុជា និងការអនុវត្តប្រសើរបំផុតជាអន្តរជាតិ

2. ធ្វើឱ្យប្រាកដថាមានការបង្ហាញព័ត៌មានពេញលេញ
និងជាបន្តបន្ទាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងខ្សាច់ជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម នាពេលបច្ចុប្បន្ន
និង នាពេលអនាគត ដោយរួមទាំងស្រទាប់រឹងផងដែរ ពាក់ព័ន្ធនឹងប្រតិបត្តិការ
និងដៃគូណាមួយនៃសម្បទាន/អាជ្ញាប័ណ្ណនិមួយៗ ទំហំ និង ទីតាំងរបស់វា
លំអិតអំពីការប្តូរទិសដីណាមួយដែលបានធ្វើឡើង ដើម្បីទទួលបានមកវិញនូវសិទ្ធិ
ចំនួនដែលបានបូមចេញ និងលក់ សួយសារ និងពន្ធដែលបានបង់
និងប្រាក់ចំណេញដែលទទួលបាន ។

ENDNOTES

1 CIA, "The World Factbook", តាមរយៈ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sn.html> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយ ថ្ងៃទី ៧ ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ការិយាល័យជំរឿនប្រជាជនសហរដ្ឋអាមេរិក "ការប៉ាន់ស្មានប្រជាជន ឆ្នាំ 2000 ដល់ថ្ងៃទី 1 ខែកក្កដា ឆ្នាំ 2009" <http://www.census.gov/popest/states/tables/NST-EST2009-01.xls>, (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី ៧ ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។

2 របាយការណ៍នេះអាចទទួលបានតាមរយៈ http://www.globalwitness.org/media_library_detail.php/713/en/country_for_sale ។

3 ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ "Tableau des Opérations Financières de l'Etat", ចំណូលមិនជាប់ពន្ធពីសម្រាប់ឆ្នាំ 2006 ។

4 កិច្ចសន្យាជាមួយកម្មករមូលដ្ឋានឆ្នាំ 2008 ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល បើកផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណខ្ទង់អណ្តូង និងគាត់សម្រាប់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group Co Ltd ថ្ងៃទី 15 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2008 ។

5 កិច្ចសន្យាជាមួយកម្មករមូលដ្ឋានឆ្នាំ 2008 ។ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី "សៀវភៅស្តីពីប្រចាំឆ្នាំ" ឆ្នាំ 2008 ទំព័រ 17 <http://www.singstat.gov.sg/pubn/reference/yos/statsT-prices.pdf> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 2 ខែធ្នូ ឆ្នាំ 2008) ។

6 នេះបានកើនឡើងខ្ពស់បំផុតនៅក្នុងឆ្នាំ 2008 ជាមួយនឹងការសន្យាផ្តល់ជំនួយជិត 1 ពាន់លានដុល្លារអាមេរិក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា "កម្មវិធីសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍" http://www.cdc-crdb.gov.kh/cdc/Donor_Development_Cooperation_Programs/Australia/High_Level_Consultation_2009/APPR_en.pdf (ចូលមើលលើក ចុងក្រោយថ្ងៃទី 7 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។ Heng Raksmeay "ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលជំនួយជិត 1 ពាន់លានដុល្លារអាមេរិក" ស្ថានីយវិទ្យុ VOA Khmer ថ្ងៃទី 5 ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2008 ។

7 តារាងដែលកាត់ត្រាចំណុចនេះ ត្រូវបានផ្តល់ជូននៅទំព័រ 56 និង 57 នៃឯកសារ ប្រទេសជាតិលក់ និងអាចទទួលបានតាមរយៈ http://www.globalwitness.org/media_library_detail.php/859/en/global_witness_submission_to_the_european_commisso ។

8 Bethany Lindsay និង Phorn Bopha "ការប្រឡងប្រកួតប្រជែងរវាងវិស័យឥណទាន Cambodia Weekly ថ្ងៃទី 9 ដល់ថ្ងៃទី 15 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ។ Vong Sokheng "ហ៊ុន សែន អំពាវនាវម្តងទៀតឱ្យហាមការនាំចេញខ្សាច់ ការសិក្សាពីផលប៉ះពាល់" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 2 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 ។

9 កិច្ចសន្យាជាមួយបណ្តាប្រករឧស្សាហកម្មឆ្នាំ 2009 ។

10 សេចក្តីយោងពេញលេញចំណុចនេះ ត្រូវបានផ្តល់ជូនក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធខាងក្រោម ។

11 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group CO Ltd ថ្ងៃទី 24 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 ។

12 ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល បើកផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណខ្ទង់អណ្តូង និងគាត់សម្រាប់ក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group Co Ltd ថ្ងៃទី 15 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2008 ។

13 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group CO Ltd ថ្ងៃទី 24 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 ។ កិច្ចសន្យាជាមួយ ឯកឧត្តម លីម ធានហេ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ធនធានទឹក និងឧតុនិយមនៅស្ថានីយទូរទស្សន៍ Cambodian Television Network ខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

14 កិច្ចសន្យាជាមួយតំណាងរបស់អាជ្ញាធរខេត្តកោះកុង ថ្ងៃទី 20 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។

15 កិច្ចសន្យាជាមួយកម្មករមូលដ្ឋានឆ្នាំ 2009 ។

16 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឆ្នាំ 2009 សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិតលើការធ្វើអាជីវកម្មខ្សាច់ ថ្ងៃទី 9 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 (លេខ 4 ស.ស.វ) សំណើបកប្រែក្រៅផ្លូវការ ។ អត្ថបទនេះ និងការវិភាគខ្លីមហាវិសេសសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្សាច់ខាងក្រោមនេះ ផ្អែកទៅលើសំណើបកប្រែពីភាសាខ្មែរទៅភាសាអង់គ្លេសក្រៅផ្លូវការ ។

17 កិច្ចសន្យាជាមួយប្រករឧស្សាហកម្មឆ្នាំ 2009 ។ គេហទំព័ររាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា "វិធីនីយកក្នុងប្រទេសកម្ពុជា" <http://www.investincambodia.com/minerals.htm> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 13 ខែមីនា ឆ្នាំ 2009) របាយការណ៍ស្តីពីការរៀបចំលើក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group Co Ltd ធានមកពីក្រុមហ៊ុន Commercial Intelligence S.E. Asia PTE Ltd ថ្ងៃទី 29 ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ។ Sebastian Strangio និង Vong Sokheng "ការរករកខ្សាច់ប្រើប្រាស់សម្រាប់ខេត្តកោះកុង" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 10 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2009 ។

18 ការស្រាវជ្រាវរបស់ក្រុមហ៊ុន Winton Enterprises Limited លើការចុះឈ្មោះក្រុមហ៊ុន ICRIS CSC រដ្ឋាភិបាលតំបន់រដ្ឋបាលពិសេសហុងកុង ថ្ងៃទី 8 ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ។

19 ការស្រាវជ្រាវព័ត៌មានប្រជាជនស្តីពីឯកសារ ពិបថិលរ របស់អាជ្ញាធរចេញវិញ្ញាបនបត្រ និងក្រុមហ៊ុនប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 20 ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ។ លំអិតពីការចុះឈ្មោះ របស់ក្រុមហ៊ុន Camb Resources PTE Ltd លើគេហទំព័ររបស់អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ប្រទេសសិង្ហបុរី : <http://dir.bca.gov.sg/bca/CompanyDetail.asp?CoType=All&ID=200820696K> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 13 ខែមីនា ឆ្នាំ 2010) ។

20 http://www.bca.gov.sg/AboutUs/about_bca.html (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 21 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) និង <http://dir.bca.gov.sg/bca/overview.htm> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 24 ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ 2010) ។

21 អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2009 តម្រូវការក្នុងការចុះឈ្មោះសម្រាប់ Supply Workheads អាចទទួលបានតាមរយៈ http://www.bca.gov.sg/ContractorsRegistry/others/Registration_SY.pdf (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 22 ខែមីនា ឆ្នាំ 2010) ។

22 កិច្ចសន្យាជាមួយបណ្តាប្រករឧស្សាហកម្មឆ្នាំ 2008 និង 2009 ។

23 គេហទំព័ររបស់ JTC និង ទី តាមរយៈ <http://app.mti.gov.sg/default.asp?id=100> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 22 ខែមីនា ឆ្នាំ 2010) ។ កិច្ចសន្យាជាមួយ ប្រករឧស្សាហកម្មឆ្នាំ 2009 ។

24 អ៊ីម៉ែលទៅកាន់តួបលវិភាគដែលបានទទួលពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីថ្ងៃទី 21 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

25 លំអិតពីការចុះឈ្មោះរបស់ក្រុមហ៊ុន Riverton Group PTE Ltd លើគេហទំព័ររបស់អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ប្រទេសសិង្ហបុរី : <http://dir.bca.gov.sg/bca/CompanyDetail.asp?CoType=All&ID=200604751C> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 7 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។ ព័ត៌មានក្រុមហ៊ុនរបស់ក្រុមហ៊ុន Riverton Group PTE Ltd លើឯកសារ Bizfile របស់អាជ្ញាធរចេញវិញ្ញាបនបត្រ និងក្រុមហ៊ុនប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 8 ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ។

26 រូបថតចម្លងដោយតួបលវិភាគលេខនៅក្នុងឆ្នាំ 2009 ។

27 ការឆ្លើយឆ្លងអ៊ីម៉ែលជាមួយតំណាងក្រុមហ៊ុនឆ្នាំ 2010 ។ ប័ណ្ណទទួលបានប្រាក់ចំណាយដោយក្រុមហ៊ុន Ta Chang Selindo Cambodia Co Ltd ថ្ងៃទី 10 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។ របាយការណ៍តេស្តគុណភាពខ្សាច់របស់ Setesco លើខ្សាច់ស្ទឹងតាតេប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី 1 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ។ អាសយដ្ឋានចុះបញ្ជីរបស់ក្រុមហ៊ុន Da Chang Construction Décor Co Ltd ក្នុងសៀវភៅលឿង (yellow pages) របស់ប្រទេសកម្ពុជា <http://www.yellowpages-cambodia.com/construction/construction-contractors-consultants-and-management/da-chang-construction-decor-co-ltd-19345.html> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 13 ខែមីនា ឆ្នាំ 2010) ។ ព័ត៌មានក្រុមហ៊ុនរបស់ក្រុមហ៊ុន Selindo Global (S) PTE Ltd លើឯកសារ Bizfile របស់អាជ្ញាធរចេញវិញ្ញាបនបត្រ និងក្រុមហ៊ុនប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 6 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2010 ។

28 ការឆ្លើយឆ្លងអ៊ីម៉ែលជាមួយតំណាងក្រុមហ៊ុនឆ្នាំ 2010 ។ ព័ត៌មានក្រុមហ៊ុនរបស់ក្រុមហ៊ុន Song and Song Resources PTE Ltd លើឯកសារ Bizfile របស់អាជ្ញាធរចេញវិញ្ញាបនបត្រ និងក្រុមហ៊ុនប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 4 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ។ លំអិតពីការចុះឈ្មោះរបស់ក្រុមហ៊ុន Song and Song Resources PTE Ltd លើគេហទំព័ររបស់ អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ប្រទេសសិង្ហបុរី : <http://dir.bca.gov.sg/bca/CompanyDetail.asp?CoType=All&ID=200710432N> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 13 ខែមីនា ឆ្នាំ 2010) ។

29 ការឆ្លើយឆ្លងអ៊ីម៉ែលជាមួយតំណាងក្រុមហ៊ុនឆ្នាំ 2010 ។ ព័ត៌មានក្រុមហ៊ុនរបស់ក្រុមហ៊ុន Song and Song Resources PTE Ltd លើឯកសារ Bizfile របស់អាជ្ញាធរចេញវិញ្ញាបនបត្រ និងក្រុមហ៊ុនប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 4 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ។ លំអិតពីការចុះឈ្មោះរបស់ក្រុមហ៊ុន Song and Song Resources PTE Ltd លើគេហទំព័ររបស់ អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ប្រទេសសិង្ហបុរី : <http://dir.bca.gov.sg/bca/CompanyDetail.asp?CoType=All&ID=200710432N> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 13 ខែមីនា ឆ្នាំ 2010) ។

30 តួបលបានទទួលដោយការប្រកបនៃមកក្រុងកំណែប្រែសម្រាប់ក្នុងឯកសារខាងក្រោម : ការចុះបញ្ជីទិញ ថ្ងៃទី 15 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group និង ក្រុមហ៊ុន Teleek Management PTE Ltd ចំនួន 3,200MT ។ ការចុះបញ្ជីទិញ ថ្ងៃទី 17 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group និង ក្រុមហ៊ុន Wan Qi PTE Ltd ចំនួន 3,200MT ។ វិក្កយប័ត្រ Bill of Lading ថ្ងៃទី 21 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group និងក្រុមហ៊ុន Wan Qi PTE Ltd ចំនួន 8,036MT ។ វិក្កយប័ត្រ Bill of Lading ថ្ងៃទី 22 Ex vicaiika qñam 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group និងក្រុមហ៊ុន Wan Qi PTE Ltd ចំនួន 6,600MT ។ និងវិក្កយប័ត្រ Bill of Lading ថ្ងៃទី 17 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group និងក្រុមហ៊ុន Jui Zhou Shipping Ltd ចំនួន 56,200MT ។

53 ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ព័ត៌មានក្រុមហ៊ុនរបស់ក្រុមហ៊ុន Green Sea Agriculture Co Ltd គ្រប់គ្រងដោយលោក Mong Reththy តាមរយៈ <http://www.elc.maff.gov.kh/comprofiles/stgsea.html> (ចូលមើលលើកម្រងប្រយោជន៍ 12 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

54 Phorn Bopha និង Julia Wallace "បណ្តាអារិយសិទ្ធិប្រឆាំងនឹងការបំបែកជាមួយយោង" សារព័ត៌មាន Cambodia Daily ថ្ងៃទី 26 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2010 ។ James O'Toole និង Lim Phalla "បកសារបង្ហាញពីចំណងទាក់ទងរវាងកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ រដ្ឋាភិបាល និងវិស័យឯកជន" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 4 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ។

55 កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយអាជ្ញាធរខេត្តឆ្នាំ 2009 ។ ផែនទីតំបន់សមុទ្រក្រុមហ៊ុន Mong Reththy ជាមួយនិងប្រព័ន្ធបង្ហាញពីការដឹកជញ្ជូនទៅកាន់ប្រទេសសិង្ហបុរី ។

56 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group Co Ltd ថ្ងៃទី 28 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2009 ។ ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល បើកផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណខ្ទង់អណ្តូង និងគាស់យកថ្មឱ្យក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group Co Ltd ថ្ងៃទី 1 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 យកបានពីគេហទំព័រខាងក្រោម : <http://www.quoconlong.com/en.htm> (ចូលមើលលើកម្រងប្រយោជន៍ 7 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

57 អ៊ីម៉ែលទៅកាន់គ្រូបបរិច្ឆេទសេដ្ឋកិច្ចនៃក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិនៃ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរីថ្ងៃទី 21 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

58 ការឆ្លើយឆ្លងអ៊ីម៉ែលជាមួយតំណាងក្រុមហ៊ុនឆ្នាំ 2009 និង 2010 ។

59 របាយការណ៍ពីគេហទំព័រក្រុមហ៊ុន Admaterials Technologies PTE Ltd ថ្ងៃទី 25 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 សេចក្តីយោងពីការងារ ADM/09/2187(A) ។ របាយការណ៍ពី គេហទំព័រក្រុមហ៊ុន CPG Laboratories ថ្ងៃទី 28 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 សេចក្តីយោងពីការងារ G/09/1839 ។

60 កិច្ចព្រមព្រៀងផ្ទេរសិទ្ធិរវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P Group ទៅឱ្យក្រុមហ៊ុន Nim Meng Import Export Co Ltd តាមរយៈ <http://www.quoconlong.com/site/license/att%201.jpg> (ចូលមើលលើកម្រងប្រយោជន៍ 7 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) និងកិច្ចព្រមព្រៀងផ្ទេរសិទ្ធិរវាងក្រុមហ៊ុន Nim Meng Import Export Co Ltd និងក្រុមហ៊ុន Quoc Long Import Export and Contraction Co Ltd តាមរយៈ <http://www.quoconlong.com/site/images/attorney%20QL%20Eng.jpg> (ចូលមើលលើកម្រងប្រយោជន៍ 7 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

61 <http://www.chodansinh.net/index.php?page=viewspdt&scid=21997> (ចូលមើលលើកម្រងប្រយោជន៍ 7 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

62 អនុក្រឹត្យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាថ្ងៃទី 11 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2009 ។ កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយមន្ត្រីកងពលតូចលេខ 70 ឆ្នាំ 2004 និង 2005 ។ កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយសហការីរបស់ Hak Mao សមាជិកកងពលតូចលេខ 70 ឆ្នាំ 2005 និង 2006 ។ កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយកម្មករនៅកំពង់ផែ Okhna Mong Port និងប្រជាជនក្នុងតំបន់ឆ្នាំ 2005 ។ កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ ប្រជាជនក្នុងតំបន់កំពង់ផែ Okhna Mong Port ឆ្នាំ 2004 ។ Okhna Mong Reththy ត្រូវបានបង្ហាញថាជាប្រធានគណៈកម្មការប្រតិបត្តិក្រុមហ៊ុន Okhna Mong Port Co. Ltd នៅលើគេហទំព័ររបស់ក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group តាមរយៈ http://www.mongreththy.com/index.php?page=Okhna_Mong_Port (ចូលមើលលើកម្រងប្រយោជន៍ 15 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

63 រាជក្រឹត្យលេខ ៧៨០ ព.រ. ថ្ងៃទី 28 ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2008 ។

64 ការឆ្លើយឆ្លងអ៊ីម៉ែលរវាងគ្រូបបរិច្ឆេទសេដ្ឋកិច្ចនៃក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Company ថ្ងៃទី 2 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 និងថ្ងៃទី 7 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

65 ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល បើកផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណខ្ទង់អណ្តូង និងគាស់យកថ្មឱ្យក្រុមហ៊ុន Udom Seima Peanikch Industry and Mine Co. Ltd ថ្ងៃទី 28 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2009 ។ ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល បើកផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណខ្ទង់អណ្តូង និងគាស់យកថ្មឱ្យក្រុមហ៊ុន Udom Seima Peanikch Industry and Mine Co. Ltd ថ្ងៃទី 23 ខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

66 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន Udom Seima Peanikch Industry and Mine Co Ltd ថ្ងៃទី 31 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 ។

67 Ibid ។

68 ការស៊ើបអង្កេតដល់ទឹកក្នុងឆ្នាំ 2009 ។

69 ព័ត៌មានក្រុមហ៊ុនរបស់ក្រុមហ៊ុន Udom Seima Peanikch Industry and Mine PTE Ltd លើគេហទំព័រ របស់អាជ្ញាធររដ្ឋបាលប្រតិបត្តិគណនេយ្យ និងក្រុមហ៊ុន ប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 28 ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ។

70 រាជក្រឹត្យលេខ 381 ការតែងតាំង Eat Bunthol និង Eat Seima Ca "ឧកញ៉ា" ដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ថ្ងៃទី 13 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2009 ។

71 Cheang Sokha និង Sebastian Strangio "រដ្ឋាភិបាលបដិសេធការចោទប្រកាន់ពីការប្តូរខ្នាច់" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 27 ខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

72 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន Intertrans

Co Ltd ថ្ងៃទី 28 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2009 ។

73 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន K.T.A. Import Export & Development Co Ltd ថ្ងៃទី 15 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ។

74 ការទំនាក់ទំនងអ៊ីម៉ែលជាមួយតំណាងក្រុមហ៊ុនដៃគូឆ្នាំ 2009 និង 2010 ។

75 ការចុះឈ្មោះរបស់ក្រុមហ៊ុន Keo Tha Import Export & Development (K.T.A.) Co Ltd ជាមួយក្រសួងប្រទេសកម្ពុជា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ថ្ងៃទី 7 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2007 ។ Vong Sokheng និង Sebastian Strangio "ប្រតិបត្តិការប្តូរខ្នាច់មកដល់ខេត្តកំពត" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 11 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។

76 ការស៊ើបអង្កេតដល់ទឹកក្នុងឆ្នាំ 2009 ។ ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន K.T.A. Import Export & Development Co Ltd ថ្ងៃទី 15 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 ។

77 គេហទំព័រ Invest in Cambodia ទំព័រស្តីពីវិស័យរ៉ែ <http://www.investincambodia.com/minerals.htm> (ចូលមើលលើកម្រងប្រយោជន៍ 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

78 Ibid ។

79 ប្រព័ន្ធនិរន្តរ៍ UN Statistics Division Commodity Trade Statistics ចម្លងចំពោះការទំនាក់ទំនងលេខ 2505 ("ខ្នាច់មួយជាតិគ្រប់ប្រភេទ") ពីប្រទេសកម្ពុជា ទៅកាន់ ប្រទេសសិង្ហបុរីនៅក្នុងឆ្នាំ 2008 តាមរយៈ <http://comtrade.un.org/db/dqBasicQueryResults.aspx?px=HS&cc=2505&r=702&p=116&rg=1&y=2008&so=8> (ចូលមើលលើកម្រងប្រយោជន៍ 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

80 ការស៊ើបអង្កេតដល់ទឹកក្នុងឆ្នាំ 2009 ។

81 ឯកសារពិនិត្យដោយគ្រូបបរិច្ឆេទសេដ្ឋកិច្ច ថ្ងៃទី 15 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group និង ក្រុមហ៊ុន Teleek Management PTE Ltd ចំនួន 3,200MT ។ ការចុះបញ្ជីទំនិញ ថ្ងៃទី 17 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group និង ក្រុមហ៊ុន Wan Qi PTE Ltd ចំនួន 3,200MT ។ វិក្កយប័ត្រ Bill of Lading ថ្ងៃទី 21 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P Group និងក្រុមហ៊ុន Wan Qi PTE Ltd ចំនួន 8,036MT ។ វិក្កយប័ត្រ Bill of Lading ថ្ងៃទី 22 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P Group និងក្រុមហ៊ុន Wan Qi PTE Ltd ចំនួន 6,600MT ។ និងវិក្កយប័ត្រ Bill of Lading ថ្ងៃទី 17 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 រវាងក្រុមហ៊ុន L.Y.P Group និងក្រុមហ៊ុន Jui Zhou Shipping Ltd ចំនួន 56,200MT ។

82 ឯកសាររបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃប្រទេសកម្ពុជា ពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់បូមខ្នាច់ព្រែកចុងរៀង ខេត្តកោះកុង កាលបរិច្ឆេទឯកសារ ត្រូវបានលុបចោល ។

83 របាយការណ៍ពីគេហទំព័រក្រុមហ៊ុន Admaterials Technologies PTE Ltd ថ្ងៃទី 25 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 សេចក្តីយោងពីការងារ ADM/09/2187(A) ។

84 អាជ្ញាប័ណ្ណបូមខ្នាច់ចេញដោយក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពលឱ្យក្រុមហ៊ុន Udom Seima Peanikch Industry and Mine Co Ltd ថ្ងៃទី 28 ខែ មេសា 2009 និច្ច ថ្ងៃទី 23 ខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

85 ឯកសាររបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃប្រទេសកម្ពុជា ពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់បូមខ្នាច់ព្រែកចុងរៀង ខេត្តកោះកុង ។ កាលបរិច្ឆេទឯកសារ ត្រូវបានលុបចោល ។

86 កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយប្រតិបត្តិករឧស្សាហកម្មឆ្នាំ 2009 ។

87 ការឆ្លើយឆ្លងអ៊ីម៉ែលជាមួយអ្នកលក់ខ្នាច់ដៃលើបញ្ជាក់ អាចធានាផ្គត់ផ្គង់ខ្នាច់ជាប់ជាមួយ 12 ខែពីប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី 19 ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ។

88 ប្រកាសអនុក្រឹត្យស្តីពី ការកំណត់ប្រែចុះឈ្មោះ ការប្តូរទីទ្រង់បែបបទពាក្យសុំ (ថ្ងៃចេញវិញ្ញាបនប័ត្រ) ការផ្ទេរអាជ្ញាប័ណ្ណធនធានរ៉ែ ការជួលដីប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងតំបន់សមុទ្រសម្រាប់ ការរុករករ៉ែ និង/ឬការរុករក និងស្វែងរករ៉ែធនធានរ៉ែ ថ្ងៃទី 27 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2009 រវាងខ្លួនកាលយុទ្ធសាស្ត្ររដ្ឋប្រតិបត្តិក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល ។

89 UNEP ឆ្នាំ 2008 ។ របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិស្តីពីស្នៅសមុទ្រនៅសមុទ្រចិនភាគខាងត្បូង ។ ការបោះពុម្ពផ្សាយបច្ចេកទេសរបស់ UNEP/GEF/SCS លេខ 12 ទំព័រ 1 និង 2 ។

90 Ibid, ទំព័រ 2 និង 3 ។

91 UNEP ឆ្នាំ 2004 ។ ស្នៅសមុទ្រនៅសមុទ្រចិនភាគខាងត្បូង ។ ការបោះពុម្ពផ្សាយបច្ចេកទេសរបស់ UNEP/GEF/SCS លេខ ៣ ទំព័រ 4 ។

92 Ibid, ទំព័រ 3 ។ UNEP ឆ្នាំ 2008 ។ របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិស្តីពីស្នៅសមុទ្រនៅសមុទ្រចិនភាគខាងត្បូង ។ ការបោះពុម្ពផ្សាយបច្ចេកទេសរបស់ UNEP/GEF/SCS លេខ 12 ទំព័រ 3 ។

93 Bock, J. ឆ្នាំ 2006 ។ "ស្ថានភាពជ្រលងស្នៅសមុទ្រនៅក្នុងអង្គការប្រយោជន៍ប្រទេសកម្ពុជា និងទំនាក់ទំនងរបស់វាជាមួយនិងការធ្លាក់ចុះនូវការទេសាបរបស់សហគមន៍" Masters of Resource and Environmental Studies, Dalhousie University, Canada ។

94 UNEP ឆ្នាំ 2004 ។ ស្នៅសមុទ្រនៅសមុទ្រចិនភាគខាងត្បូង ។ ការបោះពុម្ពផ្សាយបច្ចេកទេសរបស់ UNEP/GEF/SCS លេខ 3 ទំព័រ 1 ។

95 Costanza, R., d'Arge, R., de Groot, R., Farber, S., Grasso, M., Hannon, B., Naeem, S., Limburg, K., Paruelo, J., O'Neill, R.V., Raskin, R., Sutton, P., and van den Belt, M., "តម្លៃនៃសេវាប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីប្រព័ន្ធតំណែង និងដីធម្មជាតិ ឯកសារ ណាតុរ ឆ្នាំ 1997 ទំព័រ 253-260 ។

96 UNEP ស្នើសុំមូលនិធិសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានត្រីមួយ ការបោះពុម្ពផ្សាយបច្ចេកទេសរបស់ UNEP/GEF/SCS លេខ ៣ ឆ្នាំ 2004 ទំព័រ 7 ។

97 លេខាធិការដ្ឋានស្រូវសមុទ្រអន្តរជាតិស្នើសុំស្រូវសមុទ្រ : កោះកាពី និងបរិវារកោះ ទំព័រ 2 ។ តម្រាងរៀន "កោងកាងខ្មែរ" ថ្ងៃទី 18 ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 2008 អាចទទួលបានតាមរយៈ: http://mangroveactionproject.org/news/current_headlines/cambodian-mangroves/?searchterm=koh (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

98 UNEP របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិស្តីពីស្នើសុំមូលនិធិសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានត្រីមួយ ការបោះពុម្ពផ្សាយបច្ចេកទេសរបស់ UNEP/GEF/SCS លេខ 12 ឆ្នាំ 2008 ទំព័រ 3. UNEP របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិស្តីពីស្នើសុំមូលនិធិសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានត្រីមួយ ការបោះពុម្ពផ្សាយបច្ចេកទេសរបស់ UNEP/GEF/SCS លេខ 3 ឆ្នាំ 2004 ទំព័រ 2 ដល់ទំព័រ 6 ។ B. Long "តេ មានប្រមូលរមែង (Lutra sumatrana) នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា" IUCN Otter Spec ។ Group Bull, 17(2), ឆ្នាំ 2000 ទំព័រ 91 ។

99 B. Long "តេ មានប្រមូលរមែង (Lutra sumatrana) នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា" IUCN Otter Spec. Group Bull, 17(2), ឆ្នាំ 2000 J. Daltry និង C. Traeholt "ការវាយតម្លៃជីវចម្រុះរបស់ភ្នំក្រវាញភាគខាងត្បូង និងសមុទ្រនៅបូមូមសាគរ : របាយការណ៍ចុងក្រោយស្តីពីការអង្កេតស្រាវជ្រាវដែលបានធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងរដូវក្តៅឆ្នាំ 2002-2003" អង្គការ លេដីដ ឆ្នាំ 2003 ។

100 ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ រដ្ឋបាលជលផល "ផែនការសកម្មភាពថ្នាក់ជាតិស្តីពីការគ្រប់គ្រងផ្តាថ្នូបប្រទេស និងស្នើសុំមូលនិធិ" ឆ្នាំ 2006-2015 ទំព័រ 1 ។

101 ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែងឆ្នាំ 2009 ។

102 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន Intertrans Co Ltd ថ្ងៃទី 28 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2009 ។ ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែង ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009. Vong Sokhen និង Sebastian Strangio "ប្រតិបត្តិការបូមខ្យាងមកដល់ខេត្តកំពត" ថ្ងៃទី 11 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។

103 Supriharyono "ផលប៉ះពាល់នៃការរុករកវិទ្យុនៅលើផ្តាថ្នូបប្រទេសកោះ Riau" ឯកសារ Journal of Coastal Development លេខ 7 ឆ្នាំទី 2 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2004 ទំព័រ 89-100 ។ PIANC "ការបូមខ្យាង និងការសាងសង់កំពែងដីវិញផ្តាថ្នូបប្រទេស" របាយការណ៍របស់ក្រុមការងារទី 15 នៃគណៈកម្មការបរិស្ថាន ពង្រាងចុងក្រោយដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពរួច ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ទំព័រ 2 ។

104 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា "ផែនការសកម្មភាពថ្នាក់ជាតិស្តីពីការគ្រប់គ្រងផ្តាថ្នូបប្រទេស និងស្នើសុំមូលនិធិ" ឆ្នាំ 2008 ទំព័រ 1,2 & 8 ។ K.Tun et al "ស្ថានភាពផ្តាថ្នូបប្រទេសកោះអាស៊ី អូឌ្លី" ឆ្នាំ 2004 ទំព័រ 242 ។ I Beasley និង P.J.A. Davidson "ស្ថានភាពអភិរក្សធម្មជាតិសត្វសមុទ្រនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា រួមទាំងកំណត់ត្រាកើតមានពួកថ្មីនិងថ្មីនូវពិព័រណ៍ Éksar Aquatic Mammals ឆ្នាំ 2007 33(3) ទំព័រ 368-379 ។

105 Philippe Sands ឆ្នាំ 2003 "គោលការណ៍នៃច្បាប់បរិស្ថានអន្តរជាតិ" ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី 2 ទំព័រ 266 ។

106 ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែងឆ្នាំ 2009 ។

107 ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែងឆ្នាំ 2009 ។ Phan Ana "ប្រជាជនសាខាខេត្តកោះកុង ទាមទារឱ្យបញ្ឈប់ការបូមខ្យាង" សារព័ត៌មាន Cambodia Daily ថ្ងៃទី 22 តុលា ឆ្នាំ 2009 ។ Cheang Sokha និង Sebastian Strangio "អ្នកភូមិអំពៅនាវាឱ្យបញ្ឈប់ការបូមខ្យាង" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 22 តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

108 ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែងឆ្នាំ 2009 ។

109 ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែងឆ្នាំ 2009 ។

110 ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែងឆ្នាំ 2009 ។

111 ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែងឆ្នាំ 2009 ។

112 លិខិតអនុប្រធានសភាជាតិ ខូន ហ៊ុន និងកងរាជអាវុធបេត្ត (To Vanchan, Khi Vandeth និង Nuth Romduol) ថ្ងៃទី 5 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ជូនចំពោះលោក Lim Kean Hour រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម កម្មវត្ថុ : អន្តរាគមន៍ដោះស្រាយបញ្ហាឱ្យ 1.229 គ្រួសារក្នុងឃុំដងមង ខេត្តកោះកុង (សំណើបកប្រែក្រៅផ្លូវការ) ។

113 Vong Sokheng និង Sebastian Strangio "Fishermen air fresh dredge fears" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 6 ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ។

114 Phan Ana "ប្រជាជនសាខាខេត្តកោះកុង ទាមទារឱ្យបញ្ឈប់ការបូមខ្យាង" សារព័ត៌មាន Cambodia Daily ថ្ងៃទី 22 តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

115 កិច្ចសំភាសន៍ជាមួយ ឯកឧត្តម លីម គានហេ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ធនធានទឹក និងឧតុនិយមនៅស្ថានីយទូរទស្សន៍ CTN ខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 (ការកត់ត្រាសម្លេងផ្តាថ្នូបប្រទេស) ។

116 Cheang Sokha និង Sebastian Strangio "រដ្ឋាភិបាលបដិសេធការបោះពុម្ពផ្សាយសារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 27 ខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

117 Cheang Sokha និង Sebastian Strangio "អ្នកភូមិអំពៅនាវាឱ្យបញ្ឈប់ការបូមខ្យាង" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី ២២ តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

118 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (1996) ច្បាប់ស្តីពីការការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ មាត្រា 6 និង 7 ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (1999) អនុក្រឹត្យស្តីពីដំណើរការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន ប្រការ 4, 6, 7 & 8 ។

119 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (1999) អនុក្រឹត្យស្តីពីដំណើរការវាយតម្លៃ ផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន ប្រការ 1 និង 3(b) ។

120 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (1999) អនុក្រឹត្យស្តីពីដំណើរការវាយតម្លៃ ផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន ប្រការ 6&7 និងឧបសម្ព័ន្ធ ។

121 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (2008) ច្បាប់ស្តីពីតំបន់ការពារ មាត្រា 11 និងសន្តានក្រមឧបសម្ព័ន្ធ ទំព័រ 17 ។

122 Ibid ប្រការ 4 ។

123 Ibid ប្រការ 11(3) ។

124 ការស្នើសុំអង្កេតដល់ទឹកកន្លែងឆ្នាំ 2009 ។

125 ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន L.Y.P. Group CO Ltd ថ្ងៃទី 24 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2009 ។ ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន Mong Reththy Group Do Ltd ថ្ងៃទី 28 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2009 ។ ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងក្រសួងបរិស្ថាន ការយល់ព្រមជាគោលការណ៍ឱ្យក្រុមហ៊ុន Udom Seima Peanikch Industry and Mine Co Ltd ថ្ងៃទី 3 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2007 ។

126 A Boyle "នីតិសមុទ្រ និងការការពារបរិស្ថានសមុទ្រ" ទំព័រ 678 & 679 ក្នុង A Boyle and P.W. Birnie "ច្បាប់អន្តរជាតិ និងបរិស្ថាន" ឆ្នាំ 2009 ។

127 Ibid ទំព័រ 666 & 679 ។ អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិសមុទ្រ មាត្រា 1 និង 206 អាចទទួលបានតាមរយៈ: http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/closindx.htm (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

128 អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិសមុទ្រ ឆ្នាំ 1969 មាត្រា 18(b) អាចទទួលបានតាមរយៈ: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

129 ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ភាគីនៃអនុសញ្ញារ៉ាសា (ត្រូវបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពថ្ងៃទី 10/08/2009) តាមរយៈ: http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-about-faqs-what-are-parties/main/ramsar/1-36-37%5E7721_4000_0__ (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 7 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

130 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សេចក្តីសម្រេចលេខ 49 ស.ស.វ "សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិតលើការធ្វើអាជីវកម្មខ្យាង" ថ្ងៃទី 8 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ។ អត្ថបទនេះ និងការវិភាគ ខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការធ្វើអាជីវកម្មខ្យាង ផ្អែកទៅលើសំណើបកប្រែភាសាខ្មែរទៅភាសាអង់គ្លេសក្រៅផ្លូវការ ។

131 Phorn Bopha "មន្ត្រីនិយាយថា ក្រុមរដ្ឋាភិបាល និងអាណាឱ្យសារបញ្ឈប់ការបូមខ្យាង" សារព័ត៌មាន Cambodia Weekly ថ្ងៃទី 9 ខែ ឧសភា ដល់ថ្ងៃទី 15 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ។

132 Sam Rith "ប្តឹង សែន ប្រកាសហាមការនាំចេញខ្យាង" សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post ថ្ងៃទី 11 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ។

133 <http://wildsingaporenews.blogspot.com/2009/05/no-sand-crisis-after-cambodia-bans.html> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 7 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

134 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សេចក្តីសម្រេចលេខ 49 ស.ស.វ "សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិតលើការធ្វើអាជីវកម្មខ្យាង" ថ្ងៃទី 8 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ។

135 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា "សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការបង្កើតគណៈកម្មការគ្រប់គ្រងធនធានខ្យាង" សំណើបកប្រែភាសាអង់គ្លេសក្រៅផ្លូវការ ប្រការ 2 ។

136 Ibid ប្រការ 1 ។

137 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សេចក្តីសម្រេចលេខ 49 ស.ស.វ "សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិតលើការធ្វើអាជីវកម្មខ្យាង" ថ្ងៃទី 8 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ប្រការ 3 ។

138 P.L.A. Ertemeijer, et al., "ផលប៉ះពាល់បរិស្ថានពីការបូមខ្យាងនៅលើស្នើសុំមូលនិធិ : ការពិនិត្យឡើងវិញ" Éksar Marine Pollution Bulletin លេខ 52 ឆ្នាំទី 12 ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2006 ទំព័រ 1553-1572 . I.M. Al-Madany, et al, "ការគ្រប់គ្រងតំបន់សមុទ្រនៅប្រទេសថៃ : ការវិភាគពីផលប៉ះពាល់សង្គម សេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថានពី ការបូមខ្យាង និងការរុករាន" ឯកសារ Journal of Environmental Management លេខ 32 ឆ្នាំទី 4 ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 1991 ទំព័រ 335-348 ។

139 P.L.A. Ertemeijer, et al., "ផលប៉ះពាល់បរិស្ថានពីការបូមខ្យាងនៅលើស្នើសុំមូលនិធិ : ការពិនិត្យឡើងវិញ" ឯកសារ Marine Pollution Bulletin លេខ 52 ឆ្នាំទី 12 ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2006 ទំព័រ 1553-1572 ។

140 PIANC "ការបូមខ្សាច់ និងការសាងសង់កំពង់ផែដ៏វិញ្ញាណដ៏ប្រទេស" របស់ក្រុមការងារទី 15 នៃគណៈកម្មការបរិស្ថាន ពង្រឹងចុងក្រោយដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពរួច ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ទំព័រ 25, 35 - 40 ។ Y.D. Chen et al, "លក្ខណៈនៃនីវ៉ូទឹកខ្ពស់ ខ្លាំងនៅជិតស្ថានភាព" ឯកសារ Hydrology and Earth Science Systems Discussions, 4, 4, ឆ្នាំ 2007 ទំព័រ 361-387 ។

141 http://sandpit.wdelft.nl/workpage/right/wp2/dredging_regulation_table.htm (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 3 ខែមីនា ឆ្នាំ 2010) ។ គម្រោងបូមខ្សាច់ Sand extraction Maasvlakte 2 Project : អាជ្ញាប័ណ្ណ ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងការត្រួតពិនិត្យ ។ Ad Stolk និង Chris Dijkshoorn. ក្រសួងដឹកជញ្ជូន "សាធារណៈការ និងគ្រប់គ្រងទឹក សមុទ្រខាងជើង Rijkswaterstaat" ទំព័រ 3 កថាខណ្ឌ 3 ។

142 PIANC "ការបូមខ្សាច់ និងការសាងសង់កំពង់ផែដ៏វិញ្ញាណដ៏ប្រទេស" របស់ក្រុមការងារទី 15 នៃគណៈកម្មការបរិស្ថាន ពង្រឹងចុងក្រោយដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពរួច ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ទំព័រ 47-48 ។

143 P. B. L. Tamuno, M. D. Smith, G. Howard ឆ្នាំ 2008 "ការបូមខ្សាច់ត្រឹមត្រូវ : កន្លែងដែលមានចំណេះដឹងពីការសាងសង់នៅក្នុងបរិស្ថានបែបប្រពៃណី Eksar Water Resource Manage, 23 ទំព័រ 1367-1385 ។ A. Netzband និង C. Adnitt "ការអនុវត្តគ្រប់គ្រងការបូមខ្សាច់សម្រាប់បរិស្ថាន : វិធីសាស្ត្រស្រីសីលបែបធនធានម៉ូឌុល Terra et Aqua លេខ 114 ឆ្នាំ 2009 អាចទទួលបានតាមរយៈ http://www.terra-et-aqua.com/dmdocuments/terra114_1.pdf (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។

144 PIANC "ការបូមខ្សាច់ និងការសាងសង់កំពង់ផែដ៏វិញ្ញាណដ៏ប្រទេស" របស់ក្រុមការងារទី 15 នៃគណៈកម្មការបរិស្ថាន ពង្រឹងចុងក្រោយដែល បានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពរួច ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ទំព័រ 51 - 53 ។

145 Ronald W. van Oostrum "វិធានការណ៍សម្រាលធំៗ 10 សម្រាប់ការរុករកវិទ្យាសាស្ត្រមិនប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន ការប្រឹក្សាពីបរិស្ថាន និងការបូមខ្សាច់" (មិនមានកាលបរិច្ឆេទ) ទំព័រ 2 ។

146 PIANC "ការបូមខ្សាច់ និងការសាងសង់កំពង់ផែដ៏វិញ្ញាណដ៏ប្រទេស" របស់ក្រុមការងារទី 15 នៃគណៈកម្មការបរិស្ថាន ពង្រឹងចុងក្រោយដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពរួច ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ទំព័រ 28 ។

147 Ronald W. van Oostrum "វិធានការណ៍សម្រាលធំៗ 10 សម្រាប់ការរុករកវិទ្យាសាស្ត្រមិនប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន ការប្រឹក្សាពីបរិស្ថាន និងការបូមខ្សាច់" (មិនមានកាលបរិច្ឆេទ) ទំព័រ 2 ។

148 PIANC "ការបូមខ្សាច់ និងការសាងសង់កំពង់ផែដ៏វិញ្ញាណដ៏ប្រទេស" របស់ក្រុមការងារទី 15 នៃគណៈកម្មការបរិស្ថាន ពង្រឹងចុងក្រោយដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពរួច ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ទំព័រ 63 ។ Ronald W. van Oostrum "វិធានការណ៍សម្រាលធំៗ 10 សម្រាប់ការរុករកវិទ្យាសាស្ត្រមិនប៉ះពាល់ ដល់បរិស្ថាន ការប្រឹក្សាពីបរិស្ថាន និងការបូមខ្សាច់" (មិនមានកាលបរិច្ឆេទ) ។

149 PIANC "ការបូមខ្សាច់ និងការសាងសង់កំពង់ផែដ៏វិញ្ញាណដ៏ប្រទេស" របស់ក្រុមការងារទី 15 នៃគណៈកម្មការបរិស្ថាន ពង្រឹងចុងក្រោយដែលបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពរួច ខែ មករា ឆ្នាំ 2010 ទំព័រ 63 - 69 ។ Ronald W. van Oostrum "វិធានការណ៍សម្រាលធំៗ 10 សម្រាប់ការរុករកវិទ្យាសាស្ត្រមិនប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន ការប្រឹក្សាពីបរិស្ថាន និងការបូមខ្សាច់" (មិនមានកាលបរិច្ឆេទ) ទំព័រ 3 ។

150 ការឆ្លើយឆ្លងរវាងក្នុងវិភាគលើសេចក្តីលោក Mr Tim Deere-Jones ខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ។

151 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា "ផែនការសកម្មភាពថ្នាក់ជាតិស្តីពីការគ្រប់គ្រងផ្តាច់ប្រទេស និងស្ថាប័នមុន" ឆ្នាំ 2008 ទំព័រ 1,2 & 8 ។ K.Tun et al "ស្ថានភាពផ្តាច់ប្រទេសនៅអាស៊ី អាគ្នេយ៍" ឆ្នាំ 2004 ទំព័រ 242 ។ I Beasley និង P.J.A. Davidson "ស្ថានភាពអភិរក្សទឹកស្អាតសមុទ្រនៅក្នុងទឹកប្រទេសកម្ពុជា រួមទាំងកំណត់ត្រាកើតមានពូកែស្រឡះប្រព័ន្ធប្រព័ន្ធ" ឯកសារ Aquatic Mammals ឆ្នាំ 2007 33(3) ទំព័រ 368-379 ។

152 F Moberg និង P Ronnback "សេវាប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីនៃទន្លេសមុទ្រត្រូពិច : អន្តរសកម្ម ការពិនិត្យ និងការស្តារឡើងវិញ ។ ការគ្រប់គ្រងសមុទ្រ និងឆ្នេរសមុទ្រ" 46, ឆ្នាំ 2003 ទំព័រ 27-46 ។

153 Tim Deere-Jones "ការពិនិត្យឡើងវិញពីការវាយតម្លៃបរិស្ថាន និងការសិក្សាផលប៉ះពាល់ឆ្នេរសមុទ្រសម្រាប់សំណើប្រមូល និងបូមខ្សាច់នៅ Hellwick and Nash" ខែ មេសា/ឧសភា ឆ្នាំ 2001 ទីប្រឹក្សាជំនាញបរិស្ថានសមុទ្រ និងការបំពុល ។

154 http://www.iadc-dredging.com/index.php?option=com_content&task=view&id=71&Itemid=253 (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។

155 Neou Vannarin និង Simon Marks "ការបូមខ្សាច់ទន្លេ នៅតៃប្រូម៉ាន មើលឃើញថាជាការគំរាមកំហែង ទោះបីជាមានការបាមទាំចេញ សារព័ត៌មាន Cambodia Weekly ថ្ងៃទី 16 ដល់ 21 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ។

156 អ៊ីម៉ែលទៅកាន់ក្រុមប្រឹក្សាស្ថិតិដែលបានទទួលពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិនៃ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 21 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

157 រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី "សេវាស៊ីតិប្រចាំឆ្នាំប្រទេសសិង្ហបុរី" ឆ្នាំ 2009 ទំព័រ 5 អាចទទួលបានតាមរយៈ <http://www.singstat.gov.sg/pubn/reference/>

yos09/yos2009.pdf (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 7 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។ និង "ការរុករានដីនៅក្នុងប្រទេស សិង្ហបុរី : មូលហេតុនៃការរុករានដី" អាចទទួលបានតាមរយៈ <http://library.thinkquest.org/C006891/reclamation.html> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 7 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។

158 កិច្ចប្រជុំរវាងក្នុងវិភាគលើសេចក្តីលោក និងតំណាងក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ និងអាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 19 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។

159 ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ "របាយការណ៍ចុងក្រោយពីការបែងចែកដី ការប្រឹក្សារបស់ក្រុមការងារ ផ្តោតលើការពិនិត្យឡើងវិញនូវផែនការទន្លេសមុទ្រ" ឆ្នាំ 2000 ទំព័រ 5 ។

160 លោក Mah Bow Tan រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ កិច្ចប្រជុំសភា របាយការណ៍នូវការ ការអង្កេតលើអាសនៈសភាអណតិទីដប់មួយ កាលបរិច្ឆេទថ្ងៃទី 12 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2007 ។ អាចទទួលបានតាមរយៈ http://www.parliament.gov.sg/reports/public/hansard/full/20070212/20070212_HR.html (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។

161 គម្រោងរុករានដីអន្តរជាតិពីការបូមខ្សាច់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដំណាក់កាលទី 1A កោះជ្រូង (ខ្សាច់ 10 លានម៉ែត្រគ្រីតូណូសម្រាប់ 135 ហិកតា) ។ ដំណាក់កាលទី 2 កោះជ្រូង និងទន្លេស៊ីយភាពទូរអាន (ខ្សាច់ 102 លានម៉ែត្រគ្រីតូណូសម្រាប់ 812 ហិកតា) ។ ដំណាក់កាលទី 3B កោះជ្រូង (ខ្សាច់ 220 លានម៉ែត្រគ្រីតូណូសម្រាប់ 980 ហិកតា) ។ ដំណាក់កាលទី 4 កោះជ្រូង និងការពង្រីកទន្លេស៊ីយភាពទូរអាន (ខ្សាច់ 550 លានម៉ែត្រគ្រីតូណូសម្រាប់ 1460 ហិកតា) ។ អាចទទួលបានតាមរយៈ <http://www.dredging.com/html/projects.asp?ID=3> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។

162 ប្រកាសស្តីពីការប្រកាសឆ្នាំ 2009 ។ វាចម្រើនលើសេចក្តីលោក Changi តាមរយៈ <http://www.channelnewsasia.com/stories/singaporelocalnews/view/1046079/1.html> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។ និង តាមរយៈ <http://www.wildsingapore.com/news/20070910/071027-3.htm> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។ ការរុករានដីទូទៅ តាមរយៈ <http://library.thinkquest.org/C006891/reclamation.html> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។ និងផែនការទន្លេសមុទ្រសម្រាប់ ប្រទេសសិង្ហបុរី ពិពណ៌នាអាជ្ញាធរអភិវឌ្ឍន៍ក្រុងឡើងវិញ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ខ្សាច់សមុទ្រ តាមរយៈ http://files.shareholder.com/downloads/ABEA-242MDE/853513906x0x352323/ab7c9ad0-c05b-4658-bb79-81a4cb019923/LVS_News_2010_2_23_General_Releases.pdf (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែមេសា ឆ្នាំ 2010) ។

163 ប្រព័ន្ធនិទ្ធនិយ United Nations Commodity Trade Statistics ការនាំចូលខ្សាច់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី (តួដលេខ 2505) សម្រាប់ឆ្នាំ 2007 និង 2008 ។

164 Ibid ។

165 សេដ្ឋកិច្ចវិទ្យា "ការខ្វះខាតខ្សាច់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី : ផលប៉ះពាល់នៃនាឡិកាវាស់ស្ទង់ខ្សាច់ ថ្ងៃទី 8 ខែ តុលា ឆ្នាំ 2009 ។

166 ការចេញផ្សាយតាមប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយរបស់ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ/អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ប្រទេសសិង្ហបុរី "ការបាមទាំចេញខ្សាច់របស់ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី មិនមែនជាការស្នើសុំ ការសាងសង់នៅក្នុងប្រទេសសិង្ហបុរីនោះទេ" ថ្ងៃទី 24 ខែ មករា ឆ្នាំ 2007 តាមរយៈ <http://www.bca.gov.sg/newsroom/others/pr240107.pdf> (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 16 ខែកញ្ញា ឆ្នាំ 2008) ។ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ។ ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មរបស់សាធារណរដ្ឋឥណ្ឌូនេស៊ី "បញ្ជីទិន្នន័យលេខ 02/M-DAG/PER/1/2007 អំពីការបាមទាំចេញខ្សាច់ ដី និងស្រទាប់ដីខាងលើ" ថ្ងៃទី 22 ខែ មករា ឆ្នាំ 2007 ។

167 WALHI "ខ្សាច់បូម ប្រទេសស៊ីតិប្រទេស ថ្ងៃទី 27 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2007 តាមរយៈ http://www.eng.walhi.or.id/kampanye/tambang/gahanc/070327_sand_mining_cu/ (ចូលមើលលើកម្រងក្រោយថ្ងៃទី 16 ខែកញ្ញា ឆ្នាំ 2008) ។ ការសន្ទនាជាមួយសង្គមស៊ីវិលប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីឆ្នាំ 2009 ។

168 សាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម សារចលនា 29/2008/CT-TTG, HL.305b "សាកលស្តីពីការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋសកម្មភាពអន្តរស្រូវជ្រៅ ការធ្វើអាជីវកម្ម ការដឹកជញ្ជូន និងការប្រើប្រាស់គ្រួស និងខ្សាច់នៅតាតទន្លេ" ហាណូយ ថ្ងៃទី 2 ខែ តុលា ឆ្នាំ 2008 ។

169 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សេចក្តីសម្រេចលេខ 49 ស.ស.វ សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការកម្រិតលើការធ្វើអាជីវកម្មខ្សាច់" ថ្ងៃទី 8 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2009 ។

170 លិខិតព័ត៌មានលើយរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម ទៅកាន់ក្រសួងសំណង់ ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ក្រសួងធនធាន និងបរិស្ថាន ក្រសួងកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងក្រសួង ឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម ថ្ងៃទី 16 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។

171 កិច្ចសំភាសន៍ជាមួយប្រកាសស្តីពីការប្រកាសឆ្នាំ 2009 ។ Barney Henderson "ប្រទេសសិង្ហបុរីជាប់ចោទបែបមេត្រឡិមាស" សម្រាប់ខ្សាច់" ទូរលេខថ្ងៃទី 12 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2010 ។

172 ការស្រាវជ្រាវប្រព័ន្ធនិទ្ធនិយ United National Commodity Trade Statistics ។

173 ប្រព័ន្ធនិទ្ធនិយ United National Commodity Trade Statistics ការនាំចូលខ្សាច់របស់ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី 2007 និង 2008 ។

174 ប្រព័ន្ធនិទ្ធនិយ United National Commodity Trade Statistics ការនាំចេញខ្សាច់របស់ប្រទេសសិង្ហបុរី (តួដលេខ 2505) សម្រាប់ឆ្នាំ 2008 ។

175 អ៊ីម៉ែលទៅកាន់គ្រប់លីកដេលសដែលបានទទួលពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ នៃ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 21 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

176 ត្រូវបានពិភាក្សាក្នុងសភាកាលពីថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2007 តាមរយៈ http://www.parliament.gov.sg/reports/public/hansard/full/20070409/20070409_HR.html (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។ កិច្ចពិភាក្សាបន្ថែមស្តីពីការផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់ទូទៅ ក៏អាចទទួលបានតាមរយៈ http://www.parliament.gov.sg/reports/public/hansard/full/20070716/20070716_HR.html (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។ http://www.parliament.gov.sg/reports/public/hansard/full/20070521/20070521_HR.html (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) និង http://www.parliament.gov.sg/reports/public/hansard/full/20070212/20070212_HR.html (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

177 ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍រៀបរាប់ខ្លួនឯងថាជា "អាជ្ញាធរគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែងសាធារណៈរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី និងជាក្រុមប្រឹក្សាច្បាប់ស្តីពីក្រុមគ្រប់គ្រងអភិវឌ្ឍន៍ ជាតិ" តាមរយៈ <http://www.hdb.gov.sg/fi10/fi10320p.nsf/w/AboutUsOurRole?OpenDocument> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

178 ការដាក់ស្នើសុំ និងការដាក់តម្លៃកាលពីមុន ដែលផ្តល់ដោយក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍របស់រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី សម្រាប់ការផ្គត់ផ្គង់សម្ភារៈសំណង់មូលដ្ឋាន អាចទទួលបានតាមរយៈ <http://www.gebiz.gov.sg/scripts/main.do;wslsessid=2hQDL1BJ2FjCFC901v1rhRxw25kz9Nf9hLgv51sMXID2Npzlr8MD!151825899!2071861805?select=paastenderId> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

179 ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍ "លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យវាយតម្លៃ" លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសំខាន់ 1(a) និង 1(d) អាចទទួលបានតាមរយៈ http://www.gebiz.gov.sg/scripts/itt_tt/HDB000ETT09000382/05_CS35_EvaluationCriteria.pdf?Area=OPEN&docType=TT&docCode=262135291265211251230209348379218300198302153251311377229231358173304149 (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។ ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង និងអភិវឌ្ឍន៍ "យថាប្រភេទ : ការផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងផ្ទះសំបែង (HDB (Batch 35) Section 2 - យថាប្រភេទបន្ថែម 2.7.1 អាចទទួលបាន តាមរយៈ http://www.gebiz.gov.sg/scripts/itt_tt/HDB000ETT09000382/08_CS35_SupplementarySpec.pdf?Area=OPEN&docType=TT&docCode=262135291265211251230209348379218300198302153251311377229231358173304149 (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

180 កិច្ចសំរាមនីតិវិធីមួយបណ្តាប្រភេទសហគមន៍ឆ្នាំ 2009 និង 2010 ។ កិច្ចសំរាមរវាង TC និងក្រុមហ៊ុនសិង្ហបុរីមួយសម្រាប់ការផ្គត់ផ្គង់ខ្សាច់ពីខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2008 ដែលបានពិនិត្យដោយគ្រប់លីកដេលស ។

181 អ៊ីម៉ែលទៅកាន់គ្រប់លីកដេលសដែលបានទទួលពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ នៃរដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 21 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

182 របាយការណ៍របស់គណៈកម្មការអន្តរក្រសួងស្តីពីការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព ជូននាមករដ្ឋមន្ត្រីប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី ៨ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៩ អាចទទួលបានតាមរយៈ <http://app.mewr.gov.sg/data/ImgCont/1299/Letter%20to%20PM.pdf> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ដែលមាននាមលើកេហ្វិក របស់ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ផ្តោះទៅកាន់ប្រតិភូអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព : <http://app.mewr.gov.sg/web/contents/ContentsSSS.aspx?ContId=1299> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

183 The introduction to the Sustainable Development Blueprint on the Ministry of National Development's website: <http://app.mewr.gov.sg/web/contents/ContentsSSS.aspx?ContId=1291> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010)

184 ឧទ្យានជាតិប្រទេសសិង្ហបុរី (2009) "អភិរក្សជីវចម្រុះរបស់យើង : យុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការសកម្មភាពជីវចម្រុះថ្នាក់ជាតិរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី" សេចក្តីផ្តើម ទំព័រ 3 អាចទទួលបាន តាមរយៈ <http://www.nparks.gov.sg/cms/docs/nbc/NPark-booklet-final-4sep.pdf> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010)

185 គេហទំព័ររបស់កិច្ចប្រជុំបណ្តាទីក្រុងលើពិភពលោកឆ្នាំ 2010 តាមរយៈ <http://www.worldcities.com.sg/programme.php> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010)

186 តាមដែលបានស្រង់ដំបូងកិច្ចពិភាក្សារបស់សភាកាលពីថ្ងៃទី 12 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2007 តាមរយៈ http://www.parliament.gov.sg/reports/public/hansard/full/20070212/20070212_HR.html (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010)

187 អ៊ីម៉ែលទៅកាន់គ្រប់លីកដេលសដែលបានទទួលពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ នៃ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 21 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

188 Ibid ។

189 បញ្ញត្តិច្បាប់ស្តីពីការនាំចូល និងនាំចេញ Chapter 272A, Section 3, Part IV មាត្រា 28.1.d(i) ថ្ងៃទី 12 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2010 : http://statutes.agc.gov.sg/non_version/cgi-bin/cgi_retrieve.pl?actno=REVED-272A&doctitle=REGULATION%20OF%20IMPORTS%20AND%20EXPORTS%20ACT%0A&date=latest&method=part&sl=1 (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

190 សេចក្តីព្រាងច្បាប់ (វិសោធនកម្ម) របស់អាជ្ញាធរសាងសង់ និងសំណង់ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ខែ 2/2009 អាចទទួលបានតាមរយៈ <http://www.parliament.gov.sg/Publications/090002.pdf> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។ ការចេញផ្សាយសារព័ត៌មានពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ ជាតិ ដែលប្រកាសពីអំណាចលើកម្មវិធីសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ថ្ងៃទី 23 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2009 តាមរយៈ <http://www.mnd.gov.sg/newsroom/newsreleases/2009/news23032009.htm> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) និង http://www.parliament.gov.sg/parlweb/get_highlighted_content.jsp?docID=556904&hlLevel=Terms&links=BUILD,AMEND&hlWords=%20Building%20Amendment%20&hlTitle=&queryOption=1&ref=http://www.parliament.gov.sg:80/reports/public/hansard/full/20090323/20090323_HR.html#1 (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 1 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) និង ។

191 សម្រាប់ការតេស្ត BCA សម្រាប់នាំចូលវត្ថុធាតុត្រឹម និងរលោង ថ្ងៃទី 8 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2009 អាចទទួលបានតាមរយៈ www.bca.gov.sg/AggregatesImport/others/test_requirements.pdf (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

192 Ibid ទំព័រ 1 ។

193 Ibid ទំព័រ 1 ។

194 អ៊ីម៉ែលទៅកាន់គ្រប់លីកដេលសដែលបានទទួលពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ នៃ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 21 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010 ។

195 A Boyle "នីតិសម្បទា និងការការពារបរិស្ថានសមុទ្រ" ទំព័រ 678 & 679 ក្នុង A Boyle and Birnie P.W. (2009) ។ ច្បាប់អន្តរជាតិ និងបរិស្ថាន ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី 3 ឯកសារ Oxford University Press ទំព័រ 678 ។ អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិសម្បទា មាត្រា 1, 194, 206 និង 235(2) អាចទទួលបានតាមរយៈ http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/clsindx.htm (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 8 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

196 Ibid ។

197 ដូចបានរាយការណ៍នៅក្នុងរបាយការណ៍សភា ថ្ងៃទី 16 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2007 : http://www.parliament.gov.sg/reports/public/hansard/section/20070716/20070716_S0007.html (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 9 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

198 អ៊ីម៉ែលទទួលបានពីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី 19 ខែ មីនា ឆ្នាំ 2010 ។

199 ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ "ច្បាប់ថវិកាឆ្នាំ 2010" ។ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ 'Tableau des Opérations Financières de l'Etat' តាមរយៈ http://www.mef.gov.kh/documents/shares/publication/tofe/tofe_200909.pdf ។ CIA, 'The World Factbook Cambodia' តាមរយៈ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cb.html> (ទាំងពីរចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 7 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

200 ប្រព័ន្ធនីតិវិធី ODA ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាសម្រាប់បណ្តាតម្រាងប្រតិបត្តិការនៅក្នុង ខេត្តកោះកុង ឆ្នាំ 2009 តាមរយៈ http://cdc.khmer.biz/Reports/reports_by_location_list.asp?initPage=1&OtherProvince=9&status=0 (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។ គេហទំព័រជំនួយរបស់ប្រទេសប្រេស៊ីលប្រទេសនីតិវិធីតាមរយៈ <http://www.nzaid.govt.nz/programmes/c-cambodia.html> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។ គេហទំព័ររបស់ DFID តាមរយៈ <http://projects.dfid.gov.uk/ProjectDetails.asp?projcode=107652-101&RecordsPerPage=10&countrySelect=CD-Cambodia&PageNo=3&jsEnabled=true> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។ គេហទំព័ររបស់ CA តាមរយៈ <https://libportal.jica.go.jp/fmi/xsl/library/Data/PlanInOperation-e/aseanindochina/cambodia-e.pdf> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយថ្ងៃទី 12 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2010) ។

global witness

ឆ្លុបឆ្លិតពិសេស ស្តើបអង្កេត និងធ្វើយុទ្ធនាការទប់ស្កាត់ជម្លោះ និងអំពើពុករលួយពាក់ព័ន្ធនឹងធនធានធម្មជាតិ និងការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្ស និងបរិស្ថានដែលពាក់ព័ន្ធ ។

“ឆ្លុបឆ្លិតពិសេស” នៅក្នុងរបាយការណ៍នេះសំដៅទៅលើក្រុមហ៊ុន Global Witness Limited ជាក្រុមហ៊ុនមានកម្រិតការធានាខុសត្រូវ និងបង្កើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសអង់គ្លេស (លេខចុះបញ្ជីក្រុមហ៊ុន 2871809) ។

Global Witness Limited
6th Floor
Buchanan House
30 Holborn
London EC1N 2HS
Email: mail@globalwitness.org

ISBN 978-0-9564574-6-2

© Global Witness Limited, 2010

global witness